

* V. SS. *

548

m

V.S.S. 578 me

V.S.S. 578^m 0

AUCTARIUM

SIVE

LIBER DUOCIMUS

S. VRSVLÆ VINDICATÆ
PRO TRADITIONE COLONIENSI

CONTRA

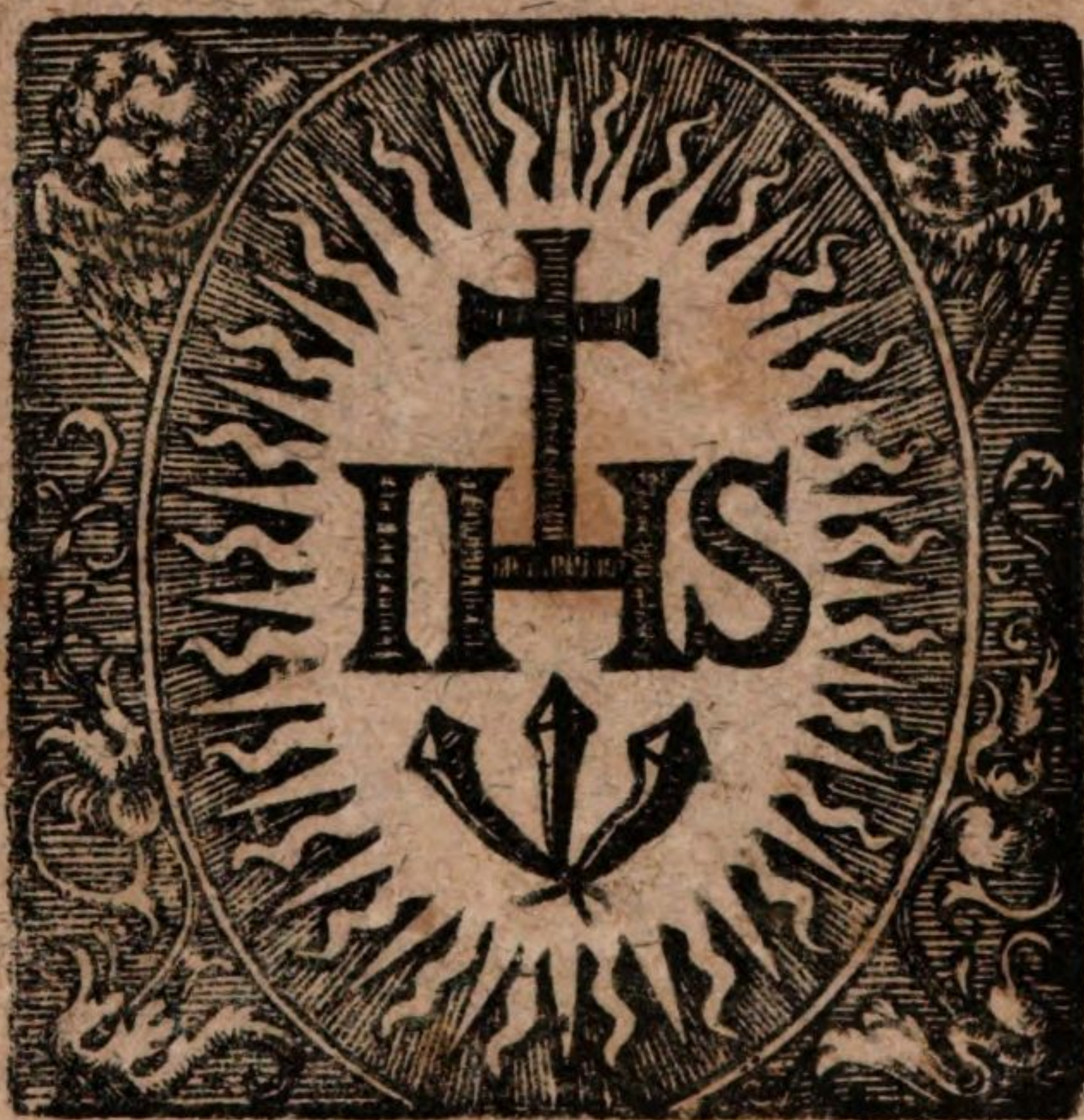
TRES NOVAS INANES CON-

jecturas , Sodalitatem Vrsulanam in agro
Veronensi A. 453. ab Attila cæsam esse.

A V T O R E

HERMANNO CROMBACH,

è SOCIETATE JESU.

Ex Officinâ Birckmannicâ

Typis JOANNIS WILHELMI FRIESSEM Junioris.

Cum facultate Superiorum.

SERENISSIMO AC REVEREN-
DISSIMO PRINCIPI

MAXIMILIANO
HENRICO

ARCHIEPISCOPO COLONIENSI,

S. ROM. IMP. PRINCIPI ELECTORI, ET PER

Italiam Archicancellario, Sedis Apostolicæ

Legato nato,

EPISCOPO ET PRINCIPI LEODIENSI ET HIL-

desiensi, Administratori Berchtesgadensi & Stabulensi,

Comiti Palatino Rheni, utriusque Bavariæ & Superioris

Palatinatus, Westphaliæ, Angariæ & Bullonii Duci,

Landgravio Leuchtenbergensi, Marchioni

Franchimontano, Comiti Loffensi,

Longensi, Hornensi,

&c.

PRINCIPI ET DOMINO SUO CLEMENTISSIMO.

Nni sunt viginti & unus, quan-
do Serenitati Vestræ sanctam Vrsu-
lam vindicatam obtuli, nullis ha-
ctenùs adversariorum telis appeti-
tam; nunc tandem ex ipsâ Britannia (quæ so-
cietatem ejus castissimam, invictissimam & in-
comparabilem tot Episcoporum, Regum &
Principum virorum comitatu stipatam orbi
cæloque genuit) inanibus conjecturis & vanis
cōmentis oppugnatur: quibus meritò clypeum

objicio veritatis, à decessoribus Serenitatis Ve-
 stræ mille & quadringentis annis summâ fide
 conservatæ. Nam Vrsulanî martyrii certam
 expositionem Hierarchæ Colonienſes jam inde
 ab Aquilino quarto Præſule (qui vidit illud o-
 culis) diligenter observatam, & lapidibus inci-
 sam à spectatoribus, & officio divino proprio
 comprehensam custodierunt, & posteritati pe-
 rennaturam propagârunt. Siquidem Aquilinus
 S. Vrsulam cum sodalibus excepit hospitio, fo-
 vit lacris & corporeis alimentis, ac peregrina-
 turis donavit commeatum. Româ verò dum
 redirent, admonitus cælitùs, sarcophlagos la-
 pideos Episcopis, Regibus, ac primariis Virgi-
 nibus; ac cetera, quæ ad undecim millium Vir-
 ginum & reliqui comitatus martyrio coronan-
 di funebrem apparatus erant necessaria, solici-
 tè conquisivit; sed in primis providit, ut marty-
 rii series vera memoriæ posterorum mandare-
 tur: ideo Iacobo Præſuli Antiocheno gnaro no-
 minum Martyrum, & biduo post cædem alio-
 rum superstiti, Clematium, Quirillum, Liwol-
 dum, & alios Clericos attribuit, qui lapidibus ea
 incidere & inscriberent: horum conditiones,
 genus, officia, propinquitates plerisque Iacobus
 Præſul

Præful addidit, & ipse postea cadaveribus notis titulos proprios, & post eū Quirillus, apposuit; quorum uni totam indidit rationem martyrii. Horum ferè ad mille reperti sunt, quibus tota Partheniæ lanienæ ratio continebatur; Virginum & virorum principum interdum patria, genus, officia, consanguinei; Chiliarcharum nomina, stirps, sorores; Episcoporum diœceses, & quædam gesta cum peregrinatione Romanâ. Hæc Aquilini jussu, Clericorum operâ, moderante singulos Iacobo Præsule & Quirillo Sacerdote, monumentis lapideis imposita, velut in tabulario sanctissimo & inviolato nongentis amplius annis custodita sunt; donec A. 1156. è tumulis educta tam veterrimam traditionem, quam pervetustam Cunibertinam historiam S. Vrsulæ confirmarent.

Successor Aquilini constructum recens Partheniæ Sodalitatis honori templum consecravit, & sanctarum Virginum undecim millium appellavit: festivitatem idem annuam instituit, in qua hymnis, prosis, antiphonis & officio toto proprio, sacrificio, synaxi pro more vetericivibus distributa, concionibus etiam veram martyrii seriem inquilinorum mentibus inlevit,

quem Clematium auguror fuisse, cujus cranium in statera Pontificalibus infulis ornatâ servant Panthaleonitæ. Sic inlequentes Antistites sacris anniversariis, piis canticis & ritibus ad Solinum usque sincera gesta posteris traderunt. Vidit is Attilam cum Hunnorum copiis Galliam inundantem, ac circa A. 451. Coloniae sanctarum Virginum Ecclesiam, ante 222 annos erectam, flammis funestantem; unde cultus Parthenius anniversariis in loco martyrii sacris interpellatis, refrixit; donec 12 post annis Clematius alter divinitus ex Oriente vocatus, senescentem venerationem, Ecclesiâ supra corpora sanctarum Virginum instauratâ, saxi literatis loci & ibi sepulcorum sanctitatem contestatus, adjuravit omnes, ne ob profusum istic virgineum cruorem ullus mortalium ibidem tumularetur. Solinus verò civiumque procures huic templi cultusque sanctarum Virginum restitutori monumentum erexerunt marmoreum, cui nomen ejus & conjugis inciderunt, pariterque eandem martyrii fuisse sedem, testatum ita reliquerunt:

Hic ubi virgineum fudit manus impia sanguem,

Clema-

DEDICATORIA.

*Clematius fuso posuit pro sanguine templum,
Et Didora simulcara & gratissima conjunx.*

Solinus idem multa levavit è sepulchris Virginum corpora, quæ Clematio, vicinisque locis distribuit: conditorium sacri sanguinis facellum S. Magdalænæ amplificavit: in loculis honestioribus sacras exuvias collocavit: agrum totum Vrsulanum fossis & vallo contra barbarorum incursus firmavit: annua festivitate majore populi & exterorum frequentiam celebratâ, & martyrii verâ traditione conservatâ.

Quam successor Solini Simoneus sermone de SS. Virginum undecim millium natali habito complexus est, eundem A. 500. vulgavit, ut serviret officii divini lectionibus: tunc enim festivitas earum orbe toto instituta, Reges etiam, ut Florianum cum omni familiâ Coloniam excivit è Galliis, ad locum virginæ cædis honorandum.

Sed seculo consequenti S. Cunibertus Archiepiscopus, dum pro more institutoque decessorum in maxima Cleri populi que celebritate sacris operatus civibus divinam partiretur synaxin, ac tribus horis columba nunc vertici sacrificantis imminens, nunc iupra certum volitans

litans tumulum eundem tandem stupentibus omnibus subire videretur, coelitus edoctus est ibi totius exercitus virginiei ducem, cujus hactenus nomen latuerat, esse funeratam, apertoque protinus monumento marmoreo, nomen S. Vrsulæ Reginæ, & fortè totam etiam martyrii seriem reperit : ideo jussit ilico è constanti majorum traditione, totius agri Vrsulani vestigiis, quibusdam titulis funeralibus, hymnis, sermone Simonei recepto prolixiorem Vrsulani martyrii historiam stylo gravi, docto, pioque concinnari, quæ primigenia mox in totam provinciam, postea in orbem Christianum est pervulgata, quingentis annis Galfredi fabulis & omnibus etiam revelatis vetustior, ac mille jam annis in officio divino fuit usurpata. Accessit circa annum 1156. millenorum aliquot corporum è tumulis cum titulis plurimis inventio, levatio, totoque orbe jussu Archiepiscoporum facta distributio, quibus eadem narratio mirificè fuit aucta & corroborata.

Quam ætate nostrâ Ferdinandus Archiepiscopus in pauca contraxit, totamque rei seriem breviter lectionibus horariis complexus est capite secundo recitandis: quæ anno 1650, (quo cultor

cultor ipse eximius Sodalitatis Vrsulanæ sancte obiit, ac Serenitati Vestræ cessit infulas & viduam despondit archidioecesim) lucem primam adipexerunt, & dum exsequiæ laudatissimi Præsulis instruerentur, cantatæ passim sunt in Ecclesiis, juxta veterrimam narrationem Coloniensem: quasi hoc depositum, à decessoribus suis acceptum, & per manus sibi traditū, fideliter in omnibus suæ provinciæ Ecclesiis custoditum & defensum, testamento legaret amantissimo successori, Patruus Nepoti, fidā custodiā contra quorumvis impugnationes oriundas propugnandum.

Sulcipe igitur Serenissime Princeps, Clementissime Domine, Patronæ tuæ à teneris dilectissimæ, & tot millium Martyrum contra vana commenta, & heri natas inanes conjecturas patrocinium; & traditionem Coloniensem ab Aquilino Pontifice martyrii tempore inchoatam, & à consequentibus octoginta tribus Archiepiscopis decessoribus tuis religiosissimis testibus fide summā conservatam, & mille quadringentis & triginta circiter annis in Ecclesiis recitatam, & tota jam pridem non archidioecesi, sed & provinciā, suffraganeisque sedibus receptam,

EPISTOLA DEDICATORIA.

ceptam, usurpatam, decantatam, tuere clypeo
veritatis contra fabulas commentitias, hoc li-
bello, quem Serenitati V. inscripsi, & supplex
offero, confutatas, ne in ullam provinciæ Colo-
niensis Ecclesiam irrepan. Vicissim tot mille-
næ Virgines gratæ memoresque pro tutela ho-
noris & cultus sui Serenitatis Vestræ sospitatem
diutinam conservabunt, ut sicut hætenùs fulta
præsidio & precibus earum, quas in periculis
frequenter invocat; annis, quibus metropoli
huic octodecim fructuosissimè præsidet, quam
ære oppressam accepit, & aliquot centenis
solutis millibus jam redemit, sic reliquis expun-
ctis nominibus, & omnibus oppignoratis di-
tionibus recuperatis, earum consortio demum
in cælis aggregetur. Coloniae septimo Aprilis,
anno 1669.

Serenitatis Vestræ

Humillimus Servus

HERMANNUS CROMBACH,
è Societate Jesu.

PRÆ.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

TAmetsi scriptor Annalium Britannorum & Anglorum perutilem in controversiis fidei componendis navarit operam, ejusque prædicationis originem, & regiam ad Christum accessionem à Sede Apostolicâ firmis arceffat rationibus: gentis etiam suæ Divos tutelares aptè conetur per singula digerere secula: dolendum tamen est, in martyrio S. Ursulæ sodaliumque Virginum (quæ in Sanctis innumeris totius Britanniae, quos ipsa fæcundissimo partu cælo peperit, aurei velut annuli præstantissimus adamasceteris eminent) nimium quantum ab orbitâ veritatis deerrasse & apertum narrationi Coloniensi certis principiis historicis testatissimæ bellum indixisse; neque graviorebus adductum argumentis, sed tribus falsis impulsu conjecturis: quasi Britones oppressi jugo Saxonum, Attilano tempore, Britanniam minorem occuparint, inchoato novo regno, ac Ursula cum suis ad eos contrahendi matrimonii causâ navigans, in agro Veronensi Bataviae sit A. 453. ab Attila trucidata. Quæ rerum expositio, cum ab illo tempore, locis, causis & à personis sit alienissima, exque futilibus variorum fabulis temerè confarcinata, secum ipsa pugnet, coævis adverfetur, totamque martyrii seriem ita dubiam & ancipitem reddat, ut tot Martyrum sanctitas & honor periclitetur.

Ideo licet invitatus calamus auctori amico mortuo refragari plurimum reluctetur, amicior tamen veritas cœlitumque gloria, neve cultus tot millium Martyrum minuatur, vel aliquid detrimenti patiatur, cogit me repugnantem stringere calamus; ac errorem Annalium periculosum corrigere, vel ipsorum commodo: cum enim (ut in eorum præfatione notatur) autor *voluerit omnibus placere & prodesse*: præsertim sectariis, quorum convertendorum flagrabat studio; ut facilius his martyrium Ursulanum persuaderet, adjuncta selegit omnia, quæ vulgò gratiora, quàm veriora, magis credibilia, plausumque datura videbantur: inde quædam incurrit in errata vitiaque non levia: de quibus

emendandis is, qui vulgavit Annales, monet & rogat Lectorem, ut placeant & profint omnibus. Faciam id libens in Ursulanis gestis, sua ut constet historiæ certæ veritas, & Annalium reliquorum autoritas; charitati lenitas, Martyribus religio, sacrisque reliquiis debita veneratio: quod autorem ipsum, (quem cœlitibus, ut confido, jam adscriptum revereor) dum in verbo veritatem omnem intuetur, optare nullus ambigo,

Qui cùm eandem rem sæpiùs permixtè confusèque variis in locis impugnet, redigam omnes controversias in certa paucaque capita, collectis in eundem locum rationibus ejus accumulatis, sed dispersis, ut veritas unum sub aspectum cadat.

FACULTAS ET APPROBATIO
P. PROVINCIALIS.

EGo infrascriptus Societatis Iesu per provinciam Rheni inferiorem Præpositus Provincialis, potestate mihi à P. N. Joanne Paulo Oliva Societatis Iesu Præposito Generali factâ, facultatem concedo, ut Auctarium, seu liber duodecimus S. Ursulæ vindicatæ pro traditione Coloniensi à *P. Hermanno Crombach* conscriptus, & à deputatis Theologis lectus & approbatus, typis mandetur. In cujus rei fidem hæc manu mea subscriptas, & consueto officii sigillo munitas dedi. Colonia 30 Augusti, anno 1668.

Bernardus Habbel.

LICENTIA ORDINARII.

Auctarium, seu liber duodecimus S. Ursulae
vindicata pro traditione Coloniensi ab Adm.
Reverendo P. Hermanno Crombach è Societa-
te Jesu conscriptus. Et à variis Theologis lectus
Et approbatus, cum nihil à vera fide bonisque
moribus alienum contineat, praelo censeo dignis-
simum. Coloniae 25 Octobris, A. 1668.

Ioannes Francken Sierstorpf, Me-
trop. Ecel. Col. Canonicus, libro-
rum Censor ordinarius.

INDEX

I N D E X
C A P I T V M.

- I *Quid Annales Anglorum de martyrio S. Vrsulae sentiant, & cur iis fuerit respondendum.*
- 2 *Traditio Coloniensis de S. Vrsula, & 20 fontes, è quibus derivatur.*
- 3 *Occasio disceptationis Annalium, & mota contra traditionem Coloniensem rationes.*
- 4 *An è Britannia, vel ubi martyrium contigit, Colonia sit ejus pendenda narratio.*
- 5 *Fontes 20 Vrsulani leniter, sed acrius impugnantur revelata.*
- 6 *Lectiones Vrsulanae à Pio V. circa A. 1568. expunctae è Breviario Romano non abrogant Episcoporum & Regum Britannorum Martyrum cultum.*
- 7 *Commenta Galfredi & sectatorum ejus conjectura non sunt revelatis preferenda.*
- 8 *Britanniae nomen Hiberniae ut verae parti suae convenit, eadem videtur esse patria S. Vrsulae.*
- 9 *Quid temporis anni 237. ab Annalibus opponatur, & quae rationes pro ea faciant.*
- 10 *Anno 383. rectè docent Annales Britannorum non accidisse martyrium S. Vrsulae.*
- 11 *Tres novae conjecturae sub A. 453. ab Attila casae esse Virgines confutantur, & contrarium ex coaevis autoribus evincitur.*
- 12 *Nequaquam in Aremoricam ad nuptias A. 453. S. Vrsula navigavit.*
- 13 *Anatomia novae narrationis Vrsulani martyrii Annalium Britannorum, in qua numerus virginum & virorum Galfredi non congruit Attilae tempori.*
- 14 *Maximus Petronius non convenit cum Maximino Boethii & Leslei, nec unquam in Britannia fuit.*

- 15 *Commenta cantus prophetici, temporis & loci martyrii convelluntur.*
- 16 *Collatio dictæ narrationis & testium cum historia Colonienfis fundamentis.*
- 17 *Autor Annalium in Apostolatu S. Lucii pro Colonienfibus litem decedit, & Galfredum passim mendacissimum pronuntiat.*
- 18 *Iacobi Balde Pæan Parthenius seu hymnus in honorem S. Vrsulæ & sociarum ejus Virgiium & Martyrum, locum martyrii Coloniam vindicatum celebrat.*
- 19 *Precatio ad S. Vrsulam & Sodales pro felici morte & laxamento purgatorii impetrando P. Ioannis Nadaſi.*

CAPVT I.

*Quid Annales Anglorum de Martyrio S. Ursulae
sentiant, & cur iis fuerit
respondendum.*

Rrodierunt Anno 1663. Leodij Britanno-
rum & Anglorum Annales: in quibus I. ego
Vindex quasi negarem in Historiâ S. Ursu-
lae consulendos esse Scriptores Britannos
perstringor. II. 20. fontibus meis Historicis
& revelatis; pluriû Episcoporum & Regum
Britannorum reliquijs, ac traditione Colonien-
si repudiatis, commentum Galfredi tribus novis falsis con-
jecturis, adjunctis & coloribus picturatû omnibus istis ante-
ponitur. III. Britanniae nomen Hiberniae prorsus abroga-
tur, ut patriam S. Ursulae vindicent Angliae. IV. Idem An-
nales tempus martyrij anni 237. graviter oppugnant, ei-
que Attilanum A. 453. praeferrunt. V. prope ostia Rheni cæ-
dem in agro Veronensi patratam narrant. Denique minan-
tur alibi: *Surgere aliquando poterit, qui Galfredi Sectatorum*
causam acturus, nec non probatur ut eorundem iudicium, quantum-
vis fateantur, Galfredum fabularum esse, modestius tamen quam
revelata, & multo verosimilius fabulatum ostensurus sit. Adeo-
que totam quasi nobilissimam gentem Britannorum (cu-
jus honori & adferendae immortalis gloriae tantus unde-
cim librorum susceptus labor fuerat) quasi cantato classi-
co, sine causâ datâ, in Coloniensem traditionem &
vetustissimam S. Ursulae Historiam, in virorum Sanctissi-
mas exuvias, in oracula de iis reddita, ad fontes 20. clarissi-
mos absque solido fundamêto, vel rationibus obstruendos
armare videntur, praebito neophytis Anglis & Primoribus
etiam, qui Sacra horum Martyrum lipsana coram inspe-
cta

*Annales
Anglorum
oppug-
nant.*

*revelata
& tradi-
tionem*

*Colonien-
sem.*

*Patriam
S. Ursul.*

*Tempus
& locum
martyrii.*

*Minan-
tur Gal-
fredi de-
fensione.*

*A. 455.
n. 66.*

Et Colonia venerati sunt non levi offendiculo. Quæ dis-
 simulassem, nisi veritatis clarius perspicuendæ & eliciendæ
 gratiâ sic autor ad oppugnandum se adductum n. 78. pro-
 fiteretur. *Nec pœnitet interim motū esse de patriâ & temporis*
circumstantiâ quæstionem: nam veritas, quo magis impetitur, illustra-
tur magis, & quoniam non in plenâ luce, sed obscuriore seculo, ubi ve-
rum agrè cernitur, versamur, percuti debet silex, ut scintillas saltem
veritatis emittat, quibus cum industria collectis, flâma facile ac lumen
accenditur. Hoc præstitum à me supra, cum Insulam hanc primum
Britannos ad Ligerim, inde virgines ad transmarinas regiones misisse è
quinti seculi autoribus ostenderim. Sed cum ex ijsdem autori-
bus contrarium, scilicet viros 15. aut 30. annos post ne-
cem Virginum & Attilam ad Ligerim missos c. u. & 12. evi-
cturus sim, libenter amicæ invitationi vel provocationi,
ordine supra recensito, faciam satis, ne novæ conjecturæ
(sic enim suam narrationē appellat) sed inani falsæque lu-
culenta traditionis Coloniensis & Cunibertinæ veteris Hi-
storiæ, coævis testata monumētis, veritas cogatur cedere.
 2. Undecies millenæ Virgines, quarum honor vertitur,
 adsint scribenti propitiæ, calamumque, ne à veritatis tra-
 mite deviet, benevolè moderentur; vt autor ipse litis ean-
 dem, ut iudex vel arbiter, ex vero decidat, ex propriis An-
 glorum annalibus, & contra Galfredum, ejus sectatores;
 propriumque commentum & novas tres conjecturas defi-
 niat pro traditione Coloniensi, quam cum 20. meis fon-
 tibus & natæ disceptationis occasione his præmittam.

CAPVT II.

Traditio Coloniensis de S. Ursula & 20.
fontes è quibus derivatur.

I. CUM teste Philosopho contraria juxta se posita magis elu-
 cescant, pro iis qui carent Ursulâ vindicatâ, vel
 non legerunt, prius ipsam traditionem Coloniensem Ur-
 sulani

fulani martyrii lectionibus horariis curâ Ferdinâdi Archiepiscopi correctis & A. 1650. vulgatis comprehensam recitabo 21. solidis humanis & divinis fundamentis, quibus enititur & roboratur, adjectis: inde trium falsarum conjecturarum & commenti hujus vanitas, quibus oppugnetur, clarius apparebit.

2. Lectio 4. *Vrsulam Virginem Britannia genuit parentibus Regibus & Christianis, à quibus ab ipsa infantia legibus Evangelicis instituta brevi ad sanctitatis apicem conscendit, ut ad huc tenera Deo virginitatem consecrarit. Sed cum eius pulchritudinis & perfectæ virtutis famâ Rex gentilis permotus eam Filio suo regni heredi conjugem posceret, parentem metu fluctuantem & anxium divinitus monita bono jubet esse animo, regiisque postulatis acquiescere, tali lege conjugij constituta, ut ad virginitatis exercitationem sibi virginum undecim millibus adsignatis, triennij darentur induciæ; sponsus interim fidei Christianæ præceptis informatus salutari Baptismatis lavacro ablueretur. Annuit pijs Vrsulæ votis sponsi pater, & exercitum virgineum utriusque regni studijs & opibus collectû ei transmisit, Deo conatus eorum secundante.*

Traditio
Coloni-
ensis

De vita
S. Vrsulæ

Lectio 5. *Voti compos Vrsula tot puellarum millia ad Christi fidem, ad castitatis amorem & martyrii lauream præparavit; & triennio nondum evoluto, cum conscensa classe pijs exercitationibus in mari pro more suo Virgines navarent operam, immisso cœlitus vento, navibus per mare delatis in ostia Rheni prospera velificatione Coloniam Agrippinam pervenerunt. Vbi cum Vrsula commilitonibus suis nocte proxima sibi datû oraculum de martyrii corona toti Societati ibidem loci post reditum ex urbe Romana promissa fideliter exposuisset, actis Deo gratijs in eam uanimes coeunt sententiam ut decursâ peregrinatione Romanâ cœlitus inspirata ad constitutum certaminis locum quam citissimè reverterentur.*

Peregrina-
tione.

Lectio 6. *Vnde Basileæ relictis navibus itinere pedestri Romam contenderunt: ibi locis Sacris visitatis, se Deo Sanctisque commendarunt, magno factô è Clero Romano, Præsulibus Italiæ & aliis fidelibus societatis incremento: & conscensis iterum Basileæ navibus Moguntiam pervenerunt. Sponsus verò divinitus monitus,*

Marty-
rio.

cum ibidem Virginibus occurisset, & solenniter cum multis sociis baptizatus esset, Coloniam versus omnes martyrii promissi cupidi, tunc ab Hunnis obsessam, navigarunt. A quibus ob Christi fidem trucidatis immaniter omnibus, tandem Ursula, quod Christo datam fidem servans, oblatum impii tyranni conjugium respueret, ictu sagittæ transverbrata eandem virginitatis & Martyrii divinitus promissam coronam obtinuit. Hunnis verò subito pavore diffugientibus, populus Coloniensis sacra Martyrum corpora studiosè collecta piè & honorificè in locis virgineo sanguine purpuratis sepelivit, edificatâ desuper Ecclesiâ; quam Clematius exustam postea restauravit: cui delatus honor est, ut nullum exinde cadaver humanum illic tumularint. Ibidem S. Cunibertus Episcopus, dum sacrificaret, indicio columbæ Sepulchrum & Corpus S. Ursulæ Virginis & Martyris meruit invenire.

A. 237.

Passæ sunt tempore Anteri Papæ & Maximini Cæsaris A. æræ vulgaris 235. Coloniensis verò 237. vel 238. pro varietate principii epocharum.

Funda-
tur 5. co-
ævis prin-
cipiis hi-
storicis.

III. Emanathæc narratio quinque coævis è fontibus historicis: primò enim Coloniæ, Argentinae, Basileæ & alijs remotissimis in locis aperta superant numeri vndecim millium Virginum, peregrinationis Romanæ, martyrijque Coloniæ tolerati vestigia, quæ locis impressa à viventibus, hodie perennant, & eandem rerum gestarum expositionem testificantur.

2. Decem diversorum populorum traditiones cum adjunctis iisdem eandem attestantur. 3. Tituli sepulchrales ab æqualibus inditi tumulis, plures trecentis capita gestarum recensent. 4. Ipsa temporis Ursulini sacra & profana historia multa adjuncta clarè demonstrat ita contigisse. 5. Quorundam virorum & Virginum ex eadem Societate vita suis propriis titulis, traditionibus & vestigiis: ut S. Cuneræ, S. Aureliæ, S. Christianæ, trium sodalium Aureliæ, trium Virginum Eichselenium, & S. Pantuli Basileensis Protoepiscopi, confirmant acta martyrii.

Vndecim
ævi po-
sterioris.

His quinque coævis fontibus accedunt decem alia fundamenta historica posterioris ævi. i. Incisiones in saxis Attilano tempore factæ, & sermo de illis ante mille & centum annos

annos concinnatus. 2. Cunibertina historia à Surio edita: sub A. 640. scripta quingentis annis ante revelata. 3. Res gestæ SS. Cuniberti, Willibrordi, Floriani, Rolendis, Norberti & Alberti M. roborant eadem. 4. Martyrologia Bedæ, Flori, Wandelberti, Usvardi, Romana vetera & recentiora adstipulantur. 5. Idem ante annum 1570. nationum omnium Ecclesiæ tenuerunt & in horariis lectionibus cecinerunt. 6. Eandem sententiam Historici supra centum Catholici & Acatholici per totum Orbem sunt amplexati. 7. Nominatim glossa ordinaria juris Canonici, per 250. annos usque ad 1584. Canonumque interpretes primarij quique & Chronologi plurimi defenderunt. 8. Postea monumentis Martyrum apertis indicia martyrij, necis instrumenta, tituli, ratio sepulturæ, conditionesque personarum oculis patuerunt. 9. Translationes quoque per totum Orbem factæ & scriptæ locum & adjuncta martyrij demonstrarunt. 10. Cultus etiam Ursulinis virginibus certis ritibus exhibitus eandem narrationem stabilit. 11. Accessere circa Basileam 70. jurati testes, qui vestigia locorum, traditiones majorum, Virginum peregrinationem & miracula testatissima reddiderunt.

Hæc humana testimonia, vel historica principia sic firmant Coloniensem narrationem, ut major humanæ scientiæ soliditas requiri non debeat, & evincunt ita verè contigisse. 4. Nec defunt diivna, quibus historia non nititur, sed tantum adjuncta martyrij illustrantur: quinque verò sunt. 1. Miracula, quæ ad invocationem horum Martyrum toto orbe distributorum Deus ubique operatur. 2. Visa SS. Odiliæ, Cordulæ, Cleomataë, adjuncta martyrij sui certis hominibus manifestarunt. 3. S. Elisabethæ Schönaugienfi A. 1155. totam martyrij seriem Deus & aliæ Virgines declararunt. 4. Accuratiùs tamen anonymo, quem B. Hermannum Steinfeldensem fuisse verosimilius est, rerum gestarum ordinem Deus & quædam Virgines A. 1183. significarunt. 5. Triennio verò post octingentarum ferè, personarum ejus sodalitatis nomina, genus, parentes affines, con-

5. Divi-
nis testi-
monis.

sanguineosque cœlitus didicit, quorum corpora cum iisdem nominibus diu post eruta sunt.

5. Hi viginti & unus fontes inter se concordēs & conspirantes, traditionem Coloniensem sic confirmant, explicant, reborantur post sacros codices nulli Ecclesiasticæ historiæ vel profanæ de firmitate concedat, & nemo iudex æquus possit ex veris heri natis falsas conjecturas illi præponere. Hæc in antecessum dicta sunt, ut inanitas novarum conjecturarum verbis quidem & sententiis gravibus illigata, rationum verò pondere prorsus destituta facilius appareat. Plura de his, qui scire desiderat, librum I. & XI. Ursulæ Vindicatæ consulat. Nunc occasionem orationis disceptationis videamus.

CAPUT III.

Occasio disceptationis Annalium & mota contra traditionem Coloniensem rationes.

Petenti
Bebio o-
pem pro
defensio-
ne tra-
ditionis
Coloni-
ensis.
Annales
Brit. A.
237. n. 8.
Mota lis
de patria
Tempore
peregri-
nationis.
Romane

I. **O**Rigo disceptandi manavit è Philippi Bebii bimestri ante mortem suam A. 1636. 12. Decembris missis in Angliam litteris, quibus Rogerii Cisterciensis, & Richardi Præmonstratensis Anglorum tractatus de S. Ursula ac posterior B. Hermannii librum de genealogijs Regum & Episcoporum ejusdem sodalitatis, vel alia Ms. quibus Ursula dicitur origine Hiberna, martyrium A. 237. Cyriaco præsentem Coloniae gestum, ac Galfredi & Sectatorum ejus fabulæ confutantur, flagitavit. Rescripsit P. Michael Alfordus post mortem Bebii Coloniam, improbavitque martyrii tempus & annum 453. verosimiliorem esse his rationibus nixus est adstruere. Nam si Hiberna fuit, præcessit illam S. Patritius primus Hiberniæ Evangelii præco A. 430. An ea Insula undecim vel 30. millia Christiana emittere potuit prius, quam esset Christiana? & quomodo Maximinus persecutor Ecclesiæ tam publi-
cum

cum exercitiū religionis in peregrinatione Romanā tolerasset? Constan-
tinus debet precedere, Romanamq; Remp. Christo subdere & Helena pe-
regrinari in Oriente, repertā & cultā Sanctā Cruce: sic Orbis docebi-
tur Apostolorum limina frequentare: sed ego nec eam profectiōem in
Virginibus agnosco. Quī potuit tantus populus tam periculoso & Chri-
stianis infecto tempore sic iter emetiri, ut nullum exstet Romæ vel ali-
bi vestigium ejus? Spectabat Alfordus non veriore sed ma-
gis plausibilem vulgò gratam licet falsam narrationem; sua-
tur com-
mentum
meū A. 453. in Aremoricam navigantes, vento delatas ad Galfredi
Rhenum.

2. Revelata subinde & S. Ursulæ vitam apud Capgravi-
um sic infectatus est: ubi tot sunt absona & quæ non consistunt, impugnā
ut nunquam imperare mihi potuerim integram ejus lectionem. Vr-
sula Virgo esse potest & sancta & Martyr, licet Romam non ierit stipata
Cyriaco: eam Britannam Britanniq; Regis filiam antiqui passim dixe-
runt, & recentiores penè omnes, sed iis tacentibus res loquitur, con-
siliū & terminus profectiōis eorundem. Ibi Britannus miles è Bri-
tannia eductus seculo Ursulam precedente Aremonicam à se Britanni-
am nominarat, & quo æterna esset nominis memoria, ambiebat sexum
alterum: non è Caledonia vel Hibernia conjuratis Britannorum
hostibus, ab amico & cognato litore & eo tempore quo educi sexus is
poterat Gilda teste. Hibernos duo fefellerunt, amor patriæ veniale
peccatum & Scotiæ nomen, quæ cum modò sit septentrionalior pars Bri-
tanniæ, Superioribus seculis ab Hibernis in seffa, emendicarunt Sanctos
è nostra Britannia: tu doctior & Britannam opinor censere debuisti,
quando pro indaganda veritate non in Scotiam, non in Hiberniam,
sed in Britanniam misisti.

3. Redditæ mihi sunt hæ post mortem P. Bebi, dum ma-
num vindiciis Bebianis inchoatis admoverem, literæ: cum-
que traditionis Coloniensis veritatem desperarem, optimo
seni posse brevi responso epistolico persuaderi, matu ravi
vindicias operisque totius editionem, ut decennio post
prodierit, & septennipotu erit ante mortem clarum ho-
rum dubiorum (quæ breviter & doctè movet) l. 1. 2. & 4. le-
gere solutionem, & rerum objectarum confutationem, si-
cut

Respon-
sum ad-
hæc editis
duobus to-
mis.

Revelata
tur.
Seculo su-
periore
miles vi-
cerat A-
remoni-
cos.
Ursula
Britāna
fuit.

cut & hic c. 5. 9. 12. 17. iis satis fiet. Adeoque nihil petiti subsidii pro defensione traditionis Coloniensis, præter oppugnationem, venit ex Angliâ, quæ contendit hinc, non Coloniâ flagitandam esse rei gestæ seriem.

CAPVT IV.

An è Britannia, vel ubi martyrium contigit Colonia, sit eius petenda narratio.

I. **I**Nchoarat Bebius libri 2. caput 2. multis adductis rationibus, quas auxi, quibus probatum est è loco, ubi res accidit, peruestigandam esse veritatem, adeoque res in Britannia gestas, inde perquirendas, fateri tamen Scriptores Britannos acta suæ gentis intercidisse. Me nihilominus Annales Anglici culpant, quod contra, quàm Bebius fecerit, negem è Britannia pro historiâ Ursulanâ subsidium esse postulandum: ipsos auscultemus. Nescio an hæc literæ in manus Bebii pervenerint: non enim meditatum opus absolvit morte præventus. Qui illi in coopere successit Hermannus Crombach, successit etiam in ejus sententiâ, & revelationes secutus, consignat Ursulani martyrii annum ducentessimum tricesimum septimum vel sequentem. Ursulam patriâ & parente Hibernam adserit, Christianam illam, sed sponsam ejus Britannum & infidelem. In uno certè Bebius non secutus: nam iste è Britannia adjumenta pro rerum veritate quasi vit, ille contra censuit dataq; operâ probat, pro historia Ursule nihil è Britannia petendum, quia nimirum multa variæque Saxonum & aliarum gentium incursione monumenta literarum perierunt. Ita ille in Ursula vindicata: iterum alibi Prudenter sanè mea Sententiâ Philppus Bebius Angliam prius A. 1636. appellavit, quam voluit Ursulâ suo commentario vindicare, aut secus quam oportuit vindicatam, in lucem producere: videbat enim tot Principes in utraque, Rep. viros aut natos revera in Britannia, quod Britannos fugere nequaquam poterat, aut si imaginatione tantum natos, eadem facilitate denas-

Annales
Anglici,

A. 237.
n. 15.

Per-
stringunt
Bebii suc-
cessorem.

A. 451.
n. 44.

denasci posse. Voluit ergo pedē in veritatis prius fundo infirmare, quā
 Ursulam male emendicatis Regum & Episcoporum umbris in orbis
 theatrum producere. Laudavit Anglia concilium ejus: adjumenta, quæ
 postulavit, porrexit, & revelationum, quæ ferebantur, Oracula, quan-
 tumvis pietatem nutrire viderentur, pie fortē servire commentationi
 posse non veritati, omnino constanter affirmavit. & n. 53. Concludo
 infirmis admodum argumentis edoceri Ursulanam historiam ē Britan-
 nis Scriptoribus non esse petendam, & male arguitur Hermannus
 Fleien, quod ex eo fonte adminicula subsidiumq; hauserit & haurien-
 da dictarit: nam idem postea à Philippo Bebio, cui palmam in suo o-
 pere præcipuē defert autor Ursula Vindicata factum testantur litteræ,
 quas supra recensui ad A. 237. quibus literis cū Anglia respondisset,
 responsumq; jam Bebio mortuo ad successionem fortē pervenisset, ubi
 vidit miraculorum illam Babelem simplici rerum narratione everti (id
 c. 13. videbitur) lectori suadere conatus est adjumenta ē Britannicis
 Scriptoribus petenda non esse, nesciens vel dissimulans Bebiū illa
 inde petisse.

n. 53.

Quod
neget An-
glos con-
sulendos.

2. R. Concedo que Philippum Bebiū prudenter in col-
 lectione & educatione Sodalitatis Ursulanæ Episcoporum,
 Regum, aliisq; gestis in Britannia, imo & iis, quæ Scripto-
 res Angli congruenter traditioni Colonienſi de mar-
 tyrio docuerunt, subsidium his verbis ex Anglia flagitasse.
 Idem tamen Baronius in notis ad martyrologium Romanum citat tres
 vel quatuor Scriptores Anglos, de quibus agit Pitseus de Scriptoribus
 Angliæ, hos optarem habere, quia mecum sentire videntur. Sed missi
 ne sunt hi? minimè: pro his non Anglia, sed privatus origine
 Cambro-Britannus civis sui Galfredi fabulam conjecturis
 falsis auctam ad evertendam Bebianam sententiam & tra-
 ditionem Colonienſem destinavit Coloniam, & hic fundus
 vocatur veritatis. At Rogerius Cisterciensis, Richardus
 Præmonſtratenſis, Lapgravius Scriptores Anglici concor-
 des cum narratione Colonienſi, qui postulabantur, rejecti,
 ut qui iudicio Cambro-Britanni pietati servirent, non ve-
 ritati. Cum igitur nil novi subsidii veniret ex Angliā, quid-
 quid ex vulgatis veteribus Angliæ Autoribus nancisci po-
 tui, ex his supplevi, meritoque in rebus tempore peregri-
 natio-

Conſu-
luit Be-
bius cir-
ca gesta
in Anglia
Petiit
de iis Scri-
ptores
Anglos.
Nec ob-
tinuit.Ex loco
ubi res
contigit
veritas
explo-
randa.

exemplo
veterum.

non ubi
quis na-
tus est.

Annal.
Ang. A.
453.
n. 50

perditis
etiam
scriptorū
libris.

nationis Romanæ martyriique patratis congruenter loco-
rum, ubi singula acciderunt, traditionibus, vestigiis, titu-
lis & scriptoribus; secutus Plutarchum, Livium, Strabo-
nem, Pausaniam, Polybium & alios, de quibus fol. 28. &
29. memini, narravi. His convenienter mecum Bebius l. 2.
c. 21. & c. loquitur! *Demus eas res, quæ dum in patriâ Vir-
gines degerent, iis evenerunt, ex Britannia Scriptoribus &
locorum peritis esse repetendas, quæ tamen tempore peregrinatio-
nis in exteris terris contigerunt, quis neget, ubi gesta sunt,
tutiùs esse perquirenda?* Probamus id domesticis exem-
plis: de SS. Gereonis, Thebæorum & Maurorum mar-
tyrio non esse consulendos Ægyptios, Thebanos, Mau-
ritanos apud quos nati sunt, qui nec fando de iis audie-
runt; sed ubi trucidati, sepulti, templis honorati. Sic Co-
lonienses de Joanne Colonienfi, quem Mahometani ob fi-
dem in Asiâ necarunt, & Bonnenfes de Henrici Bonnenfis
bello sacro in Lusitaniâ cæsi miraculis, nihil nisi ex Lusita-
nis & Indiarum Scriptoribus unquam audierunt. Conclu-
dit ideò mecum Bebius; *Id ipsum nos in SS. Virginibus ducimus
esse faciendum, ut ea, quæ contigerunt in Hiberniâ ex ejus monumen-
tis, si quæ supersint, ea verò quæ gesta sunt alibi, non ab Hybernis, sed
loci inquilinis petenda esse pronunciemus.* Ideo non solum Anglos
pro Anglicis, sed etiam Hibernos pro Hibernicis consul-
it Bebius, & inde præsertim Stephani Viti plura nactus est,
quæ l. 4. c. 6. & 9, vulgavi, subsidia. Sed quia Gildæ Bedæ-
que silentium Ursulanæ Historiæ sub Alexandri Severi
tempus produxeramus, ita instant Annales, unde petenda
sit narratio.

III. *Demus hîc omnia, quæ autor postulat, nihil de Vrsula è Bri-
tannicis Scriptoribus petendum, quia Gildas & Beda tacuerunt, sed
non tacerunt acta periisse Severi Imperatoris tempore: unde ergò,
quæso autorem, petenda est Historia? ex Germaniâ? nihil minus, quia i-
dem autor non duobus, sed tribus testibus Hispano, Belgâ & Germa-
no probat acta illius temporis, quo passa scribitur S. Vrsula, periisse,
quod doctè confirmat l. 1. c. 2. & infra n. 53. & oblitus, quæ prius di-
ctave-*

Et averat seculi tertii Patres omnes tacuisse, & monumenta deperdita: quo silentii argumento & monumentorum ruinâ in Britannicos scriptores pugnavit, sed eodem omnibus scriptoribus silentium imponitur.

R. Historiam Ursulanam è 5. coævis fontibus, ubi singula peracta sunt, ut traditionibus, vestigiis, titulis funerealibus, temporis ipsius sacrâ profanaque historiâ relationi Coloniensi congruâ: ac ex gestis Virginum alibi in itinere defunctorum vel occisarum, ut SS. Cuneræ & Aureliæ: item ex decem aliis proximorum martyrio scriptorum narrationibus: ut toto libro I. & XI. videre licet, hauriendam esse. Inde cuilibet etiam hæretico, propositis claris solidisque fundamentis historicis fiet satis: nam in his tota rei series latè describitur; non in Gilda, qui nec Ursulæ, nec SS. Virginum meminit: sed audiamus quàm argutè probet ad A. 453. martyrium Ursulanum à Gilda recenseri.

è coavis & fontibus.

& decem aliis concinnatis & historiâ Ursulana.

IV. Sed quid si Gildas sapiens Ursulani martyrii meminit, & satis clarè pro more & stilo suo illud expressit, nonne libri 2. c. 21. in Ursula vindicata spongia delendum! (omninò deleatur) nec moror, quod autor in Gilda sapiente nihil repererit Alexandri Severi tempore, quia si eo martyrium retulisset, aut Romanam peregrinationem, è sapientum numero eum erasisssem. Porro è Gildæ tunc silentio facile deducitur ad posteriora referendum, quidquid de Ursula, & tot christianarum Virginum emissionem enuntiatur. Gildas hic nascitur sub finem ejus seculi, in quo passam S. Ursulam suprâ ostendi, & insula calamitatem, sui que temporis miseras deplorans, singultibus verius, quàm verbis, & obscuris rerum imaginibus, non plano apertoque sermone illas explicat, ea tamen in re præsentem causatur, unde diligens rerum & temporum observator facile colligat magnum alterius sexus numerum Britannia stragem navigio fugientem patriam reliquisse: cum ille ait: alii transmarinas petebant regiones cum ululatu magno ceu celeusmatis vice sub velorum finibus cantantes: Dedisti nos Domine tanquam oves escarum, & in gentibus dispersisti nos! Quod propheticè ab Ursula & sociabus dictum testatur orbis terrarum, non autem A. 237. quando nulla fugiendi necessitas, nulla Romam peregrinandi possibilitas, sed A. 453. quan-

n. 51. Annal.

frustra ex Gilda

eruitur martyrium Ursulanum.

do revera Hunni Coloniam vastaverant. R. De tempore post videbimus: nunc an Gildas martyrium Urfulanum exprimat, inspiciamus. Certum est, nullam hîc ullius mulieris, aut virginis, multò minùs undecim vel 70. millium fieri mentionem, nullam novi regni Britannici apud Aremoricos inchoandi vel inchoati; nullum etiam apparatus nuptiarum tot millium feminei sexus, nullos plausus, gaudia, choreas, cantus epithalamicos nullos recenseri: & tamen Gildas tam incredibilis victoriæ testis adducitur, quâ Maximus Senator Romanus Conanum cum centum & 30 virorum millibus è Britannia duxit in Aremoricam, tandè ci submittit & alteram classem 70. millium virginum evocavit ad nuptias, quæ cum eò navigarent, repente prophetides effectæ duo cecinerunt in navibus vaticinia. Ium necis violentæ & martyrii, alterum reliquiarum suarum orbe toto dispersionis. quæ hîc Babel vel oceanus portentorum Urfulanæ historiæ nomine Gildâ teste producitur? Sed hæc fatentur Annales conjecturam esse novam: an qui amant sibi somnia fingunt? Certè n. 15. & 16. valdè sibi de eâ repertâ, nec ab ullo hætenus excogitatâ gratulantur. *Hanc meam conjecturam proximè affecutus est, qui fideliter Urfulæ passionem descripsit Hermannus Fleien &c. quod si Hermannus Gildæ locum expendisset, vidissetque inter alia miseriarum genera aliquas transmarinas regiones petivisse cum ejulatu magno & sedentes sub velorum sinibus ploravisse, nâ collegisset feminas fuisse tenerasque virgines, & egregiè confirmasset opinionem suam.* Agnosco stuporem hîc meum, cum Gildas & Beda narrent ibi Britannos nullam rei militaris peritiam habentes à Saxonibus & Pictis occidione deletos & fugatos, quomodo tam potentes eos faciant, ut cum patriam tueri non possent, duas nihilominus in Aremoricam eduxerint ducentarum facile vel trecentarum navium classes, quarum una centum 30. virorum millia (qui devorassent in patria Saxones advenas) alterâ 70 virginum millia veherentur, quorum neuter meminit, & testes tamen horum portentorum laudantur.

Et vaticinia
Virginum.

Conjectura
novâ.

Sed falsâ
im-
pugnatur.

5. Beda quoque sic Ursulæ vindicatæ opponitur: *Ad Annales.*
Beda quod attinet, cujus silentium in prodigiorum favorem præ-
tenditur: nec ille Britannus est, nec ille historiam Britannicam, ut
putat Ursula vindicata, sed Anglorum suæ gentis scripsit, inscripsit-
que, & ibi cur Ursula mentionem faceret? Cæterum in Martyrologio,
ubi Britannorum & Anglorum memoriâ, tacito Ursula nomine un-
decim millium Virginum commemoratio 21 Octobris recitatur:

R. Hæc lis est de nomine, nam in re convenimus: *Beda*
 Beda si Anglus patriâ, ergo & Britannus: cum Anglia tunc *Anglus*
 esset pars Britannia: nonne continens pro contento & *rectè*
 pars pro toto sumitur? Contra, licet Anglorum historiam *Britan-*
 inscripserit operi suo, tractat tamen in eo primordia pro- *nus dici-*
 gressumque Britannorum Ecclesiæ fusè ad Angliæ suæ *tur.*
 conversionem usque: quia tunc cum scriberet pars pro
 toto, nunc verò maximè Angliæ nomine tota venit Britan-
 nia. Interfuere verò Sodalitati S. Ursulæ non ex Angliâ
 tantum Britannicâ, quam Beda vivus incoluit, sed & ex
 Anglia transmarinâ Germaniæ regione, ut ostendi fol. 646.
 unde fecisset mentionem, si martyrii hujus adjuncta cog-
 novisset, qui undecim millenis Virginibus ducem earum
 includit S. Ursulam. Pergunt Annales: *Non ergo mirum, au-*
torem in Ursulanâ historiâ peccare, qui inde doceri noluit, unde cum
bonâ veniâ potuit & debuit. R. Nec potui, nec debui doceri
 de rebus Britannicis nisi alibi: nam Gildas vester, quæ gesta
 sunt in Britannia, tantum ex transmarinâ narratione, ut
 paulò post dicam, recitavit. *Annales. Sed mirum valde, quod Cultus*
Britanniæ affingunt Romanum Pontificem, unum Patriarcham An- *Britan-*
tiochenum, Episcopos plures, Reges multos, præter Britannicarum Vir- *norum*
ginum millia, & interim negant Britannia Scriptores esse in re con- *Marty-*
troversâ audiendos. R. Quia certius principium habemus *rum*
 historicum, ubi vitam glorioso martyrio coronarunt, titu- *certus*
 los sepulchrales coævus, cultum eorum continuum, & om- *est in loco*
 nium nationum historicos à quingentis annis, quibus, ut in- *necis.*
 fra doceo, multi Britanni adstipulantur.

6. Annales. Ego contra, cum magnus fuerit Virginum exer-
 citus, quem in Britannia collectum, è Britannia solvisse, & ad Britan-

nos fugisse compertum est, Britannos censeo in primis & ante omnes interrogandos, & demum ab Hermanno Fleien & Philippo Bebio prudenter factum, cum è Britannia ad historiam pertexendam adju-
menta quaesierunt: si enim aliunde quasi veris, peregrinum erit quid-
quid adseritur, & notum est, peregrinum in aliena Rep. facile impinge-
re, praesertim si Britannorum gloriae amulis ad vertendum controver-
siae cardinem, exclusis Britannis aures animumque porrexeris.

Gesta in
Britan-
niâ per-
ierunt in
patria.

Gildas ea
hausit ex
transma-
rinis.

Consen-
tiunt Go-
duinus,
Pitseus,
& hi An-
nales An-
glia.

Galfred⁹
in Vrsu-

R. Virgines non ad Britannos, sed Coloniam navi-
gasse demonstro in Urfulanis meis, & hîc c. 12. doceo. Bri-
tannos etiam circa gesta in Britannia hîc & passim clamo
consulendos, idque toto capite 21. lib. 2. & hoc & c. 5. pro-
bo, scilicet circa natales, collectionem & educationem è
Britannia, cum res, ubi confecta est, velut à fonte & fundo
veritatis sit investiganda: sic ratio martyrii Coloniae, ubi
patratum est, indaganda ex titulis, vestigiis, traditione, te-
stibus: nam alia loca rivulus sunt, ubi verò contigit, fons pri-
migenius scaturit veritatis, si vivus emanet, & haberi possit:
at Gildas nihil prorsus habet de Urfulâ, fatetur etiam, quæ
de calamitatibus illatis Britannia refert, & in eâ contige-
runt, in patria periisse, seque à transmarinis hausisse: sic
enim scribit: *Illâ tantum proferre conabor in medium, quæ tempori-
bus Imperatorum Romanorum passa est mala; quantum tamen potuero
non tam ex scriptis patriæ, Scriptorumque monumentis, quippe quæ vel
si qua fuerint, vel ignibus hostium exusta sunt, aut civium exulum
classe longius deportata non compareant, quam transmarinâ relatio-
ne, quæ crebris intercapedibus haud satis claret.* Vide eodem c. 21.
1. 2. similes Goduini & Pitsei querelas: Et horummet Anna-
lium Anglorum hanc querimoniam. *A morte Severi Impera-
toris per annos 60. fere Romanarum rerum Scriptores nullam Britan-
niæ mentionem faciunt, & hoc silentio usi nostrates aliqui, vel fabulas
pro libito interserunt, vel temporis neglectâ serie inaccurate scribunt.*
Si ergo nec quæ sunt in Britannia circa Urfulæ expeditio-
nem gesta Gildas aliunde, nec à suis accepit, unde Britanni
nobis indicabunt?

7. Dices, Galfredus eam describit. Bellus fabularum
architectus, sic eum Annales hi, ut c. 17. patebit, vocant;
hicci-

hiccine fundus veritatis Ursulani martyrii, de quo n. 44. *lanis non*
 dicitur? quod martyrium Galfredus non agnovit, dum ad *audien-*
 nuptias profectas ait majori parte submersas, quasdam ad *audien-*
 barbarorum insulas appulas trucidatas aut mancipatas, & *ob*
 quidem imperio Gratiani: quomodo ergo earum exuviæ *fabulas.*
 transvectæ Coloniam ex istis insulis & cultæ sunt? Hoc
 commentum aliis adjunctis coloratum cum autor Annalium
 sequatur, hinc mirum non est, quod omni ope nitatur, ut l.
 2. c. 21. eradatur: sed rationes ejus & hæ prius diluantur, per
 me licebit. Ego duos Anglos testes Galfredi æquales ipsi *Sed Ro-*
 suppono, Rogerium Cisterciensem, qui circa A. 1170. S. *gerius &*
 Elisabethæ vaticinium, & Richardum Præmonstraten- *Richar-*
 sem, qui A. 1190. civibus suis B. Hermannii vulgavit oracu- *lus An-*
 lum in Anglia; non peregrinos in Anglicana Rep. cum in ea *gi, qui ex*
 nati & educati sint. Sequor hos, ne gloriæ Britannorum *loco*
 æmulis circa controversiæ cardinem aures porrigam. Ho- *martyrii*
 rum dicta quindecim historicis fundamentis à me confir- *petierunt*
 mata meritò sunt Galfredianis somniis anteponenda, quæ
 non ex cerebro suo, velut Galfredus cuderunt, vel è men-
 dacibus scriptoribus cum ipso transtulerunt, sed è fonte
 veritatis Germania, quam sanguine & peregrinatione Vir-
 gines nobilitarant, adeoque transmarina narratione cum
 Gilda transtulerunt in patriam. Quod hi etiam Annales
 Anglici ut c. 17. videbimus, in S. Lucii Regis gestis doctis-
 sime suadent esse faciendum, ubi Galfredum centies clau- *Vt hi*
 dicantem & alios Anglicanos scriptores sic rejiciunt? *Annales*
etiam
suadent
esse fa-
ciendum.
Specta-
bat ad Bavaros, Helvetios, & Rhetos ea literis mandare de Lucio Re-
ge, quæ apud eos gesta sunt, & inde Britannia nostræ laus illustrior,
quàm si domestici testes in patriam ferè proniores ea propalarent.
 Nunquid igitur pariter ad Colonienfes spectat, quæ apud
 ipsos gesta sunt in nece S. Ursulæ scribere, & inde Bri-
 tannia laus illustrior, quàm si Britanni in patriam
 proniores ea propalarent?

V. c. 17.

CAPUT V.

*Fontes 20. Ursulani leniter, sed acrius
impugnantur revelata.*

1. **A**lterum opponitur de Regibus undecim, & 5 Episcopis Britanniae, quasi 20 fontibus non satis firmentur. Hos ita quidem vellicant, licet aggredi non audeant. *Ursula vindicata hunc scrupulum tollit, aut minuit saltē, cū Coloniaensium ut vocat traditionem, 20 fontibus illustrat, & inde non è rivulis historiae veritatem hauriendam esse docet: & quis non videt, illam è fundo, non è superficie petendam? Mihi non vacat, nec si vacaret animus est fontes excutere, unde tot prodigia probantur, quia mearum non est virium cum portentis luctari, quæ licet è fontibus deduci non possint, fontes tamen ad eorundem adsertionem aperti sunt, & quasi omnis fons illimis esset, qui ad Ursula firmandum martyrium producit. Ego fontibus dicam, non impingo, cur tamen illis nec manum, nec aures, nec animum accommodem, paucis aperiam.*

*Locus
delicti
fundus est
veritatis
rei gesta.
Sess. 25.
c. 14.*

R. Si per fundum veritatis Britanniam, per superficiem locum designet martyrii, repugnat omni juri civili & canonico, quod advenas reos delicti, ut homicidii, Judici, ubi commissum est; & exemptos Episcopo loci cum Tridentino subjicit: ut ubi corpus delicti probatur à testibus, & exstant spectatores rei, indicia, damna illata, publicum offendiculum, fama, actores adeoque fons & fundus veritatis, ibi discutiatur, inspiciatur, puniatur, & veritas publicetur, non in loco natalis rei, vel si reus eò redierit, è loco commissi delicti poscenda veritatis cognitio. Sic fundus veritatis Ursulani martyrii & certitudo Colonia petenda, non è Britannia, cū 16 fontes demonstrent eam: nec limum in eorum ullo probarunt hætenus Annales Anglici, unde manent aperti meritò ad totam historiam Ursulanam roborandam, velis ostendatur. Impugnant ergo duos ultimos fontes revelatorum B. Hermanni: quæ nihil prorsus faciunt

faciunt contra relationem Coloniensem nixam solidis 16. historicis fundamentis: audiamus tamen

2. *In primis ipse revelationum autor hanc mihi libertatem indulget, ut credam, si velim, secus si nolim, nam ita ille: Quicumque le-
torum his, quæ diximus credere voluerit, credat, neminem allicimus. Deinde refert, se Dei gloriam, Deiparæ, undecim millium Virginum, non aliud querere. Ego piam autoris mentem veneror, & inde tanta
mirabilia in Ursulæ vitam profluxisse agnosco: sed quia zelus nisi scientiâ condiciatur, ignis fatuus est, lucens in speciem, sed oculi plerumque vitium est, à genuinâ luce spuriam non distinguuntis, igitur alibi pedem
fixi, lucem, quam revelationes præferunt, non secutus, non à rerum gestarum serie, non ab historiarum nostrarum fide, nec à revelationum affectus.*

*Annales
n. 45.
Oppug-
nantur
revelata
B. Her-
manni
temerè.*

3. Sed à Galfredo cive suo, futili licet autore persuasus ignem fatuum secutus est: an prudenter infra c. 17. videbimus, hunc centies, ut ibi fatetur, mentientem, præfert viro miraculis & oraculis clarissimo, de quibus in vitâ ejus constat, qui Deum eodem capite vocat in testem à se scripta cælitus esse dictata. *Sed quemadmodum ait, cum pueris, ita sæpe nobiscum, agebatur, syllabæ, dictiones, commata, versus medietas, integer versus ferè nominabatur: & infra. Neminem allicimus neque, propriam laudem te Iesu teste ab hominibus quærimus: Hunc temerè suspectare perjurum, ne dicam publicare, vel vulgare commentum talia è cerebro suo esse, fas non est, Deo relinquamus eum, quem nullus mortalium ullius mendacii postulavit, at Galfredum centum mendaciorum annales & orbis totus arguit. Noluit verò lectoris ad sensum extorquererum, quæ non sunt articuli fidei; Mirum verò, sic amore Galfredi perstrictos oculos mentis ostendere, ut figmentorum ejus vanitatem non viderit, & revelatis præferat, quæ tot fontibus historicis, titulis, classicis autoribus, & experientia repertorum eorundem nominum cum corporibus confirmantur. Quòd subjicit hæc tempora miraculis inimica ex parte non diffiteor. Annales n. 46. Gravius momentum, quod ad sensum cohibet, inter hæterodoxos versor, quibus Romanam & Catholicam fidem persuadere conor, non fallentibus pri-*

*In merito
viri san-
cti argu-
untur
mendacii*

*Prelato
eis fabu-
larum o-
pifce.*

Et licet tempora sint inimica miraculis. vatorum hominū commentis (qualia Galfredi, non B. Hermanni sunt) quæ qua facilitate objeceris, eadem repelluntur, sed constantiore telo, quod validius vibrari, certius ferire, difficilius vitari possit. Hinc & narrandis ferè miraculis abstinui, velea narro, quæ classicorum autorum suffragio muniuntur: timui itaque, & adhuc timeo illum miraculorum oceanum, quem revelata exhibent ingredi, ubi demissâ iudicii rectæque rationis bolide nullum fundum invenio, sed passim brevia & syrtes, quas nec declinare, nec per omnia 20 fontium adminicula possum eluctari. Quomodo enim lectori persuadebo, Angelum divinæ mentis interpretem undecim millibus Virginum, aut Romanam peregrinationem præscripsisse, aut triennialem lusum in oceano ad dedicandam virginitatem? cum illa meliore, tutiore, sanctiore compendio domi & seriis rebus agendo, non ludo, servetur. R.

Hæc ipsa testata hæc reticis. Agnosco tempora hæc miraculis invisa, nisi solidis fundamentis & testibus idoneis fulciantur. Illud queror autori (quod ter & quater fatetur ipse) patientiam in legendis Ursulanis Capgravii defuisse: quàm si in l. i. c. 29. ac l. 2. & XI. volvendis adhibere voluisset, clarissima reperisset Argentinæ, Basileæ, totoque itinere Romano vestigia; plusquàm centum autores classicos, 70 juratos testes ac hæreticos plurimos ejusdem peregrinationis defensores, nec esset, cur tot viros fatuæ credulitatis argueret, qui Angelū Coloniæ mandasse S. Ursulæ profectiōē Romanam, eamque certissimis autoribus testatam adseruerunt: cum ipse velit Angelum S. Patricio suasisse Romanū iter, & primus vulgare non vereatur, non uni tantum Ursulæ, sed toti 70 milium sodalitati & singulis earum oraculo divino martyrium esse significatum, quanto prodigium hoc illo responso Angelico tantum uni dato incredibilius & admirabilius? & hoc asserere primus audet absque teste, cur non Ursulana centuriis testium roborata?

Ludus navalis Virginū usitatus in iis locis 3. Nec ludus ille navalis Virginum triennio fuit in Britanniâ novus, sed eâ tempestate tam ibi, quàm in Daniâ, Norwegia, Germaniaque fœminis usitatus, ut l. 3. c. 16. ex Tacito, Saxone, Crantzio, & aliis testatissimum facio: neque is ad animi solam oblectationem institutus, sed ut faciliù s

lius parentes gentiles ad filias eo destinandas induceren-
tur : ipsis autem Virginibus schola fieret doctrinæ christia-
næ, castitatis, & aliarum virtutum, ac palæstra martyrii:
nam adhibitâ corporis molestâ exercitatione, se ad sub-
eundam peregrinationem & tormenta firmabant : patien-
tiam tantum auctoris in his legendis & refellendis desidero,
neve temerè sine gravitatione rejiciantur, & incertæ novæ
conjecturæ ducentis testibus & traditioni Variorum loco-
rum anteferantur.

Audiamus cetera : narratis quingentis infantulis in viâ cælitûs sustentatis, subdit: *Hæc ego in annalibus tacui, quia in illos passim pugno, qui constantiora miracula aversantes, ista nutricum fabulas & anilia reputantes, nec quo repugnarem, haberem.* R. Si subjecta scholia fol. 536. legisset, prodigia similia fuissent in promptu coævis probata scriptoribus, sed rectè sic queritur, patientiam sibi defuisse. *Vsserius, qui Britannicæ Ecclesiæ primordia scripsit, in orthodoxorum opprobrium hæc Vrsula miranda recitat, ut cum alius Papistarum fidem & Ecclesiam miraculis stare putaverit.* Ceterum ignoscendum hominis censuræ, si Capgravii Patientiam intellexit, ubi miranda multa sine sale condiuntur. In quo genere, ut mihi quidem semper visum, nihil magis eminet vitâ S. Vrsulæ, ut ibi refertur, ad cujus integram lectionem mihi hætenus patientia defuit. *Vitavi ego hæc heterodoxorum scandala, & silentio potius tegenda, quam revelanda censui, cum enim non malè dixerit Comicus: Vix hodie fidei fides sit sine fidei dispendio, cur supra humanum captum miranda protruderem?*

℞. Nusquam in Usserio, cum de gestis Ursulanis agit, reperi eum dicere, prodigiis talibus stare fidem orthodoxam, imò sobriè magis de iis, quàm autor annalium loquitur: ut enim de eum vocare somnia Elisabethæ revelata, Richardum Præmonstratensem, planum, & alium pseudo-Cyriacum nominare, fideliter tamen ex iis & B. Hermannò dicta prodigia narrat, nec quidquam quod ad Coloniensem traditionem facit, prætermittit, absque convitiis, nihil explodit. Laudat Rogerii, Robertique Cisterciensium, & Richardi scripta pro eadem sententia, quos

Non Usserio de-scribendi eadem.

*Qui nec
sicut An-
nales ex-
sibilat re-
velata.*

*Sed hæc
retor-
quentur
omnia in
autorem.*

tres P. Bebius ex Anglia flagitarat, quorum, & aliorum multorum ex Usserio testimonia pro Colonienfibus hausi. Quid opus, si credere quis revelata nolit exhibere, Babelem & oceanum miraculorum, anilia, portentaque nominare? Enumerat idem Usserius Reges undecim, Episcopos Britanniae quinque, Cleri Romani primores ex Richardo & Capgravio sine crisi: nec illi defuit patientia non legendi tantum, sed pleraque describendi. Invehitur idem in commentum Galfredi, ejusque sectatores perstringit graviter. V. infra c. 12. Hanc moderationem in Annalibus Anglicis desidero: in quibus multa magis incredibilia visa, prodigiaque passim reperio, ut fol. 282. ab Albano facta, nec tot autoribus, quot hæc revelata, sæpè solo Capgravio teste roborata, quæ ne quid horum Annalium autoritas capiat detrimenti, vel hæterodoxis cavillandi detur occasio, supersedeo recensere. Contra hæc valent ista n. 52. vibrata tela: *Cur Dei majestatem ad mirabilia patranda vexamus, aut lectorem fatigamus eorundem lectione? via tritior, via tutior. Descendamus è calo, qui humana tractamus, sic humiliter incedentes in luce historiarum, non cogamus Deum ad stupenda illa, quæ raro solet sine ingenti causa tam effusè prodigere.* Nil ista contra Urfulanam historiam, quæ per se nixa coævis historicis monumentis titulorum funeralium, traditionum & vestigiorum variorum locorum quingentis annis vetustior est revelatis, iis non eget, licet adjuncta quædam ab iis illustrentur: sibi enim sufficit, ideo sine iis ex solis principiis historicis lib. 1. capita gestorum demonstravi, viam tritam non cælestem ingressus; quæ cum divina bonitas etiam vaticiniis & operibus mirandis postea confirmârit, cur non grati ea, velut sigilla historicæ veritatis, agnoscamus, & defendamus?

CAPVT VI.

Lectiones Ursulanae à Pio V. circa A. 1568. expunctae è Breviario Romano, non abrogant Episcoporum, & Regum Britannorum Martyrum cultum.

1. **U**T cultum SS. Cyriaci, Episcoporum & Regum Britannorum Annales rejiciant, opponunt eos ex horariis lectionibus expunctos esse. Annales n. 47. *Prodiit Romae Breviarium Romanum A. 1550, ubi Ursulae etiam & aliorum acta Sanctorum parum digesta legebantur, vidente quidem, sed nullam auctoritatem conferente Romano Pontifice. Interim Tridentini Patres, Lectiones dum haereses, errores, & prava, quae in Ecclesiam irrepsent, persequuntur, in ecclesiasticum etiam officium & precès Deo Ecclesiae nomine debitas, oculos animosque religiosè advertunt. Tunc Paulus IV. hanc orandi varietatem gravissimè ferens, reformare statuerat: itaque provisione adhibitâ (loquitur Pius V.) ne ulla in posterum novum Breviarii licentia permitteretur, totam rationem dicendi ac psallendi horas canonicas ad pristinum morem & institutum redigendum suscepit. Et infra: Cum sacrum opus adhibitis etiam ad illud aliis peritis viris urgeremus, Romanum Breviarium vidimus absolutum, cuius ratione dispositionis ab illis ipsis, qui negotio praepositi fuerant, non semel cognitâ, cum intelligeremus eos in rei confectioe ab antiquis breviariis nobilium urbis Ecclesiarum, ac nostrae Vaticanae bibliothecae non discessisse, gravesque in eo aliquot Scriptores secutos esse: ac denique remotis iis, quae aliena & incerta essent de propria summâ veteris divini officii nihil omisisse, opus probavimus. Hac omnia Pius V. de remotis à Breviario Romano, quae incerta & aliena censebantur, quae ut patet, nullâ auctoritate Romani Pontificis irrepsent precibus, & sanè licet Pontifex aliquando annuisset, & imprimi jussisset, lex tamen posterior priori semper derogat.*

*A Pio V.
è Breviario
expunctas
esse.*

2. R. Officium S. Ursulae propriis lectionibus, hymnis

Cnm Festo Prae-

sentatio- & antiphonis ritu duplici de camera pro urbe Romana fuit
nis & of- impressum, utique jussu Pontificis à cameræ revisoribus
ficioCon- correctum & ordinatum, quod in Vaticano servatur. Re-
ceptionis cte verò dixit: Lex posterior derogat priori. Licet verò Conci-
B. V. lium Tridentium nusquam officii S. Ursulæ rejecti memi-
 nerit, Pius tamen V. sicut officium Præsentationis B. V. à
 Paulo II. laudatum expunxit, ac proprium Conceptionis
 B. V. à Sixto IV. probatum, & à tota Ecclesia centum an-
 nis usurpatum, solis Franciscanis relictum sustulit, eique
 officium de Nativitate B. V. ea voce in Conceptionem
 commutatâ substituit, ac festa quædam duplicia (& in his
 S. Ursulæ) plura semiduplicia in classem simplicium rede-
 git, ut usus psalterii 12 psalmorum reduceretur, quem Qvig-
 nonius Cardinalis (inductis diebus ferialibus & dominicis
 tam in matutinum, quàm laudes tantum tribus psalmis,
Renova- truncatis horis, antiquâ rat: rescissis etiam incertis & alienis, quæ
to veteri psallendi usu. Episcopi, utentes ordine Romano, suæ diœcesis breviario
 inseruerant (ut initio & in progressu Pontifex queritur) ad
 veterrimum Ecclesiæ ritum omnia revocavit. In quo cum
 non reperirentur propriæ de S. Ursulâ lectiones, veterem
 S. Hieronymi de S. Hilarione restituit; adeoque nihil his
 novis lectionibus erasis, neque sanctitati eorum, quo-
 rum festa sublata sunt, vel jussu coli gradu inferiori; fuit
 derogatum, sed varietate, novisque quibusdam officiis
 (licet etiam à Romanis Pontificibus institutis) & privatis
Non obest sanctita- Episcoporum antiquatis omnia sunt ad veterem Ecclesiæ
ti eorum. normam eundemque modum renovata. Quam mutatio-
 nem Vasquez, & Suarez probant, nihil festo Conceptio-
 nis B. V. vel aliis officere: hic ita loquitur: *Illâ verò officii*
mutatio à Pio V. facta, nihil obstat, neque enim credendus est id fe-
cisse, quia aliquod falsum in illo officio continetur, sed quia omnia vo-
luit ad antiquum ordinem revocari: sicut etiam B. Annam & S. Ro-
chum ex Calendario expunxit, quo nihil eorum sanctitati derogatum
est. In eo verò, quod festum Conceptionis & Nativitatis celebrari
voluit, utriusque sollemnitas proprietatis retentâ ratione huic nostræ
sententiæ non parum favet. Unde licet expunctæ sint Ursula-
næ

næ lectiones velut recentiores, non tamen, ut incertæ; nam tota provincia Coloniensis, Ordo Præmonstratensis, & alii quidam eas retinuerunt. Frustra igitur toties n. 56. 70. 72. 75, 77. repetitur, nec probatur, hæc, ut aliena & incerta à Tridentinis Patribus, & Pio V. fuisse reprobata.

5. Frustra passim ideo Cyriacum Papam, Jacobum Antiochenum Patriarcham, 5 Britannia Præfules manumittit, quorum crania Ginettus, Rosettus, Machiavellus, Paulus Cardinales, & ipse Alexander VII. Papa sæpè supplices Colonia venerati & exosculati sunt: nōrant ipsi, quid Tridentini Patres, & Pius V. ut incertum & alienum repudiarent. Nōrunt Antistites Italia pretiosum à vili discernere: nam circa A. 1646. & sequentes Laudensis Antistes S. Mallusii sui decessoris Ursulani M. Franciscus Borromæus, Episcopus Cremonensis, S. Bassani Cremonæ nati; Cardinalis Odescalcus Novariensis decessoris sui S. Maronii Cardinalis & Episcopi M. etiam festa in suis diœcesibus, obtentis cura Alexandri VII. & collatâ vili opellâ meâ reliquiis eorum, instituerunt: posteaquam literis testatis edocti Coloniâ sunt; eos cives & decessores suos à quingentis annis ut Martyres honoratos. Quid ni Anglia Alex. 7. Papæ, dictorum Cardinalium & Itatorum Præfulum iudicium sequatur, & cives suos Ætherium sponsum S. Ursulæ, S. Cyriacum Vicarium Papæ, Iwanum Londinensem, & alios origine Britannos, supra quingentos annos religiosè cultos, prodigiis illustratos, ab omni natione ætate nostra Romano-Pontifice, Cardinalibus, Regib⁹ & Principibus, ac florentis Britannicæ Catholicis & hæreticis honoratos agnoscat Martyres, neque deinceps cum offendiculo piorum orbis totius Christiani respuat, contemnat, aspernetur: Galfredi potius nobiscum deinceps explodat fabulas.

Culti nihilominus Britannii Martyres Ursulani à Cardinalibus & Papa. Ac Italiae Episcopis festis eorum institutis.

CAPVT VII.

Commenta Galfredi & ſectatorum eius conjectura non ſunt revelatis præferenda.

*Bonfinius
ſolo diſſentit
tempore.*

I. **E**Xcuſatur Galfredus n. 66. in cauſâ S. Urfulæ hoc modo: *Si nihil in Galfredo, quod Urfulam ſpectat, præter temporis rationem arguitur, fabulator in Urfulâ non magis, quàm Bonfinius eſſe debet, ſi reliqua à plurimis, doctiſſimisque probentur, cur toties vapulat, quod aliquando fabulatus ſit: fuitne adeo lippiens in veritate indaganda cecutiensque Baronius, ut vel ignorarit Galfredum interdum fabulari, vel non potuerit conclamatam toties à vindice fabulam ab historiâ diſtinguere?*

*Galfre-
dus 5 mo-
diſ pecca-
vit in S.
Urfulâ.*

II. Bonfinius tuetur traditionem Coloniensem, Cunibertinam historiam, vaticinium utrumque, titulos ſepulchrales, & ex illis narrat peregrinationem Romanam, Cyriacum Papam, Episcopos comites, martyrium Coloniae toleratum, ſolo diſſentit tempore: Galfredus iſtis rejectis omnibus 5. modis peccavit in geſta S. Urfulæ. 1. finxit, ejus tempore novum conditum à Britannis regnum Aremoricarum, cum 70. poſt annis Aremorici ſuo retento nomine nec ab Aëtio compeſci potuerunt. 2. S. Urfulam eo profectam ad nuptias commentus eſt. 3. In barbarorum Inſulis à Gratiani ſtipendiario milite necatam adſerit, adeoque adhærentes Maximo perduelli jure necari Virgines potuerunt: quæ igitur juſta martyrii cauſa? quomodo ex illis inſulis barbarorum tot millena corpora cum ſanguine deſecta Coloniâ? 4. licet innuat eas amore pudicitiae trucidatas, de fide tamen earum, an gentiles quædam exſtiterint, an ſola honeſtate morali, pudorisque motæ in gratiâ fuerint, & incorruptæ, licebit dubitare: quis igitur colendas ut virgines, & ob fidem vel pudicitiam amore Chriſti ſervatam

tam credat? 5. Numerus earum à Galfredo 71 millium adfertur incredibilis, cum traditio constans undecim millia definiat. Vidit & agnovit figmenta talia Baronius cum fastis Romanis, Beda, Wandelberto, Richardo non cohærere, suis ea conjecturis temperavit, dum ad ostia Rheni classem appulsam scripsit, & ibi pro fide undecim millia cæsa, cadaveribus devedis Coloniæ; ut nihil in totâ Galfredinarratione sit, quod non cum undecim locorum traditionibus, vestigiis, titulis sepulchralibus, inscriptionibus, autoribus ejus sæculi & vicinioribus, ethnicis & orthodoxis pugnet: quæ fusè l. 2. à c. 9. ad 16. videre licet.

Commen-
tarius
Baronius
conjectu-
ris suis
modera-
tus est.

2. Sed quærunt Annales n. 71. num Wandelbertus & Beda contra Baronium peregrinationem & martyrium S. Ursulæ Coloniæ patratum tueantur? Affirmo; nam navigationem Rhenanam, & cædis locum Coloniæ profitentur, & undecim millium numero includunt Ursulam.

Licet etiam n. 69. cum Baronio causam Arvandi ad A. 468. transferremus, & Britannos tunc ad Ligerim sitos concederemus; ex Idatii tamen coævi Chronico constat, Aremoricos A. 463. nomen suum vetus retinuisse: ex Jordanande Riothamum cum 12 Britannorum millibus Biturigibus circa A. 473. pulsum à Gothis, profugisse, nondum regno Britanniae minoris inchoato, Saxonibus etiam littoris Aremorici loca quædam occupantibus, quos Childericus Clodovæi parens Aureliis & Parisiis A. 478. & insequentibus infestavit, nullâ adhuc Britannici nominis apud Turonensem, nec nisi A. 510. factâ mentione V. infra c. 12.

Aremori-
ci toto
seculo
quinto
sui juris
manserunt.

At n. 68. commenta Galfredi cum revelatis sic comparantur: *Si unius Maximi genus excogitatum commentum est, quid de trecentis genealogiis, quæ primùm A. 1183. revelatae sunt, dicemus? Vereor, si indicum hac in causâ fidem interpellem, dico, statuent videri fabulae speciem magis referre, quæ posterius revelatae sunt, quàm quod prius excogitatum, quia unicum illud & parentes nominat omni post sæculo clarissimos: iterum statuent propugnatorem libri, ubi tot inventa nomina, quot lineæ, jure nec posse nec debere toties Galfredo irasci, & fabulatorem dicere: nam licet qui sine peccato*

Collatio
Galfredi
fabularum

cum re-
velatis
genealo-
giis,

hæ ducenties confirmatæ.

Eductis diu post iisdem nominibus etumulis.

est, possit in illum lapidem mittere, qui tamen tot inusitata, tot incerta & aliena defendit, silentio honestius suo defendisset. R. Ubi trecentæ genealogiæ sunt? Legatur totus B. Hermannii liber, nec 30 fusè deductæ reperientur; pleræque tamen secum communicant, & ad 4 principes familias, genus scilicet paternum & maternum S. Ursulæ & Ætherii, quoad consanguinitatem & affinitatem revocantur. Hæ 30 genealogiæ ducenties confirmatæ sunt, cum ducenta nomina prorsus eadem è sepulchris educta fuerunt cum eadem propinquitate & officiis: ea fol. 758. & 759. recensentur, quædam etiam eorum 144. post editum vaticinium annis: ut l. 7. & 8. videre licet, & quidem vix ab ullo hætenus scriptore usurpata: ut Axpara, Firmindina, Gerasina, Cornula: tamen evidens historica demonstratio non pro somniis Galfredi reperitur, quòd 130 millia Britannorum perdomuerint Armoricam, & ad eos 70 millia mulierum profecta sint; vel pro Arturi victoriis intra & extra Britanniam de plerisque Europæ, Asiæ & Africæ Regibus reportatis, in quibus fictis triumphis centum Neubrigenis mendacia supputat. V. l. 2. c. 9. Usserium fol. 517. hos Annales hîc c. 17. qui centies Galfredum claudicantem agnoscunt, & tamen hujus censent fabulis plus fidei, quàm B. Hermannii mirandis operibus clarissimi oraculis tribuendum esse, quem nullus unquam ullius mendacii reum egir. Unde non sunt incerta & aliena sodalitatis Ursulanæ nomina, licet ante B. Hermannum ignota fuerint, quando quidem reperta corpora cum iis nominibus toties vaticinii probarint veritatem, sintque dicta ipsius variorum locorum traditionibus; historiæ Cunibertinæ, revelatis S. Elisabethæ, titulis funeralibus & temporis rebus gestis consentanea, lucem ideo merentur oracula viri sancti, nec debent cum Galfredi scriptis ementitis comparari.

4. Nec obstat silentium autorum de iis personis ob busta Diocletiani, Attilæ, & barbarorum populorum. Jam quòd B. Hermannus Cyriaco substituat Hilarium, non ut Elisabeth Anterum aptè responsum est: Anteros Græca

vox, floridus, seu Hilarius Latine redditur, & pro eodem accipitur; nam qui duobus ante versibus laudavit & probavit Elisabethæ dicta, tertiâ post lineâ noluit eidem & sibi, diversum nominando Papam, repugnare. Deinde Hilarius, qui octo post annis Leoni successit, non potest ad tempus Ursulæ pridem mortuæ pertinere: cuius jam patriam investigemus.

C A P V T V I I I.

*Britannia nomen Hibernia ut parti suæ veræ
convenit, eadem videtur esse
patria S. Ursulæ.*

1. **L** Icêt reipsa nos inter: item Græcos, Dionysium, Pto-
lomæum, Marcianum, Heraclionem, duas dicere Hiberniā
vocant
insulam
Britanni-
cam Græ-
ci vetu-
stissimi.
Britannicas insulas Albionem & Hiberniam, conveniat,
mirè tamen à n. 55. tricatur autor, negans Græcos audien-
dos esse, sed solos Latinos & Occidentales, quos ait nomi-
ne Britannia solam Albionem, non Hiberniam accipere,
quæ non mereatur nomen Britannicæ partis vel insulæ. Id-
eò Græcis laudatis addo Aristotelem, Theophrastum, Po-
lybium l. 3. p. 209. Strabonem, qui Hibernia incolas Britan-
nos vocat, Diodorum Siculum, qui Irlin Britannia partem
dicit, Nicephorum, qui l. 2. c. 40. ait, Simeonem Zelotem
Evangelium ad oceanum occidentalem, & insulas Britan-
nicas pertrulisse: sed quia author Annalium n. 55. instat, *nos
non è Græciâ voces emendicavimus, in occidente sumus, & occidentis
sensum inquirimus, quid Britannia nomine debeat intelligi, quod Ro-
mani scriptores multò doctius clariùsque ac occidentis alumni doce-
bunt. Sanè qui revelationes scripsit, usitatis Occidenti nominibus,
non è Græcorum idiomate locutus defenditur. Cùm itaque Latino-
rum nemo Britanniam confuderit, non prodest ad Græcos, & in Ori-
entem fuga.* R. Imo Latini veteres, & occidentales recen-
tiores

- è Latinis
 Plinius
 l. 4. c. 16.
- Apulejus
 l. de mun-
 do.
- Camde-
 nus fol. 68
- Buchan
 l. 1. Scotia.
- Uffer. fol.
 722.
- Geogra-
 phi mo-
 dō omnes
 & hi An-
 nales An-
 glici.
- A. XI. 49
 n. 1.
- A. 295.
 n. 2.
- A. 602.
 n. 8.
- Rectè
 quoque
 Britannia
 tripartita
 est
 n. 54.
- n. 61.
- tiores Hiberniam insulis Britannicis adscripserunt. Plinius: *Britannia insula inter Septentrionem & Occidentem, Albion ipsi nomen, cum Britannia vocarentur omnes, nempe Hibernia & Orcades, de quibus subdit. Apulejus: In alterâ orbis parte jacent insularum aggeres maximarum Britannie duæ Albion & Ier-na. Consentunt Occidentales recentiores. Camdenus: Hibernia ab antiquis omnibus insula Britannica dicitur. Buchan-nus: Insularum, quæ veteribus Britannia vocantur, earum reliquas magnitudine duæ maximè præcellunt, Albium & Hibernia: fusè id probat Ufferius Hibernus. Adstipulantur his Geographi, Maginus, Mercator & Ortclius, qui ait: *Britannica insula apud auctores vocantur ea, quæ hodie Angliæ & Scotia regnū continent cum Hiberniâ & insulis adjacentibus.* Idem tenent Jansonius, Hondius, & hi Annales Anglici. Et quoniam, ajunt, inter Britannicas insulas hîc Hiberniam amplector, sola major Britannia pro Romanis & contra Romanos stetit. Item probant ex Diony-sio: Nullam prorsus insulam esse Britannidibus Albioni & Hiberniæ parem. Iterum: Sed & priorum seculorum dialecto, Britannia du-plex, sive duæ fuerunt, ab autoribus insula Britannica nuncupata, de quibus videri possunt Polybius, Ptolomæus, & plures alii.*
2. Diviserat Bebius Britanniam hodiernam trifariam, in Angliam, Scotiam, Hiberniam, dum hoc tempore dice-ret singulas ejus partes ambire natales ejus: repugnant his Annales n. 54. *Si hac divisio aut æqua est, aut veri habet similitu-dinem, ego oscitanter egi, qui toties in superioribus divisionem dedi primo alterove seculo, quo nata Vrsula, & nunquam Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ feci mentionem. Dico igitur, divisionem hanc prius inaudi-tam, inter alia pedamenta ad revelationes statuminandas inventam, quia certò certius est, & in superioribus satis probatum, nec Scotiam in Britannia nostrâ hoc omni tempore auditam, nec Britannia nomine Hiberniam à Romanis scriptoribus intellectam. Rursum n. 61. Par-titio illa Britannicarum insularum in multis claudicat, doctiorum ho-minum aures offendit, à communi scriptorum more divertit, rem, ut est, non explicat, & si de Vrsula patriâ quæritur, impertinens est om-nino. Urget dicendū: duas esse majores insulas Britannicas, Britanniam & Hiberniam; Britanniam in magnam & par-vam,*

vam, vel superiorem & inferiorem esse partiendam. & Certum esse, quia hoc nostro tempore lis ea movetur, Geographos Mercatorem, Ortelium, Janfonium, Camdenum & Hondium, Britanniam in tres regiones dictas secare, totidem esse regna, parlamenta, ut vocant, populos, gentes & nationes diversas, & sic nominatas; tempore quoque S. Ursulæ ob muros Adriani & Antonini tripartitam fuisse, licet tunc Albania, Albion & Hibernia nominarentur, nunc cum de patriâ S. Ursulæ litigamus, Scotia, Anglia & Hibernia vocantur. Cum autem Hibernia, ut constat è dictis, non tantum à Græcis, sed etiam à Latinis & Occidentalibus verè appelletur insula Britannica, vel pars ejus, rectè ex Bedâ probavi, Scotos prius in Britannia insula Hiberniâ, & ante Christum fuisse, quam Picti Scotorum usi consilio, (à quibus sedes petebant) Caledoniam occuparint: licet Annalium auctori libenter n. 60. dem, Pictos ante Scotos in Caledoniâ vel Albaniâ, adeoque majore Britannia confedisse. Malè tamen n. 56. & sequentibus ea B. Hermanni verba: *De diversis partibus erant Anglorum, Wallionum, Britonum, Scotorum*: reprehendit; ubi per metonymiam incolas accipit pro terra Angliæ, Walliæ, Scotiæ, pariterque nomina regionum istarum suo tempore usitata pro nominibus veteribus: sicut licet pro Pannoniâ Hungaros & Hungariam tropicè; Alexandriam & Alexandrinos pro civitate No & incolis, & contra: pro civitate Quiritû Romam & Romanos accipere. Beda quoque suam, Anglorum historiam appellavit, licet etiam fusè Britannia veteris gesta complecteretur, nomine suo tempore usitatior. Wallos autem vocat idem B. Hermannus Walliones, ut distinguat à Wallonibus Belgicis; & quia terra Wallia dicitur: uti Burgundos etiam Burgundiones nominamus, ortos ex Burgundia: sic extricata manent, quæ tot paragraphis n. 55, 6, 7, 8, 9, 60, & 62. variis nodis absque necessitate, cum de re conveniat, intricantur, & in Annales Anglorum cadunt, qui Hiberniam etiam Britannicam insulam nominarunt: & tropicè, ut hoc c. n. 2. videre licet, sæ-

Ob tria
regna &
nationes.

l. i. c. i.
Scoti pri-
us in Hi-
bernia
fuere Bri-
tannia
quam Pi-
cti in Ca-
ledonia.
n. 56.

Walli &
Wallio-
nes iidem
Cambri.

pissimè loquuntur. Unde tota lis de nomine, non de re est, in qua consentimus.

Ursula
Regina
Angliæ
spectat ad
fastos
Angliæ.

3. Ad patriam S. Ursulæ venio, neuter prorsus & nullarum partium: utrasque complector in Domino, utrisque gratificari Anglis & Hibernis cupidus. Et meritò Anglicano adscribendi martyrologio sunt duo sponi, vel potiùs conjuges, Reges primi Albionis fideles, casti, Martyres, Ætherius & Ursula, cum tam admirabili Regum aliorum, Episcoporum, & tanti gynecæi stipatu sanguine suo purpurato cæleste capitolium ingressi, castitatis & martyrii pariter aureolis decorati. Ac Ursulæ quidem pactis dotalibus & connubii vinculo regnum Albionis debebatur, quod uterque felici compendio cum cælesti gloriâ commutavit: Adeo meritò Ursula Regina magnæ Britanniæ nominatur.

Licet verius patriam

4. An ortus Ursulæ pariter sit Albioni tribuendus, nondum liquet, nec adhuc Annales voce dubiâ Britannæ persuadent, quæ si genus sit ad duas species seu partes suas majores (ut juxta Græcorum sensum n. 55. fatentur Annales) pari jure ex recentiorum etiam Geographorum opinione convenit Hiberniæ: pro qua 1. stant tituli sepulchrales. 2. utrumque vaticinium B. Hermanni & Elisabethæ.

habuerit Hiberniâ.

3. Alcuinus etiam, & vetus S. Cuniberti historia, funiculus triplex difficulter rumpendus, qui se mutuò semper explicat, fulcit, confirmat, nusquam sibi contradicit. Ideo comperendinandum censeo, donec momenta rationum majora producantur. Nec obstat plurium scriptorum auctoritas, qui Britannam faciunt: nam hi sunt ancipites, & Hibernis etiam favent. Qui verò dicunt Anglam, Galfredum communiter sequuntur, alibi & hîc confutati. Nunc temporis nodos aggrediamur.

CAPVT IX.

Quid tempori Anni 237. ab Annalibus opponatur, & quæ pro ea rationes faciant.

1. **O**bjiciunt Annales à n. 63. quòd Anglia vel Albion à Lucio Rege fidem orthodoxam acceperit, 28 erectis sedibus pontificiis, non igitur credibile, Britannia Regem conversum ab Hibernis, quos Thomas Mensinghamus Hibernus negat ante S. Hieronymi tempora fuisse Christianos; confirmat idem Rothus Ossoniensis Episcopus. Palladius etiam ante Patritium nihil in Hiberniâ profecit. Contra de Albione Beda testatur, Britannos fidem usque ad Diocletiani tempora inviolatam integramque quietâ pace servasse, Hibernis in tenebris infidelitatis jacentibus. At vivente S. Patritio, qui multismillibus peregrinationem Romanam & Hierosolymitanam persuasit, oportuit sub Attila, ut sentiunt plurimi, Otto Frisingensis, Viterbiensis, Rolevinck, Hareus, Sabellicus, Bonfinius, Martinus Polonus, Bergomensis, Sigonius, Nauclerus, Harpsfeldus, Jacobus Malbrancque, Pitseus, Bozius, Leslæus. Favet Attila Rhenum infestans & Coloniam incendens, Angli & Saxones oppressores Britonum, qui ex Gilda & Beda transmarinas oras petierunt, Aremoricos utique vicinos, & Sidonius tunc Britannos ad Ligerim statuit.

Argumē-
ta pro
Attilano
tempore
à n. 63.

Autores

2. **R.** Do quidem Annalium autori libenter, si meris à conjecturis Ursulana sumenda esset historia, tempus Attilanum maximè faveret, ob Hunnorum vastationes, fidei propagationem studio S. Patricii, Saxonumque persecutionem: at cum ex historicis solidisque fundamentis, rerum, ubi gestæ sunt, eruenda, qualia fontibus nostris sedecim

Pro A.
237. fa-
ciunt

contri-

1. Basileenses
hæretici.

Inscriptiones
tumulorum

Episcoporum
occisorum
tempus.

Attila
incendit S.
Ursulæ
templum.

Scriptores.

continentur, non possumus nec debemus latum unguem ab eis discedere, non solis oraculis cœlitum, sed historicis adducti rationibus. 1. enim Basileenses hæretici Stumphius, Urstifius, Panthaleon & Munsterus vitam & martyrium S. Pantuli cum S. Ursula patratum circa A. 237. referunt, 2. Cunibertinæ historiæ multis seculis addita fuit hæc clausula: *Passæ sunt virgines A. 238.* 3. eandem inscriptionem Ursulani plerique tumuli multis retrò ætatibus exhibent. 4. Cyriacus 19. dicitur fuisse Pontificum inter Pontianum & Anterum: quod in eundem annum cadit. 5. Foilano Lucensium quarto, Marino Mediolanensium VI. Permerio Cremonensi, Mauriso Laudensi, Jacobo Zebenno Antiocheno vacat locus eodem tempore. Ut & Aquilino Coloniensium 4. & Autori Trevirensi, qui Hunnos cæsis Virginibus Treviros obsidentes precibus fugavit. Aurelia etiam Argentorati tunc mortua, & Cunera subducta Colonia lanienæ scribitur, & Rhenæ triennio post strangulata fuit. 6. tempore verno ante Pascha Rhenum Attila transiit, non circa Octobrem. Tunc etiam incensa fuit S. Ursulæ Ecclesia, ducentis annis ante constructa. 7. Clematius decennio post Attilam reparavit Ecclesiam Ursulanam, cum S. Ursulæ cultus ferè periisset, Solinus amplificavit Machabæiticam, in qua sanguis virgineus servabatur in puteo, cœpitque inter utriusque templi rectores contentio septingentis annis continuata, utri nomen & prærogativa virginei martyrii deberetur. 8. Elisabetha suosores martyrii facit Maximum & Africanum anni sequentis Cos. 9. favet temporis sacra & profana historia. 10. tenent idem Vincentius Belluacensis, Robertus Antisiodorensis, S. Antoninus, Albertus trium fontium monachus, Joannes Magnus Upsalensis Archiepiscopus, Philippus Bergomas, Joannes à Leidis, Romani Breviarii & Coloniensis veteres Lectiones, Basileense Breviarium, Chronicon, & Historici. Adde his ex c. 31. multos Archiepiscopos, Glossam veterem, Canonum interpretes, Theologos, Chronologos & historicos Cyriaci defensores. Item plura de tempore

pore l. i. c. 32. & c. 7. anni ejus sacram & civilem historiam. Maximinum verò Cæsarem veris adductis Hunnis Europæis & Asiaticis cædem intulisse demonstrat l. i. c. 33. At præter Apostolatum S. Patritii n. 63. objiciunt Annales nullam hallucinationem in historicâ veritate majorem videri, in Hiberniâ sic fidem tunc adolevisse, ut majoris Britannia Regibus fidem instillare potuerit. &. Corrigit Baronius 17 Martii in notis ad fastos Romanos, hunc de S. Patricio errorem: *qui primus in Hiberniâ Christum evangelizavit*, ex S. Prospero coævo, affirmante Palladium ante S. Patritium suo tempore Hibernos convertisse ad fidem, cui mortuo successit Patritius: ante quem S. Declanus cum sex Episcopis vixisse dicitur in Hiberniâ. Imò seculo primo S. Petrus ex Hibernis S. Mansuetum Tullensibus, & S. beatum Helvetiis misit fidei præcones: seculo secundo S. Cataldus Tarentinos instituit, qui etiam in Hiberniâ 12 erexit sedes Episcopales, regno uno fidei aggregato: licet S. Patritius reliqua totius insulæ regna Ecclesiæ aggregarit. Deinde agnoscit Ursulana historia sex orthodoxos Britannos Episcopos auxisse Sodalitatem Ursulanam, nec tamen impedit principes quosdam in vastâ Britannia insulâ à Romanis ortos (qualem diximus fuisse Agrippinum) mansisse gentiles, quorum aliquot à S. Ursula & aliis Virginibus ad fidem inductos est credibile. V. l. 3. c. 3. & l. 4. c. 6. Nec refert hac de re silere Scriptores, cum teste Gilda literaria patriæ monumenta perierint.

Objecta diluuntur

Baronius corrigi errorem martyrologii de S. Patricio.

S. Cataldus ante S. Patritiū 12 Episcopatus erexit in Hibernia.

Spe martyrii Virgines patriam reliquerunt

3. Instant Annales A. 453. n. i. *Si verò Britanniam lustramus, nulla fuit causa tot virginum fugæ, insidia hostium nulla, nulli timores, Britanni nulli, qui eas apud Aremoricos, quò illa tendebant, exciperent, quare mentiti Pontificis nomen, aliaque plures circumstantiæ cogunt in posterius seculum harum virginum triumphum referre.* &. Non opus fugâ, timore, vel insidiis Virginum, nec ulla cogitatio itineris Aremoricam, sed Coloniam versus, quo divinitus ad fidei pudicitiaque certamen vocabantur: ipsas verò cupiditas & amor duplicis aureolæ virginitatis & martyrii rapiebat: uti ad 30 Hibernorum millia (ut narrant

Cyriacus
Vicarius
fuit Pon-
tiani re-
legati.

Albanus
Angliæ
Proto-
martyr.

Annales n. 65.) S. Patricii suafu Romam & Hierosolymam petierunt: miratur ideo, cur non ad S. Patricii tempora rejecerim. &. Cùm tempus fit claris & evidentibus historicis fundamentis tertio seculo definitum, non licuit mihi anno vel die uno vanis meis conjecturis id contrahere vel producere. Malè verò Cyriacus vocatur Mentirrus Pontifex, cujus nomen ætate Galfredi & deinceps hucusque & apud omnium insequentium seculorum scriptores cum cultu publico mansit celeberrimum, ut fol. 175. & l. XI. videre licet. Arguor verò n. 73, quòd contra tituli funeralis, glossæ & revelatorum auctoritatem vocem eum tantum Vicarium Papæ. Respondi fol. 120. id factum ad declinandam invidiam, ne veterrimo Pontificum catalogo derogarem, qui Pontianum relegatum affirmans, Vicarium tantum exigebat: istamen, ut in S. Felice patet, rectè Papa Romanus dicebatur, adeoque salva manebat glossæ tituli-que veritas. At Albanus non erit Proto-martyr Angliæ, si præcessit cum Ursula. Respondi passam ipsam esse extra Britanniam, ut & Lucium Regem cum Emerita forore, quos Annales Anglici A. 202. fuggerunt Martyres extra patriam, quam Albanus primus sanguine purpuravit.

C A P V T X.

*Anno 383. rectè docent Annales Britanno-
rum non accidisse martyrium
S. Ursulæ.*

n. 6. **A**Nnales hi Britannici clarè Galfredi & sectatorum ejus Tritthemii, Pontii Virumnii, Polidori Virgilii, Baronii, Welferi, & Anglicani martyrologii fundamentum evertunt A. 383. non contigisse martyrium Ursulanum, quia regnum Britannia minoris tunc nondum fuit inchoatum: sic enim ajunt: *Quod spectat ad primum regni Aremoricani initium*

*initium: quoniam inauditum est filiam nasci ante parentem, dicendum quoque erit nullum hoc anno in Galliis ortum esse, cum adhuc ipsa provincia esset, & Romanis omninò subdita. Gallicani regni primordia passim ponuntur sequentis seculi anno vicesimo sub Faramundo Marcomiri filio, & paulò posterius apud Aremoricos regnum emer-
sit: necdum ergo illi provinciae præfectus est Conanus, nec illo quæsitura regium sponsum venire potuit virgo Ursula: & sanè properanti Maximo ad Italiae & totius Occidentis imperium graviores erant curæ, quàm ut tantum à se dimitteret otiosum & proletarium militem, qui depositâ militiâ conquirendis uxoribus vacare posset. Etenim si ante Augusti mensem rerum summa Galliaque imperium penès Maximum condum fuit, quomodo credi potest, paucorum mensium spatio ita omnia in Galliis componi, & ad regni conditionem tam festinato tendere potuisse, ut miles ibi quiesceret, eidem agri domusque describi, in Britanniam mitti, Virgines inde peti; undecim millia ibi parari, quarum singulae dum comuntur, dum poliuntur annus est: illæ navibus imponi, Hunnis occurrere, ab illis denique mactari ad vigesimum primum Octobris hujus anni. Et narratâ Baronii sequaciumque Galfredi sententia subdit: Fefellit hos autores Maximi nomen & Valentiniani Imperatoris, infra enim dicendum sub Maximo quodam Romano duce, missoque in minorem Britanniam cum legione militum & Valentiniano III. Imperatore Ursulam triumphasse. Servient ista c. 12. & 13. postea: benè quidem Galfredum & asseclas ejus refellit, malè tamen horum tempus præponit anno nostro 237: quo persecutoribus abundabat occidens & oriens, ac ardor martyrii magis fervebat in primis Christianis, cum seculo quinto Christum Augusti colerent: pauci que fidei perduelles super-
essent.*

CAPVT XI.

*Tres nova conjectura sub A. 453. ab Attila casae
esse Virgines confutantur, & contrarium
ex coævis autoribus evinci-
tur.*

Annales

A. 237.

*Conjectu-
ra pro
tempore
Attilano.*

I. **A**Utor Annalium rectè sententiam suam novas vocat conjecturas, ipsum audiamus: *Itaque melioribus conjecturis indagabo infra annum, quo Britannia nostra Virginum exercitum trans mare missum inde in calum miserit: sic A. 453. à n. 5. ait ab Attila necatas Virgines: Etn. 16. ex his Gildæ verbis: Alii transmarinas regiones petebant cum ejulatu magno: fugam Ursulæ significari primus conjicit & subdit: Hanc meam conjecturam de sensu verborum Gildæ proximè adsecutus est Hermānnus Fleien, qui A. 451. ponit initium miseriarum: epilogus huic anno 453. adsignandus. Et infra: Dicamus ergo verosimilius esse hoc difficili tempore, cum infideles barbari undique sævirent, Principum ac nobilium filias ad prolis incrementum navigare in Gallias: tum quia expressam in Gilda mentionem habemus multorum discessus à Britannia: tum quia pensatis omnibus circumstantiis, quas supra exposui, optima conjectura colligi potest, Ursulam fuisse, quæ unà cum Virgini-bus primum fletu magno, tum collectæ in unum dulcissimo vaticinio utramque dispersionem cantare potuit.*

*Novitiæ
cedunt
coævis.*

R. Et accipio clarissimam auctoris confessionem, opinionem suam esse, novam, nec ab aliis animadversam conjecturam, unde nec testem ullum habet, nec Fleien quidem ducem aliàs suum. Hic nemo non videt inventum novitium non prævalere debere certæ veritati historicæ, coævorum auctoritate, titulisque tumulorum testatissimæ, qua personæ passæ & imprimis Episcopi, qui non nisi circa A. 237. vixerunt, & Colonia mortem oppetierunt, nominantur: de quibus actum est c. 9. n. 2. Neque tot aliis scriptori-bus

bus à quingentis annis huc usque necis Urfulanæ tempus idem designantibus, anteponendum, qui meritò conjecturæ heri natæ præferuntur. Nec licet in factis aliud quàm oculati testes referunt, divinare.

2. Deinde conjectura hæc incerta est, sicut adventus Saxonum in Britanniam: licet enim hic autor cum ex Bedæ errore rejiciat ad A. 449; æquales tamen ejusdem ævi & Bedæ vetustiores 20 citius annis volunt circa A. 429. appulisse. Constat enim S. Germanum Antifiodorensem ante A. 449. mortalitatem posuisse: à quo tamen ex Constantio, Beda & aliis exploratum est Pictos & Saxones allelu-jatico cantu profligatos esse. Constantius & Prosper Syn-chroni M. S. Nini, Spedus, Camdenus & Bucherius pro-bant jam A. 428. vel. 429. venisse in Britanniam: A. 430. fu-gatos à S. Germano: Ninius in M. S. refert, Vortigernum Regem anno regni sui quarto Saxones accitos in Britan-niam, Tauro & Felice Coss. A. æræ vulgatæ 428. recepisse. Hinc Beda, cujus exemplaria quædam annum 409. expri-munt, in annum 429. commutandus est: nam ipse victoriæ S. Germani & gestorum ejus in Britannia facit mentio-nem: quo rediit A. 436, mansitque in annum insequentem ibi, quando Vortigernus annis regni 12. expletis (quamdiu tantum eum regnasse Ninius testatur) ob incestum cum fi-liâ crematus igne dicitur. A morte Vortigerni Germanus expulsus insulâ Pelagianis rediit in Gallias, ac Britanni vi-cti, teste Prospero æquali, circa A. 438. Saxonum imperium admiserunt; sic enim ait: *Britannia usque ad hoc tempus variis cladibus eventibusque lacerata in ditionem Saxonum rediguntur.* Hoc igitur anno 438. juxta Gildam & Bedam victi perdo-mitiq̃ue Britanni regiones transmarinas adierunt, pariter-que cum illis Urfula: cum Hunni & Attila tredecim annis post Rhenū accesserint, & Aremorici tam potentes essent, ut sui juris facti Romanis rebellarint, ac ne traderentur, A-lanis subigendi, redux apud Aëtium & Valentinianum in-tercessit pro iis S. Germanus. Nulli tunc Britones in Are-moricis hærebant, qui regnum novum conderent: nec eo-

Incertæ
ob dubiū
accesum
Saxonum.

Autores
vetustio-
res eos A.
428. ad-
venisse
volunt.

adeoque
A. 438.
cæsa erit
Urfula
annis 13.
ante At-
tilam.

& 30 ante
Britannos
Ligerim
accolētes.

A. 453. At
tila non
fuit Co-
loniæ.

Aremori-
ci tunc
pro Ro-
manis pu-
gnarunt.

Domiti
A. 435. à
Litorio.

Infestati à
Saxoni-
bus A. 455

rum apud Sidonium, nisi post annos 30. mentio prima circa A. 468. quando Arvandus Gothis suasit, ut à Ligere submoverentur: adeoque non constat toto seculo quinto sedes ibi fixas habuisse V. c. 12.

Demus tamen ex errore in Bedamillapso, Saxones non nisi A. 449. Britanniam ingressos, & Coloniam A. 453. S. Ursulam appulisse: at tunc ibi non fuit Attila: sed ut concedunt Annales Britannici, Rhenum A. 451. transiit, cæsus in campis Catalaunicis. Ac licet cum S. Lupo profugus redisset ad Rhenum, dum reparaturus exercitum in Illyricum contenderet; superiorem quidem, ne utquam ripam ejus inferiorem attigisset; certum enim est bis Agrippinam non accessisse. Unde Sigebertus & si qui alii ad A. 453. cædem Ursulanam referunt, eidem anno primum Attilæ ad Rhenum adventum conjunxerunt.

3. Præterea tempore Attilæ pro Romanis Aremorici Ubii & Alanii Ligerim accolentes steterunt & certarunt, nondum igitur Britones eos perdomuerant, nec regnum ibi novum inchoarant, ut ad eas Ursula navigarit. Quod verò n. 8. ex Sidonii panegyri, quam Avito Cæsari cecinit (ubi ejus in Galliis bella gesta narrat) hæc omnia n. 9. citans Baronium, A. 453. concitata suspicetur, (cùm ait: *Quod potissimum accidit sub A. 453. ut notat ibi Baronius: spectat etiam ad eundem annum, quod habet Sidonius de piratis (Saxonibus) qui Britannicum mare & Aremoricum tractum divexabant, ubi etiam expressa Rheni & Maximi mentio, cogit omnino, ut Ursula faveant*) hæc gravis est hallucinatio, confundens Aviti 20 annorum prælia; nam media carmina de Litorio (qui Hunnorum auxilio domuit Aremoricos) annum 435. denotant, quo pariter Avitus cum Aëtio Gothos, Hunnis etiam iisdem auxiliantibus, cecidit: priorum & posteriorum carminum bella, tam Saxonum infestantium Aremoricos, quàm Alemannorum incurfantium Rhenum, A. 455. Maximo bimestri Cæsare, (cùm Avitus ab eo Magister equitum creatus esset) in Galliâ patrata sunt, ac Avitus compositâ subito pace, successit eidem Imperator. Nihil ista favent A. 453, quo

quo Valentinianus III. & Aëtius superstites erant, Attila verò victus aut mortuus, vel brevi post extinctus est. Unde tres eæ conjecturæ novæ, quasi transinigratio Britannorum oppressorum à Saxonibus in Aremoriam, Ursulæ fuga ad eos, & Attilæ vastitas eodem anno contigerint, mentitæ, falsæ, plenæ erroris, adeoque prorsus improbabiles sunt, cum ea gesta 30 vel 60 plus annis à se divellantur. Sidonius utique, Constantius, Prosper & Gildas hujus ævi scriptores aliquid meminissent, si sua, vel parentum ætate tam illustre martyrium accidisset. Adde, quod Sidonius familiarissimus Britannis ad Ligerim, non nisi 15 post Attilam & cæsam S. Ursulam annis eorum mentionem fecerit.

Tresillæ
conjectu-
ræ falsæ.

Britones
post Attilam 15 an-
nis vene-
runt ad
Ligerim.

Circa A.
468.

Biturigas
A. 470.

c. 45. Get.

A. 473.
pulsi inde
magna
clade.

l. 2. c. 18.

4. Idem hujus & proximi seculi scriptores cum Sidonio Cassiodorus, Jornandes & Turonensis Galfredo quingentis annis vetustiores de Arvandi, Britonum & Gothorum gestis dilucidè docebunt. Anthemius, cum A. 467. Romæ capessens imperium, ad se Sidonium è Galliâ vocatum, A. 468. urbis præfectum dixisset: coram hoc Arvandus, quod Eurico Gothorum Regi suavisset Britones à Ligere pellendos (ut ipse Sidonius refert) majestatis accusatus: sequenti anno 469. teste Cassiodoro relegatus est. Britones autem A. 470. navibus appulsi Biturigibus in Aquitaniæ i. æ metropolim admissi, triennio eam contra Gothos defenderunt; sic enim Jornandes ait: *Euricus Visigothorum Rex, crebram mutationem Romanorum Principum cernens, Gallias suo jure nisus est occupare, quod comperiens Anthemius Imperator, ante protinus solatia Britonum postulavit, quorum Rex Riothamus cum 12 millibus veniens in Biturigas civitatem, oceano è navibus egressus susceptus est: ad quos Rex Visigothorum Euricus innumerum ductans exercitum advenit, diuque pugnavit: triennio putat Browerus & Bucherius ad A. usque 473. tunc enim pergit autor: Riothamum Britonum Regem, antequam Romani in societatem eorundem conjungerentur, superavit, qui ampla sui exercitus parte amisâ, cum quibus potuit fugiens: locum & magnitudinem cladis Turonensis sic insinuat: *Britanni de Bituricâ expulsi sunt, multis è suis**

Arvernīs
dilitue-
runt apud
Burgun-
dos.
familiares
Sidonio.

Pauci to-
to quinto
seculo.

è suis apud Dolensem vicum peremtis: quò profugerit à Ligere
Jornandes, prosequitur: *Fugiens ad Burgundionum gentem vi-*
cinam Romanis eo tempore confœderatam advenit. Ad hos, qui
tuebantur Arvernos, non in Aremoriam, vel Britanniam
minorem, (cujus nullum oppidum adhuc occupant) vagi
Britones venerunt, ibique quinto toto seculo quieverunt.
Cum Riothamo Sidonius A. 471, dum erat Biturigibus, (ac
crearet iis & consecraret S. Simplicianum Archiepisco-
pum) inierat familiaritatem, ut testatur lib. 3. epist. 9. nutriit
eandem Arvernīs Episcopus loci, cùm ibi Burgundis mixti
Britones morarentur numero diminuti post 473. Venit
igitur ex Britannia non Conanus, sed Rothamus, non tem-
pore Attilæ ante S. Ursulam, sed post Attilam & S. Ursu-
lam passam, minimum annis 15 ad Ligerim: non cum 130,
sed duodecim tantum millibus; nec hostis, sed amicus Ro-
manorum: non vivo Aëtio Hunnorum triumphatore; sed
post A. 467. annum, occumbente intra decennium occi-
dentis imperio: nec divertit in Aremoriam, sed ad Lige-
rim quietus hæsit. Bituricas vocatus, à *Gothis obtritus*, ut Si-
gebertus ait, ad Burgundos se recepit: ibi Rothamus cum
Britonibus seculo quinto latuit inglorius: nec potuit cæsus,
& cum pauculis regnum occupare fortissimum.

C A P V T XII.

Nequaquam in Aremoriam ad nuptias
A. 453. S. Ursula navi-
gavit.

Non con-
stant sibi
Annales
quando
Britones
in Are-
moriam
sint pro-
fecti.

I. **Q**uo seculo & anno Britanni relictâ patriâ concesserint prius in Aremoriam, eâque devictâ vocarint sexum alterum, pugnant secum Annales hi: nam id seculo superiore seu quarto factum, sic A. 237. contendunt: *Ibi Britannus miles è Britannia eductus seculo Ursulam precedente Are-*
moriam

remoricam à se Britanniam nominarat, & quo aeterna esset nominis memoria ambiebat sexum alterum. Eodem modo ad A. 453. n. 22. loquitur: Ibi Britannus miles è Britannis eductus superiore seculo Aremoricam à se Britanniam nominari voluit, & quò aeterna esset nominis memoria ambiebat sexum alterum, quærebatque; è Scotia? ab hostibus? noli id dicere, sed potius quærebat sponsam ab amico, vicinoque litore, è parentum & cognatorum sinu, & eo tempore, quo educi tot virgines & imbecillior sexus poterant, & verò debebant, ut Britannica provincia diceretur: quod & factum etiam hoc seculo: nam Sidonius Ursulæ suppar illius provinciae populum vocat, Britannos ad Ligerim sitos. & n. 15. Sed revera dandum est laudi & industriae Britannorum, quòd imbellem sexum obvium injuriis hostium & facilem hostibus prædam subduxerint, missis magno numero virginibus, honestissimisque fæminis trans mare ad perpetuandum Britanniae nomen in regione alterâ, ubi dudum miles expectaverat sponsam; ubi novi regni fundamenta jaciebantur, & solum dederat sexus alter ad aeternitatem proles. Ursula ergo & undecim millia Virginum, quæ dudum ab Aremorica populis ad nuptias expetita sunt, eo magis festina-verunt ad regiones transmarinas, quò magis Britanniae regnum ruere, & occasui esse proximum cernebant.

Hic docet factum seculo ante Attilam.

2. R. Atqui seculo superiore seu A. 383. Galfredo Baronioque confutatis, docuerant Annales iidem, seculo Attilano duce Maximo primùm Aremoricam à Britannis debellatam, ut c. 10. & 14. refero. Deinde quomodo milites, qui 70 annos antè Gallias intrarant, adhuc superstites & habiles erant matrimonio? quæ causa fugæ eorum fuerat, nunquid Pictorum & Saxonum dominatus & crudelitas, quæ circa quartum eorum adventus annum, ut numero 16. dixerat, invaluit? & Maximus adhuc vivebat, quem fingit eos eduxisse, creatus A. 455. Romæ Imperator, ac Valentiniani III. tempore dixerat accidisse. Sed ut ostendi jam sæpius, Aremorici mansere Romanis fidi in Attilano bello, decemque post id annis teste coævo Idatio. Quin & Browerus nobiscum evincit toto seculo quinto non esse receptos ab iis Britannos, sexto demum seculo

Contrarium alibi docuit.

Cum Maximus dux eorum post Attilam vixit.

Ad Venantii l. 3. poem. 8. & in Annal.

Trev. A. 451.

l. 2. c. 35.
l. 5. c. 16.
25. 29, 31,
l. 9. c. 8. 24

Toto
quinto
seculo
Britanni
vagi er-
rarunt in
Gallia.

l. 2. c. 18.
l. 4. c. 78.

6. 45. de
Geti.

Neque ob
nuptias
eò profe-
cta est S.
Ursula.

spatium inter agros Rhedonum & Nannetum iis cecisse: ait enim: *Aremoricos in sequenti seculo (sexto) compertissimum habemus Britannis quoque receptis occupasse, quantum inter Aquitanos & ipsos advenas erat intermissi in Rhedonum & Nannetum agris spatii: unde celeberrimi & controversi limites illi apud Gregorium Turonensem Nanneticus alter dictus, alter Rhedonicus, quibus novi Britanni coerciti à Francis, & veteribus incolis Romanis, Aremorici quondam possessoribus.* Hoc verò quingentesimo toto seculo, quomodo sine fixis sedibus errarint in Gallia vagi, probat narratâ transmarinâ eorum migratione post Saxonum in Britannia victorias: *Ergo hinc errantes Britanni atque vagi totâ Galliâ fluctuarunt extorres. Atque ut Britannia minoris clario- ra jam exordia quoque videas, & simul quàm fluxa fidei sit Galfredi narratio, illustri testimonio locum hunc concludam: primum Sidonii, qui Anthemio imperante disertè testatur Britannos tunc nondum Aremorici penetralibus receptos, atque incertas ad Ligeris fluvii ripas habuisse sedes, & si ex fœdere, non tamen adeo firmo, quin Ariovando Galliarum præfecturâ spectatissimo submovendi videren- tur à flumine. Vnde inter arcana ejus consilia, & capita accusatio- nis refert Sidonius, Britannos supra Ligerim sitos, oppugnari oportere, cum Burgundionibus jure gentium Gallias dividi debere: quod utrumque Gothorum Regi persuasum esse cupiebat. Ex quo plenius etiam, nihil dum Britannis in Gallia fixum fuisse, neque in Aremo- ricis, perspicitur, cum perinde ac Burgundiones in intimâ Galliâ sedi- bus incertis & ipsi vagarentur. Iam illud Arvandus, quod cæperat externum gravemque populum loco movendi consilium, à Gothis tan- dem perfectum satis innuit Gregorius Turon. cum Biturigum finibus pulsos magnam apud Dolensem pagum cladem accepisse non tacet: eam verò cladem ab Evarige Visigothorum Rege Riothamo Britan- norum Duci illatam, qui 12 millia suæ gentis ad opem ferendam Romanis classe in Galliam deportarat, Iornandes autor est.*

3. Contra nuptias etiam Ursulanarum Virginum è Galfredi cerebro procusas, sic idem pugnat: *Neque hîc re- peto, quàm absone statuatur tot undique collecta cujusque generis puellarum agmina, vel spontè venisse in thalamorum & connubii spem,*

spem, aut si invita è parentum & natalis soli gremio ad militum contubernia raptæ, ecqua major unquam tyrannis in orbe terrarum & libero populo, vel fando audita, vel propagata literis ad memoriam posteritatis? & hanc tam curiosam & infelicem propagationem veteres siluisse?

Displicet etiam Harpsfeldo talis de matrimonio narratio; sic enim ait: *Atque in hac ipsâ narratione & istorum autorum autoritate facile acquiescerem: nisi quod qui huic sententiæ adherent, nullum certum & probatum hujus de hoc matrimonio narrationis autorem laudant. Deinde quod in nullum adhuc ego, quantumcunque elaborarim, inciderim, qui habeat aliquod antiquitatis & fidei testimonium, solum vidi anonymum quendam Britannum à Galfredo aliquando in Latinum translatus, qui hujusmodi quiddam narrat, sed hominem planè cum aliis multis in rebus, tum vel in hac ipsa de rebus Maximi narratione non uno mendacio vanissimum. Sed aliud est tamen, quod me magis arceat, hoc est omnium ferè autorum, qui S. Ursulæ historiam describunt autoritas, & beatæ Martyrum reliquæ in Agrippina Colonia ad hunc usque diem religiosè conservatæ: neque sanè adhuc video justam martyrii causam in superiori narratione. Alia multa prætereo, quæ hanc narrationem infirmant.*

Quæ displicent etiam Harpsfeldo.

Confirmat horum duorum confutationem Usserius, licet hæreticus: is Galfredi narrationem vocat fabulam & numerum 71 millium, qui fidem etiam poëticam superet & de Baronio sectatore ejus subdit: *Hanc narrationem, ut vulgatam illam de undecim millium Virginum earumque cynosurâ Ursulâ traditionem aliquo modo tueretur, avidè arripuit Baronius, & quasi rarum quid & nemini perspectum in lucem protulisset, pro thesauro carbones istos ita nobis venditavit, quam tamen non ex ipso Galfredo, ut videri voluit, sed alio exhibuit; sed hujus de Aremorici à Maximo sedibus expulsis & deductis illuc è Britannia virorum & fœminarum colonis (quod Galfrediana narrationis fundamentum est) figmenti vanitas à Brovvero ita detecta est, ut ampliùs quid addere nihil sit necesse.*

fol. 200.
& Usserio
Acatoli-
co.

& 60 an-
nis post
Attilam
initæ
fuissent.

4. Hinc conficitur evidenter: Si Aremorici manserint quieti suis in sedibus toto seculo quinto, & Britones, qui diu post passam S. Ursulam & Attilam non nisi 12 millium numero circa A. 477. ad Ligerim venerant, & A. 473. Biturigibus pulsi cæsi que toto reliquo tempore profugi delituerunt in gloriis, sedibus fixis non nisi post annum 510 inter Nannetum & Rhedonem obtentis; constat, & exploratissimum est, nullum novum regnum Attilæ tempore inchoasse; nec ad eos Ursulam nuptiarum causâ navigasse; quippe cum 60 annis post Attilam & annum 510 sedem eam primum impetrarint, & regnum inchoarint.

5. Perstringor autem n. 78. quòd spretis historicis maxime Britannis è solis revelatis causam expeditionis & modum perquiram: sic enim autor Annalium ait: *Hoc à me præstitum supra, cum insulam hanc Britannos primum ad Ligerim, inde virgines ad transmarinas regiones misisse è quinti seculi autoribus ostenderim. Quod cum præstitissem, ad miracula recurrere præter dignitatem historiae esse putavi, & nullum operæ pretium. Hoc illi advertisse non videntur, qui virginæ expeditionis causam ignorantes, & in insulâ nostrâ peregrini è celo scilicet doceri voluerunt: in eo potissimum culpandi, quod Britannorum Regum, Episcoporum, Virginum & Martyrum causam agentes, Britannos scriptores non neglexerint modò, sed nec in omni controversia audiendos esse censuerint.*

R. Quam autor in emissionem militum & Virginum in Aremoricam quarto vel quinto seculo sibi non constet, capitis hujus initium docet, cum Ursula 30 vel 60 annis ante passa sit, quàm Britones Aremoricam occuparint; quamque nihil de Ursulanâ expeditione Gildas tradiderit, nec ejus fons & origo fuerit connubium cum militibus contrahendum, satis hoc: & c. 9, 11, & 4. monstravi capite. Causam veram profectiois docuit nos non cælum & revelata, sed Gildæ coævus sermo circa A. 500. concinnatus, & paulò post Cunibertina vulgata historia, fuisse martyrii cupiditatem. Anglos verò, scriptores Gildam, Bedam & re-

& recentiores cum veteribus consuluisse me, quidque circa & post martyrii tempus scripserint, eorum evincunt hîc & alibi verba recitata: nec niti me in capitibus historiæ revelatis, sed quinque coævis & decem aliis posterioris ævi fontibus historicis liber totus primus ostendit, licet adjuncta quædam revelatorum sanis historiis congruentia non negligam: solas Galfredi fabulas, ut huic martyrio, Gildæ Bedæque repugnantes rejicio, detestor, abominor.

CAPUT XIII.

*Anatomia novæ narrationis Ursulani martyrii
Annalium Britannorum, in qua numerus vi-
rorum & virginum Galfredi non
congruit Attilæ tem-
pori.*

i. **C**UM autor Annalium ad A. 453. Ursulanum martyrium (cujus solum adjuncta quædam ex revelatis illustrantur, passim nutricum fabulas, anilia, portenta, incerta & aliena, Babelem & oceanum miraculorum appellet: & his longè Galfredi commenta præferat, suam verò opinionem n. 53. simplicem rerum narrationem vocet, qua Babel mea miraculorum evertatur, bona lectoris venia simplicitatem ejus, ut veritas in lumine collocetur, & è quot conjecturis & figmentis aliorum corpus hoc verè chimericum compaginetur, excutiam. Ego libro I. Vindiciarum testes meos ad 15 fontes historicos & quinque ordinis superioris capita revocaram: nunc ad libellam secundi libri membra corporis hujus expendam, singula chimæræ gemina: cujus pars

Adversa-
riæ narra-
tionis.

Prima leo, postrema draco, media ipsa chimæra.

F 3

Cic. l. 2. ad
Attic. e-
pist. 16.
Sic

Prima
pars Gal-
fredi est.

fol. 200.
n. 44.

Zsch. c. 19

Tempus
incom-
modum
nimis
multitu-
dini.

Sic primas narrationis hujus meritò Galfredo concedamus, à quo non caput tantum, sed corpus, & ut ita dicam, tota substantia traxit originem : locus enim è quo & ad quem duplicis classis navigatio ducebatur, nomina personarum, multitudo, gesta, finis, eventus, demto tempore & loco necis conveniunt : Tritthemii tamen verbis adumbrat : quod is, (ut Usserius notat,) de suo omnes milites & Virgines fecerit Christianas, ut martyrii non desit color, qui dubius & fucatus erat Galfredo, licèt Ethnicæ vitam pro pudicitia posuissent. Præfatur autem de numero sibi etiam ferè incredibili. *Egreditur unà cum his virginibus ingens præterea utriusque sexus numerus, quem non audeo definire, quia fidem ferè superat fuisse 60 millia ex infimâ plebe, præter undecim millia nobilium virginum : sed & Saxonum crudelitas & Britannorum ignavia faciunt id non omninò improbabile, confirmantque quæ suprâ dixi, & adstipulatur his omnibus Tritthemius : scilicet quia Galfredus civis ejus hoc asseveravit jam credibile, licèt Usserius judicet omnem fabulam poëticam superare : me verò, quòd Episcopos quosdam & Reges è titulis capulorum & revelatis addiderim, sic ex Syracide increpat : Qui credit citò, levis est corde, & minorabitur : quid enim ? de beòne missâ viâ regiâ per abrupta scandere, & Dædali alis cum lapsus periculo aërem findere : cùm majorum (Galfredi) semitis insistens, humilius quidem, modestius, tutiusque possim incedere ? non opinor : scio quippe non temerè credere nervos artusque sapientiæ visum Epicharmo & n. 45. Sed quia zelus, nisi scientiâ conditur, ignis fatuus est, lucet in speciem, sed oculi plerumque vitium eff, à genuinâ luce, spuriam non distinguuntis : Igitur alibi fixi pedem (in Galfredo & Tritthemio) lucem, quam revelationes præferunt, non secutus, non à rerum gestarum serie, non ab historiæ nostrarum fide (quomodo ? nonne Galfredus Britannicam complexus est historiam ?) nec à revelatorum autore allectus.*

2. R. Nunquid revelatorum miraculis admirabilius est, perdomitis & occidione penè deletis Britannis (ut Gildas & Beda lamentantur) cùm & ex montium cavernis ad necem

necem raperentur, adhuc potuisse quasi in altissimâ pace 70 millia Virginum vel utriusque sexus colligi, classis pro ipsis centum navium ædificari, tutum eis addi præsidium; nec his à Saxonibus, qui portus, vias & transitus infidebant, observatis, deprehenfis, retractis, sed manumissis, vitâ, vatico, rebusque necessariis ad nuptias donatis? Quantò facilius, si tempus Attilanum placeat, ex Hiberniâ tunc pacatissimâ, non connubii, sed pietatis causâ, hortatu S. Patritii Romam peregrinatum, ut aliàs 30 millia virorum (si Ursulam Hibernam faciamus) absque periculo, cum undecim solùm millibus deducemus: vel nos potius A. 237. ex eodem loco, pace tunc totis Britannis 60 annis, ut hi Annales agnoscunt, vigente, sine periculo præsidioque favente Alexandro Cæsare & Mammæâ matre ductas Romam, occiso Alexandro reduces Maximino Coloniae victimandas sistemus? quam ignem fatuum Galfredum secuti, 70 mulierum millia per abrupta montium, quasi Dædali alis, & per mare non instructâ classe, ut Saxones effugiant, traducamus? Nunc Trithemium audiamus:

In com-
pend. l. 1.
A. 383.
Trithemii nar-
ratio.

Militum numerus, qui de Britannia venerunt cum Conano in Aremoriam, fuit 30 pugnatorum millia, & plebeorum agricolarum centum millia, qui omnes jussione Maximi de Britannia in Aremoriam migraverunt: ex quibus multi nullas uxores habebant, ceteri, qui erant conjugati, uxores, liberosque, sequendo Maximum, domi relinquebant. Conanus & omnes, qui erant cum eo viri Christiani, filias paganorum idola colentiû, uxores ducere nullâ ratione voluerunt, quæ si fuissent Christianæ, attamen cum iis uti Gallis fæminis, nullum commercium matrimonii habere volebant. Eo tempore fuit in Britannia (quæ nunc Anglia dicitur,) subregulus nomine Dionotus, qui mortuo Caradoco fratre Cornubiæ principatum tenebat, cui etiam Maximus Rex in Galliam profecturus, uti viro prudentissimo regnum commendaverat, is habebat filiam nomine Ursulam inter omnes virgines Britannie judicio cunctorum speciosissimam, CHRISTO-que valde devotam. Conanus ergo novus Aremoriorum de Britannia Rex, hanc Principis Cornubiæ Dionoti filiam, quam amabat,
Ursulam

Vrsulam missis nuntiis epistolisque petiit uxorem sibi, & secundum numerum, quem expresserat, mitterentur Virgines pro militibus: pro nobilibus quidem nobiles, pro plebeis verò plebeia. Dionotus Conani desiderio satisfacere cupiens, ex diversis Britannia provinciis collegit filias, nobilium undecim millia, de ceteris verò ex inferiori genere 60 millia, virgines ac mulieres, quas omnes ad certum diem Londini convenire præcepit, navesque que sufficerent ad tantæ multitudinis evectiorem ex cunctis Britannia litoribus adduci jubet. Hæc Tritthemius.

Fabula
70 annis
promota.

3. R. Commentum hoc totum l. 2. à c. 9. fusè convulsum est, & quoad temporis rationem anni 383. firmis rationibus annales hi, ut c. 10. suprâ in finuo, confutarunt. Illud mihi videtur ridiculum, eadem ducenta sexus utriusque millia duce quodam alio Maximo, sed eodem Conano 70. post annis educi in lucem: & A. 453. cum internecione deleta esset penè Britannia, classe duplici maximâ rursus in Armericam destinari, regni novi conditores, quod, ut c. 12. monstravi, necdum seculo toto quinto coaluit. Hinc ipsis Annalium argumentis c. 10. recitatis, oppugno regni nascentis primordia. *Quoniam inauditum est, filiam nasci ante parentem, dicendum quoque erit, nullum hoc anno regnum in Galliis ortum esse, cum adhuc ipsa Gallia provincia esset, & Romanis omninò subdita. Gallicani regni primordia passim ponuntur seculi sequentis anno vicesimo sub Faramundo Marcomiri filio, & paulò post apud Armericos emerfit. Imò Galliæ regnum Franci non nisi post mortem Attilæ & quidem Merovei filius Childericus, ejusque hæres Clodovæus post A. 477. occuparunt. Armerici quoque fideles Romanis, pro ipsis in campis Catalunicis cum Aëtio debellarunt Hunnos; eorundem Idatius A. 463. sic meminit: Tunc adversus Ægidium Comitem utriusque militia virum in Armericanâ provinciâ Fridericus frater Theodorici Regis Gothorum insurgens, cum his, quibuscum fuerat, superatus occubuit. Nondum igitur, dum Romani Gothos in sua provincia profligarent, Britanni novum ibi regnum orsi à se nominarant, cum ne quidem Francicum regnum eò fines suos protulisset.*

Proferenda ad ceterum annos 1. obserius inchoatum regnum Franciæ.

5. Nec iis tot uxoribus opus: nam Sidonio & Jornande testibus circa A. 468. Riothamus Dux cum duodecim tantum millibus ad Ligerim ledit, inde Gothorum armis A. 473. pulsus vagus incertis Galliæ plagis oberravit: ubi hic centum & 30. millia? & quo tandem anno debellatis & ejectis Aremoricis Maximus & Conanus ficti Reges id inchoarunt, cum Aremorici sociati Romanis primo Attilam, postea Gothos etiam post mortem Maximi Petronii fuderint, nulla Britannorum factâ mentione? & quomodo duodecim tantum millia tam Romanos, quam Aremoricos gentem bellicosissimam perdomuissent, quæ Gothi Jornande & Turo-nensi testibus ad Dolensem pagum concisa protriverant, reliquiis eorum toto seculo quinto inter Burgundiones delitescantibus? v. c. II. n. 4.

2. Brito-
num in
Gallia
tantum
fuere
12. mil-
lia.

Quid hi
contra
Roma-
nos & A-
remoric-
os?

6. Deinde si post Saxonum de Britonibus relatam victoriam centum & 30. collecta sint ex reliquiis armatorum millia: cur hi non advenas Saxones numero longè inferiores patriis finibus exturbarunt? vel locis retentis firmioribus hostem arcuerunt? Quid imprudentius, quàm patriam cum agris, uxoribus, liberis & fortunis hostium expositam direptioni relinquere, transmarinum verò regnum novum apud invictam armis gentem Aremoricam venari? Romanos etiam Hunnorum domitores & Aetium Ducem fortissimum bello laceffere?

3.

Adhæc cum Gildas & Beda in Britonum ignavia, rei que militaris imperitiæ consentiant, nec à Maximi tyrannide ul-
lius expeditionis bellicæ in alias susceptæ regiones memine-
rint, quid absurdius, quàm duplicē Attilano tempore com-
minisci tantam virorum & sequioris sexus migrationem,
quanta nunquam antea contigit? Præterea populum vali-
dissimum edomitum & subiectum dicere, qui 20. post an-
nis adhuc floruit solo fabularum opifice contra Scriptores
eiusdem ævi teste? cui nam ista nisi fatuo credibilia?

4.
Ignavi
prorsus
& belli
imperiti.

7. Huc accedit quod alibi virorum classem seculo præ-
cessisse

5.

Paucis
mensi-
bus eos
debel-
larent.

cessisse femineam dixerit : hic verò ex Tritthemio & ad A. 453. n. 16. sic rectius fugæ tempus consignet ? Nam cum Gildas supra referat immania illa Saxonum facinora contigisse post duos annos ab altero eorum adventu non à primo : huic potius anno 453. consignandus est epilogus. Tunc ergo fuga prima virorum accidit, sicut Galfredus author fabulæ & ad seclā Tritthemius classis virorum egressum eodem anno cum partheniā virginum copulavit. Vnde ex capite 10. sic eam oppugno. Si Conanus A. 453. venit in Aremoricam & armis populum fortissimum sui juris & libertatis adsertorem acerrimum invasit præsentē in Galliis Aetio defensore provinciæ, eum utique vix ante æstatem domuit : Si ergo non ante Augusti mensem rerum summa & Aremorici imperium penes Conanum fuit, quomodo credi potest paucorum mensium spatio ita omnia in Aremorico componi, & ad regni conditionem tam festinato tendere potuisse, ut miles ibi quiescere, eidem agri domusque describi, in Britanniam mitti, Virginum inde peti undecim millia, ibi parari, quarum singulæ dum comuntur annus est : illæ navibus imponi, Hunnis occurrere, ab illis denique mactari ad vicesimum primum Octobris ejusdem anni ? v. c. 10.

C A P V T X I V.

Maximus Petronius non convenit cum Maximino Boethii & Leslæi, nec unquam in Britannia fuit.

Gesta
Dionethi
Boethii.

1. **M**edium Chimææ petiit ex Boethii & Leslæi Scotorum commentis ratione Dionethi parentis S. Vrsulæ n. 4. Et sanè si Vrsula parentem Dionotum Cornubiæ Principem excutio, Hector Boethius, Ioannes Leslaus & Buchananus testan-

tur, eum post Maximum Gratiani interfectorem diu vixisse. Sic Et Ma-
 è Fleinii conjecturâ Maximum Petronium mutuatur, & ximi Pe-
 quæ Galfredus Maximo verè in Britannia creato Cæsari, tronii
 Annales hi Petronio, tunc Senatori Romæ degenti, & post Fleinii.
 biennium purpuram Romæ sument, tribuunt, Nam ita n. 8.
 loquuntur.

Solum restat scrupulus, quis ergo Maximus ille Tyrannus in hi-
 storia Ursulana toties nominatus? Respondeo similitudinem nomi-
 nis errandi ansam præbuisse: fuit enim revera hoc tempore etiam
 Maximus quidam ordinis senatorii vir illustrissimus, qui mortuo
 Valentiniano post alterum annum factus est Imperator, imo erat è
 stirpe Maximi. Sequuntur in hoc conjecturam Fleinii qui fol. In Bri-
 913. ait: Suspiciari quis posset fuisse Petronium Maximum tannia
 qui interempto Valentiniano imperium invasit, & ad pau- ficta.
 cos menses tenuit. Vocant eundem Maximum tres Scoti Bo-
 ethius, Leslæus, Buchananus, & ex iis Fleien Maximianum
 fol. 887. qui laudatis illis ait, Testificantur hi Dionethum Pa-
 trem S. Ursula non tempore Maximi tyranni vixisse, sed multis
 annis post, quando alius quidam Dux Romanus, quem illi Maxi-
 mianum vocant, cum legione missus fuerat in Britanniam contra
 Pictos & Scotos, eo scilicet tempore, cum gubernaret imperium Va-
 lentinianus III. Annum hi designant 400, post Comitibus Bo-
 nifacii defectionem circa A. 427 factam.

2. R. Contra mediam hujus chimæ partem egi l.
 2. c. 17. ubi tota Boethij narratio cum Fleinii conjecturâ
 de Maximo Petronio convellitur, dictis ibidem addo se-
 quentia. Si Boethij Dionethus, & Maximianus vel Ma-
 ximus hoc anno provixerunt, & Maximus legionem Ro-
 manam (quod Vsserius ex Blondo Galloni tribuit) duxit fol. 602.
 in Britanniam, quam Aetius circa An. 430. revocavit, eo Accidis-
 demque anno teste Boethio Dionetius à Maximo Britannia sent ista
 Rex inauguratus est, cur Maximus in Aremoricam Provin- teste Bo-
 ciam Romanam delatus eam oppressit, non veritus Aeti- ethio A.
 um, qui tunc in Galliis Francorum progressum iis domitis 430.
 stitit?

diu ante
Attilam.

Et ad-
ventum
Saxonū,
quomo-
do ergo
ab his
fugati
sunt?
Maximi
circa An.
430. Im-
perium
commē-
titium.

stitit? qui sivisset impunè Aëtius Rhedones primo cædi,
deinde novis è Britannia supplementis centum millium to-
tam gentem exscindi? conjuges eodem anno 430. petere?
Atqui necis earum autor Attila 20. post annis primum in-
travit Galliam? Sic præsens etiam dormitabat Aëtius, nec
Francos & alios etiam sibi foederatos armavit in Britannos?
Quid quod id Scoti sentiant ante adventum Saxonum in
Britanniam accidisse: quomodo ergo cum Gilda Bedaque
& his Annalibus conveniunt, qui profugos & oppressos à
Saxonibus, narrant, alibi quæsitò novo regno discessisse?
De Maximo verò quam insulsum hoc & à veritate alienum
jam An. 430. regnante Theodosio in Oriente, Valentini-
ano in Occidente, Vortigerno in Britannia purpuram in
eadem insula sumere, se Augustum dicere, Romanorum
provinciam occupare, Dionetum creare Regem Britannia
contra hos Annales, qui non alium, quam Vortigernum
ibi Regem agnoscunt? Tunc SS. Germanus & Lupus de-
gebant in Britannia, neque Constantius præsens, neque
Prosper, Sidonius & Idacius tantorum tumultuum memi-
nissent? Quam verò hæc ipsa cum Gilda Bedaque pugnant,
qui negant legionem Romanam in Britanniam rediisse: si
reversa centum millibus sibi sociatis exscidit Aremoricam?
quæ sic An. 430. floruit, ut Aetio jubente à Litorio per Hun-
nos, anno 435. deinde circa an. 440. Alanorum armis fue-
rit reprimenda.

à mori-
bus ejus
alienum.

l. 2. epist.
4.

3. Maximus autem Petronius nunquam videtur in-
spexisse Britanniam, penetrasse Galliam, præfuisse militiæ,
Senator otiosus, paci quietique (licet affectaret imperium)
deditus. Præclare Sidonius, quomodo laborum insuetus,
nec regiminis capax, augustali non ferendo oneri sub Infu-
lis Imperatorijs gemuerit impar, & vertigine rotatus è so-
lio præceps intra bimestre vitam infami morte abruperit,
sic narrat. *Solus iste peculiaris tuus Maximus, maximo nobis
documento esse poterit, qui quanquam in arcem præfectoriam,*

patri-

patriciam consularemq; intrepidus adscenderat, eosque quos gesserat Magistratus, ceu recurrentibus orbitis inexpletus intraverat, cum tamen venit omnibus viribus ad principalis apicis abruptum, quandam potestatis immensa vertiginem sub coronâ patiebatur, nec sustinebat Dominus esse, qui non sustinuerat esse sub Domino. Denique require in supradictâ vitæ prioris gratiam, potentiam, diuturnitatemq; aequè diverso principatus paulo amplius bimestris originem, turbinem, finem: profecto invenes hominem fuisse prius beatiorē, quam beatissimus aestimaretur. Igitur ille cuius antè epistolæ, mores, pecunia, fasces, pompa, litteræ, patrimonia & patrocinia florebant, cuius ipsa sic denique vitæ spatia custodiebantur, ut per horarum dispositas clepsydrias explicarentur: is nuncupatus Augustus, ac sub hac specie palatinis liminibus inclusus ante crepusculum ingemuit, quod ad vota pervenerat. Cumque mole curarum pristinae quietis tenere dimensum pro liberetur, veteris ac tutum regula legibus renuntiavit, atque perspexit pariter ire non posse negotium Principis & otium Senatorum. Nec fefellerunt futura mœrentem: nam cum cæteros aulicos honores tranquillissime percurrisset, ipsam aulam turbulentissime rexit, inter tumultus militum, popularium, fæderatorum: quod & exitus prodidit, novus, celer, acerbus, quem cruentavit fortuna diu lenocinantis perfidus finis, quæ virum ut Scorpium ultimâ sui parte pertussit.

Vita eius pri-
vata quæ-
ta & o-
tiosa non
milita-
ris.

Turbide
rexit bi-
mestri
impar
tanti
culminis.

4. Hæc vita Maximi tam privata longævi Senatoris, quam angusta bimestris Principis, imparis tantæ curarum molis & honorum fastigij: nullæ in anteriore functiones & expeditiones militares, prælia, victoriæ nullæ: quid dicam augustale decus in Britannia quæsitum, qui Romæ, ut & Procopius Priscus fatetur, diu resedit senator otiosus? qui viginti annorum culmen pertulisset, cui bimestri succubuit? Vel si dicas Ann. 452. cæso jam Attila Britanniam adiisse, cur non Saxones perdomuit & eiecit, si tantus fuit miles, ut iteratis vicibus Aremoricos sibi submiserit & Britanico quidem centum millium bellatorum exercitu? Appage cum his Galfredi, Boethijque fabulis, quæ Procopij, Con-

Quomodo
20.
annos
impera-
set?

stantij, Idacij & Sidonij æqualium, ac Gildæ Bedæque proximorum repugnant monumentis. Vnde media chimærici corporis pars corrui. Fuere quidem An. 455. Maximo Cæsare motus in Gallia, Germanicâ & Aremoricâ, cum Franci, Saxones & Alemanni cognitâ Aetij & Valentiniani nece sub ignavo Principe Maximo se commoverent: sed eos Avitus à Maximo creatus utriusque militiæ magister trimestri, ut c. 11. dixi, composuit, successor Imperij designatus: dum Maximus Eudoxiæ coactis nuptijs sibi & urbi, discerptus à plebe, strueret exitium.

CAPVT XV.

*Commenta cantus prophetici, temporis & loci
martyrii conuelluntur.*

Conje-
ctura in-
anis,

De can-
tu pro-
phético.

I. **V**Eniamus ad postremam corporis hujus partem canticum propheticum & primariam Annalium nu. 18. conjecturam. Optima coniectura pensatis circumstantiis colligi potest, Vrsulam fuisse, quæ una cum Virginibus primum fletu magno, tum collecta in unum dulcissimo vaticinio utramque dispersionem, nimirum qua statim dissipanda erant tempestate maris, inde ad cultum per universum orbem distinguenda cantaverunt: dedisti nos tanquam oves escarum, & in gentibus dispersisti nos: quod nemo verius, nemo sanctius, nemo propius ad nostram historiam cantare potuit, quam Vrsula sociæque Virgines. Id prophetice & cygnea voce dictum repetit alibi. Neque enim, quod Cunibertina narrat historia soli S. Vrsulæ genio cœlesti nuncio prædictum martyrium n. 46. admittit, quomodo lectori persuadebo Angelum divina mentis interpretem undecim millibus Virginum peregrinationem Romanam præscripsisse: Hic verò conijcit Deum 71. millibus oraculo divino vaticinatum eas ad cantum animasse, quanto prodigium hoc

hoc & prophetiæ donum tot millibus communicatum excellentius est angelico responso Virginum uni dato, ceterisque per eam manifestato? Et quis credat fideles omnes, licet id Tritthemius adferat, & à Pelagianis erroribus liberat, vel virginitatis munere ornatas exstitisse: cum Gildas in secularibus & sacris ejus temporis hominibus miris ætatem epithetis perstringat flagitiosissimam: *Gens peccatrix, scelerata, crudelis, monstrosis luxuriis dedita, osor veri, amans mendacii, ebriosa, invida, litigiosa, adspersatrix Christiani iugi suavis, improba, divina ultioni idonea & parata.* A talibus credam parentibus tot millia Virginum castè ad martyrii & virginitatis aureolas recipiendas educata? & quæ nuptiis militum erant destinatæ tam promptè momèto se ad pudicitiam morte servandam cantu inflammasse? nullam ex his retulisse pedem, oppressam à militibus flagitio, vel oblato connubio, vitam redemisse? Magna sunt hæc in sexu fragili prodigia, tunc quidem rara, cum Rex incestuosus & ipsa luxuria dominaretur Britannia. Sed nisi diuturnis animis pietatis & virtutum aliarum exercitationibus ad ea discrimina præparetur, incredibilia.

Æras ea
castitati
inimica
Britanni-
nis fuit.

2. Contra S. Ursulam constat Sodales triennio precibus, adhortationibus, inedia, laboribus, sui que victoria, juxta Cuthbertinam historiam exercuisse, non hoc vitiosissimo, sicut & Beda lamentatur, ævo; sed ducentis annis ante, cum fides à Lucio recens in vecta primogenio vigore pubesceret, nullis infecta erroribus, & à primis locorum Episcopis propagata cresceret. Ac S. Cataldi discipuli flourerent in Hibernia. Professionem & locum martyrii sic autor prosequitur Annales. *Itaque multa è variis insula Provinciis lecta virgines quæ novi surgentis que Regni Colonia essent, & foris quam domitiores, Ursula dantur in omnis fortuna socias. E Porta solvunt hoc A. 453. & in Oceanum delata, cum dextram tenere & occidentem versus ad navigare contendunt, ventorum impetu ad sinistram & Germanicum mare feruntur. Tunc enim verò cum adversos fluctus superare & pugnare non possent cum freti angustis, redire au-*

tem esset maius periculum, ubi pleno alveo miscetur flumen Oceanus: tunc inquam, quod nautis obvium est, cum ad litus portumque niti non valerent, altum mare petiverunt, ubi scopuli rariores & undae erant magis individuae. Hac fuit errandi causa: verum si divinae mentis consilium inspicias, debebantur haec virgines Coloniensi agro victimae. Iam Hunni & infinita Barbarorum manus Gallias Germaniasque immani crudelitate terram marique vexabant cum ecce luctante virginum classe cum fluctibus maior luctus apparuit: nam ut ad Rheni ostia ventum est, & Veronensem ibi agrum, quem forte subire volebat Vrsula, conspectus est ingens Piratarum numerus, nec ullus fuit subterfugio locus, nec Vrsula sociæque poterant aliis armis, quam pietate constantiaque pugnare. Ut nulla vidit barbarus expediri belli instrumenta sensit non esse militem: unde & avidus currens ad prædam inermis virginum multitudo apparuit. Potuisset illa militum pectus emollire, quæ mollires feras dicitur, nisi homo hominem Deumque una exuens fera deterior esset. Insolens ergo Barbarus, & quæ verborum lenocinio, quæ precibus minisque pudorem expugnare aggreditur. Cæterum illæ ut castitatem peti vident, tum scilicet accingunt se & generoso pectore castæ mentis consilium novo firmant Sacramento militiae.

Londino
ex hosti-
co solve-
re non
potue-
runt.

3. R. 1. Londino è Tamisi solvisse classem ex Tritthemio hic. c. 3. & 13. dicit: at quomodo in hostili terra conveniunt & solverunt cum Essexiæ & Middelsexiæ Saxones dominarentur? v. c. i. n. 2.

Miræus
fol 490.

R. 2. Locus martyrii d' splicet ager Veronensis ad ostia Rheni 40. circiter leucis Agrippinâ dissitus cum tamen præmisisset: Debeantur hæc Virgines Coloniensi agro victimae: Sed huic Veronensem ex Miræi fastis præfert. Miræum se duxit Suffridus Petri, Suffridum Petri Nicolaus Vorstius, qui primus scripsit à Coloniensi Jurisconsulto se accepisse, narrari in Vrsulanæ Sodalitatis profectioe è Britannia jactatam tempestate Veronam appulisse: at id commentitium, cum in nullis actis Vrsulanis, sed in solis Thebæorum Martyrum Cassii, Florentii & Mallusii gestis Veronæ fiat mentio, ac

Suffri-

Suffridius Petri tam ab Hermanno Fleien, quam Philippo Bebio monitus errorem agnovit. Hic optassem in arenâ martyrii secutus autor Annalium fuisset Hermannum Fleien fol. 907. & 909. spissum hunc errorem istorum corrigentem, cum non tantum hoc allato loco, sed etiam n. 8. Coloniam vocarit his verbis ex communi sententiâ palæstram certaminis? *Cum igitur exploratum sit Hunnos sub hoc tempore Gallias infestasse, Danubium transivisse, ad Rhenum, quo Colonia alluitur, & ibi mactatam esse sanctam hostiam convenit inter omnes.* Miror itaque cum n. 70. sententiam Harpsfeldi de S. Ursula refert, tam ea, quæ contra matrimonium faciunt, & c. 12. retuli, quam locum martyrii Coloniam expresse ab eo sic nominatam omisisse. *Credibile est Ursulam cum Sodalibus naves ingressam, in Hunnos non ita procul Coloniâ incidisse, homines tam à Christianâ pietate, quam omni humanitate alienos, atque ab illis cum vel fidem vel castitatem prostituere recusarent, has virgines immaniter casas: scilicet magis arridebat Miræi conjectura non Coloniæ, sed in agro Veronensi occubuisse.*

Si in agro Veronensi 40. miliaribus disto passæ ergo non Coloniæ

Vt hic & alibi docet.

4. Nec illud subsistit, quod ad ostia Rheni & Veronensem agrum conspectus virginibus occurrerit ingens Piratarum numerus: nam Hunni Attilani neque dum transito Rheno Metis Gallias peterent, neque in reditu A. 451. multo minus A. 453. cum Attilam occisum plures velint, nec ulli ejus Hunni Germaniam vel Galliam infestarent, unquam ad ostia Rheni pertigerunt. V. de his l. 2. c. 7. & seq.

Hunni non fuerunt in agro Veronensi.

CAPVT XVI.

Collatio dictæ narrationis & testium cum historia Coloniensis fundamentis.

Collatio hujus novitiæ narrationis,

1. **C**Um igitur totius hujus novæ narrationis Ursulani martyrii caput & prior pars sit Galfredi fabula: pe-

H

ctus

Cum
Coloni-
ensi ve-
rustissi-
ma & te-
statissi-
ma.

ctus & brachia seu media Boethii & Fleinii commentum;
postrema femorum & pedum Alberti Miræi & Suffridi Pe-
tri falsa conjectura: tota verò corporis istius compositio &
compaginatio novis Annalium Britannorum variis suspicio-
nibus malè confarcinetur, quorum singulorum autorum &
opinionum ætas, autoritas, vis & inanitas toto libro meo se-
cundo, & hoc auctionario demonstratur, apparet non posse
cum certâ traditione Coloniensi, Cunibertinaque mille an-
norum historia, mille facilè titulis funeralibus, decem alio-
rum locorum traditionibus, & aliis 12. fontibus historicis, &
quinque divinis inter se consentientibus, quibus autores
classici ferè ducenti suffragantur, comparari: nam simpli-
cem rei gestæ narrationem undecim millium virginum
martyrii, quibus se virorum & aliorum hominum tria fortè
millia conjunxerunt, locis, temporibus, personis & rebus ac-
commodatam, testatamque cœvis monumentis & vestigiis
complectitur, licet revelatis omnibus abstineremus.

Conficta
illius ad-
iuncta
prorsus
incredi-
bilia.

2. Contra nova Britannorum Annalium series dupli-
cat triplicatque verum numerum, addito ei 60. millium gy-
necæo: virorum decuplo majorem fingit multitudinem,
centum & 30. millium exercitum: bella cum Aremoricis
gesta, novi regni auspicia, sponsalia mutua, nuptialem ap-
paratum eo tantum consilio, ut martyrium verosimiliori-
bus fulciat conjecturis, veræne an falsæ sint & inter se cohæ-
reant, nauci pendit: imo fontes rei gestæ sinceros obstrue-
re conatur. Hæc leviter vel ante quingentos à Galfredo,
vel ante ducentos annos à Boethio, vel ævo nostro confictas
suspiciones mille testibus vetustissimis anteponit jure an in-
juria lector æquus, qui ad libri 2. & XI. lydium lapidem ex-
aminaverit, utra narratio credibilior & solidioribus nixa sit
& antiquioribus fundamentis, facile deprehendet: cum
nostra quingentis annis sit Galfredianâ & revelatis etiam
vetustior; multis quoque probata historicis.

CAPVT XVII.

Auctor Annalium in apostolatu S. Lucii pro Colonienſibus litem decedit, & Galfredum paſſim mendaciſſimum pronunciat.

I. **S**ED hujus omnis controverſiæ, quænam vera ſolidaque fundamenta hiſtorica ſint, & qui teſtes idonei cenſendi, quodque in hiſtorijs Britannicis exteri apud quos res geſtæ ſunt, longè ſint Anglicanis præferendi ſcriptoribus, doctè diſputat autor Annalium in S. Lucij Regis Britanniaæ Apoſtolatu: in quo ſtans à Germanis, apud quos Apoſtolus obiit; contra Galfredum & Anglos pronunciat, & pariter pro Colonienſibus, in rebus apud eos geſtis potius ipſos, quam Britannos audiendos eſſe; nam S. Lucium Curienſem fuiſſe Apoſtolum, Curiaæ mortuum & ſepultum, ex loci traditione, monumentis ibi repertis, ſcriptoribus Germanis vetuſtioribus, quam Galfredus & Angli ſint, qui eum in patria tumularant, ſic eruditè demonſtrat.

decifio
ſimilis
pro Lu-
cii apo-
ſtolatu.

Annales. Verum Lucio noſtro nihil magis obest, quam autorum noſtrorum modestia: ipſi profectionem eius ſilentio involvunt, vel eo ſolo ſuſpectam reddiderunt: nec id ſolum, ſed diſertè affirmant aliqui Lucium in Britannia mortuum & ſepultura locum deſignant; ita Galfredus in urbe inquit Claudioceſtria ab hac vita migravit, & in eccleſia primæ ſedis ſepultus eſt, cur ergo privamus inſulam tam ſancto Principe, ditamus quæ exteris tanto theſauro? R. Quod Britannorum res geſtæ ſilentio ſepultæ ſint domi, non poteſt eorum obefſe industria, qui foris eas collegerunt, ſpectabat ad Bavaros, Helvetios & Rhetos ea literis mandare, quæ apud eos geſtæ ſunt. (nunquid & ad Colonienſes ſcribere de martyribus, apud ipſos pro fide & virginitate necatis?) Et inde Britannia noſtra laus illuſtrior, quam ſi domeſtici teſtes,

quem
Galfre-
dus ne-
gabat.

Refuta-
tus à fin-
gendi u-
fu.

Monu-
mentis.

Testibus
clarissi-
mis con-
trariis.

Plura his
faciunt
pro hi-
storia
Vrsulæ.

Et cultu
virorum
Martyrū

in patriam ferè proniores ea propalarent. Cur igitur Colonienses, qui Britannos Martyres suos Cyriacum, Aetherium, Episcopos 5. titulis, vestigijs, reliquijs, ipsis annis quingentis cultis tuentur, reiiciuntur? Notanda sequentia. Testis Galfredus, qui Lucium in Britannia sepelivit, ille in patria laudes tam effusus est in Arthurum Regem, eiusque gesta tanto orationis impetu fertur, ut veritatis metas sapius pratergressus, nullam sibi laudem, nullam Arthuro gloriam pepererit. Parva ergo eius autoritas in re domesticâ (qualis S. Vrsulæ) nec potest gravissimam aliorum autoritatem nullo fuco sibi aliisque blandientium elidere. Hi nullo in patriam affectu, solo veritatis studio ducti fidei suæ cunabula recensent (uti Colonienses fidei suæ servatæ testem undecim millium funebrē apparatū exhibent. Pergit Itaque si Curiensis Ecclesia iam aliquot annorum centuriis Lucium Regem Britannia coluit; si dixit Doctorem fidei & primum Apostolum; si corpus eius olim cives religiosè venerati sunt, hodie q̃ ostendant sepulchri locum; si corporis exuvia per Germaniam sparsa ab orthodoxis cum honore cultuque servantur; si Romanum Martyrologium omnium Ecclesiarum archivium, & rerum è virtute gestarum custos fidelissima quot annis canit ad 3um Septembris &c. Denique si Germani scriptores primaque nota huic veritati adstipulantur, Lucium nostrum Norici Doctorem & Bavarorum Apostolum indignant, quis Galfredo centies claudicanti, & paucos post se ducenti fidem adhibebit, eo solum argumento, quod antiquiores Lucii profectionem tacuerint? Huic opponit Bavaros & Germanos autores novem & alios quatuor.

2. Quid nos de Coloniensi traditione & Cuniberti-
s. nâ mille annorum historia dicemus? pro qua stant contra
Galfredum & Boethium ad mille coævi tituli sandapila-
rum, traditiones decem populorum, vestigia 30. templo-
rum inscriptiones, fasti Romani, reliquiæ toto terrarum
orbe dispersæ, festivitas ante mille annos introducta, ducen-
tis plures omnium gentium scriptores classici. Sicut pro
cultu SS. Cyriaci, Aetherij & Episcoporum Britannorum
Martyrum cultus quingentorum annorum continuatus, fu-

herales tituli, lapidei tumuli eorum, canonum antesignani. Cardinales, Archiepiscopi & historici nationum omnium plurimi, divina & humana testimonia facile 50. quæ merito Galfredo, Boethio Fleinio & horum et Annalium Britannorum autori sunt præferenda; è quo colligamus in fascem hic passim in annalibus sparsa Galfredi præconia.

3. A. 217. n. 1. Septem allatis contra Galfredi somnia scriptoribus ait. *His ego potius quam Galfredo Monumetensi assentior, qui fabulis ubique scatens & historiam vitians, incautos aliquot traxit in errorem.* Et A. 218. affirmat. *Constat Galfredum multa fabulatum sæpe rerum nostrarum veritatem vitasse.* Queritur etiam in gestis Ursulanis ab ipso Baronium seductum aberrasse: A. 237. n. 10. *Baronius historicorum nostri temporis eminentissimus Galfredum secutus de S. Ursula in charybdiem impegit.* A. 275. n. 19. Lipsium reprehendit, quod Huntindoniensi, Malmesburiensi & Sarisburiensi testem Galfredum adjunxerit: sic enim ait: *Miror Galfredum Monumetensem, quem Camdenus non protulit, nec dignum censuit, qui nominaretur cum tribus aliis succenturiari, qui integra fidei sunt: sed forte rem ab illis serio testatam, eius qui fabulas scripsit, nomine voluit denigrare.*

Galfredi
mentien-
di libido.

Totis
Annali-
bus Brit.
perstri-
cta.

Iterum A. 375. Galfredo & Anglis scriptoribus fluxæ fidei præfert exteros. *Licet Ammianus & Romani exterique Scriptores pro Romano imperio scribant & loquantur satis benigne, multo tamen defecatiùs veritatem elucidant, quam Galfredus Monumetensis, alique eum secuti, qui pro patriâ mentiripietatem putaverunt.*

4. Huic Annalium Britannorum decisione libens acquiesco. Ideo nec Galfredus, neque Boethius & Leslaus etiam in re domesticâ, præ externis ducentis autoribus classicis narrationis Colonienfis & historiæ Cunibertinæ Ursulanæ defensoribus audiendi: cum Galfredus etiam in re verâ non dignus sit, qui tot integræ fidei scriptoribus testis addatur, ne classicorum autorum nomen denigret. Cedat igitur no-

vitæ

vitæ chimæricæ relationis caput & umbilicus somniorum Galfredi & Boethii traditioni Coloniensi. Cedant eisdem tres falsæ conjecturæ, quasi eodem anno 453. Britonum accessus ad Ligerim, inchoatio regni novi Britannia minoris, Attilæ vastitas & cædes Vrsulana in agro Veronensi ab Hunnis illata contigerit, cum plus à se 30. imo 60. distent annis, nec Britones, nisi post A. 510. annum Aremoricam à se nominarint. Cujus narrationis cum singulæ partes mentitæ & erroris plenæ sint, tota quoque falsa sit oportet, quæ ex ipsis construitur narratio.

Excusa-
tur auto-
ris eo-
rum er-
ror.

Excusat quidem autorem Annalium Britannorum sincera mens, qui, ut Anglis suis hæreticis verosimilius redderet martyrium Vrsulanum, tunc cum non solum Lucius Rex, sed & Helena ac Constantinus fidem non Britannis tantum, sed orbi toti pulsas gentilitatis tenebris invexissent, pleno meridie seculo quinto, cum S. Patritius Hiberniâ Christo aggregasset, emisit Britannia tot millia Virginum ad aureolam; Sed in rebus gestis non licet à certis & evidentibus fundamentis historicis, quæ in loco certaminis exstant, latum unguem discedere, cum veritas in individuo puncto sita, nullam aliam temporis, loci, personarum, eventuumque varietatem, quam rei conveniat, & coævi testes expresserint, patiatur. Ideo claros ejus in hoc nobilissimo martyrio errores emendare volui, quod is qui correxit & edidit Annales lectorem sic rogat: *Voluit, ait, autor omnibus placere & prodesse, corrigantur errores & vitia, nemini displicebit & proderit.* Id futurum confido, si ut autor ipse ex primigeniis monumentis historicis de S. Lucii Regis apostolatu, morte, tumuloque contra scriptores Anglos sincerè pro veritate pronunciavit, pariter & de S. Vrsulæ martyrio (cujus plura vestigia, tituli, testes, traditiones populorum & monumenta superant) lector æquus contra tres novas conjecturas falsas pro traditione Coloniensi ex ejus sedecim c. 2. positis fundamentis etiam contra scriptores Britannia (ut Galfredum, eumque secu-

in præsatione.

Corrigendus
in S. Vrsulæ martyrio.

secutos in patriam ferè proniores, & qui pro ea mentiri pietatem esse putaverunt) statuerit esse sentiendum & pronunciandum, ac Annales Britannorum in gestis Vrsulanis ad Colonienſis narrationis normam esse corrigendos.

6. Restat ut Chimæra Galfrediana ab ipso Annalium Britannicorum autore telis suis Alfordianis velut Pythone interfecta *letum Pæana canamus*, & Lectorem pium satis superque spinoso & salebroſo disputandi genere fatigatum, venustissimis Jacobi Balde versibus ad cultum Vrsulanum inflammemus, quibus locus martyrii vindicatur, & miris laudibus extollitur.

Virgil

CAPVT XVIII.

Jacobi Balde Pæan Parthenius, seu Hymnus in honorem S. Vrsulæ & sociarum eius Virginum & Martyrum, quo locum martyrii Coloniam vindicatam celebrat.

Non sine divinâ providentiâ, dum Leodiensi prælo commentum Cambrianum sudaret ad evertendam traditionem Colonienſem Vrsulani martyrii, Monachi clarissimus ævi nostri Poeta Jacobus Balde pervigil excubabat in lucubrando omni suavitate & lepore affluente poemate, quo Martyrum Vrsulanarum palæstram, decus, palmas, numerum, cultum efficaxque patrocinium juxta Colonienſem traditionem suavissimè cecinit, pariterque pæan idem Coloniae Latinis, Ingolſtadii vernaculis typis lucem adspexit; is cum dulci lenocinio mentes ad cultum earum seculis multis hic & totâ Germaniâ, jam etiam orbe toto propagatum alliciat, & ad imitationem inflammet, dignissimus est, qui

qui hoc auctarium & ipsam Vrsulam vindicatam augeat, ornent & stabiliat; merito verò senatui populoque Colonienſi inſcripſit, ut palæſtram adſerat, quam initio ſic alloquitur.

S. P. Q. C. Hymnum, quem privata mea pietati compoſueram, decuit ut publica veſtræ dedicarem, Agrippinates inclyti. Continet laudes & trophæa ſanctarum Virginum & Martyrum Vrsulæ & ſociarum ejus. Veſtra munera celebros, veſtra ſolatia. Nā Divæ Tutelares iſtæ ita omnium ſunt commune præſidiū, ut tamen Vbiorum ſint propriū. Offero ergo clientibus patronas, cultoribus propitias, inquilinis indigites, præfectis aureæ cameræ theſaurum domesticum, quo pretioſior vix eſſe poteſt; offero denique fortiffimas Virgines partheniæ civitati: ut quæ & ipſa adhuc virgo integra, Romanam fidem ſemper inviolatam, caſtiſſimè habuerit: in conſervato divinitus ſinceræ veritatis flore uullam maculam vel rugam paſſa. Vrbs imperij libera, maxima præ tot minoribus, una de multis, pene unica ex omnibus. Jactent aliæ antiqua monumenta, vos vetuſtiſſima ſanctiſſimaque Religio illuſtrat. Jactent vana decora; vos vera. Jactent vera, vos majora. Monſtrent æque magna, ſed vos plura poſſidetis. Non tam longo tractu Rhenus fluit, quam fama nominis veſtri undenarumque millium cæleſti purpura liliis roſisque diſtincta fulgentium, quarum ſacraſſimis Reliquiis per totum orbem ſparſis ubique Vbiorum incla-ruit nobilis Colonia. Valete inclyti,

PÆAN PARTHENIVS.

I.

Quis meum, vel Quæ, meum
cor
Auræa ferit ſagitta?

Una ſive figat unus?
Sento cœleſte vulnus.
Ter beata Virgo, ſalve,
Orta Regibus Britannis, dicta
Laurus URSULA,

II. C.

Allu-
dit ad
navim
seu So-
dalita-
tem S.
Ursulæ.

II.

Cæteras privata Divas
Una tantum vexit unam,
Intulitque Cymba Cælo:
Tu marinas per procellas,
Lacteos, Regina, campos
Siderum sublimis intras *Un-*
decim cum Millibus,

III.

Illa, quæ vocatur ARGO,
Prima fabulosa Navis,
Inter astra collocata;
Fluctibus vanescit hausta,
Cujus in locum recepta,
Veriore fulget auro sacra NA-
VIS URSULÆ.

IV.

Disputent, quicumq; fixas
Alligant in axe stellas,
Ære firmantes Olympum;
Navigat Britanna Virgo
Classe totâ, cedit Æther,
Tollitur carina sursum, SAN-
CTUS afflat SPIRITUS.

V.

Ventus hic est optimorum
Artifex Etesiarum,
Jamq; supra Solis Orbem,
Et Planetas altiores,
Regiæ TRIREMIS arbor,
Elevata cum Puellis, inter a-
stra fulgurat.

VI.

Quis neget liquere Cælos?
Fusiles cessere Divis:
Sicut unda scissa remis,
Martyrum felicitati
Præmium debetur istud;
Fortiterque vindicata CAS-
TITATIS balthæo,

VII.

Trux addest obessor Hun-
nus,
Ubios, Rhenumque vastans.
Aspicit lascivus Hostis
Vela, formosamq; Prædam.
Hæc repugnat: & procaci
Ac minanti dira, sese præbet
intractabilem.

VIII.

URSULAM circum Soda-
les
Infremunt, optantq; mor-
tem.
Illa princeps ante signa
Vadit, ordinatque turmas.
Illa dictis atque factis
Instruit; docetque vitam pro
DEO contemnere.

IX.

Ludimur: Tyrannus inquit,
Ocyus nos vindicantes
Martis expedite nervos.
Dixit, hinc & hinc ad uncis
Grandinat, pluitq; cannis.
Arva sternunt innocentes pro
pudore victimæ.

X.

Ista relum corde fixum,
Hæc papillis, illa mento
Gestat: hæc momordit ore.
Pars securi colla præbent,
In veruta pars acuta,
Pars micantes in sarissas ir-
ruunt, & lanceas.

XI.

Integras in tela silvas
Barbarus consuphit arcus.
Quo graves laxante ramos,
I Sur-

Occa-
sio &
causa
Marty-
rii.

Cædes
Virgi-
num.

Surgit indigesta cædes:
 Funebres surgunt acervi:
 Ceu metantur fusa latè falce
 prati germina.

XII.

Vrsu-
 læ certa-
 men.

Fortè, dum furore præceps
 Longius bacchatur Hun-
 nus;

Armiger *Giula* dictus,
 URSULAM tuetur ipsam,
 Dexterâ CRUCEM tenen-
 tem:

Ilico concussus hæret; & ma-
 nus fit plumbea.

XIII.

Captus elegante formâ,
 Luminum vigore raptus,
 Desidem remittit arcum.
 Et placent faces genarum:
 Et placet pruina frontis:
 Inque pulcri fixus oris sistitur
 miraculo.

XIV.

Æstuat, suspirat, ardet:
 Incipit, blanditur, audet.
 O *decora*! Qualis Eos.
 Luteo colore grata,
 Et renidens, manè prodit:
 Cum croco, rosisque pingit
 prima lucis atria.

XV.

Seu Diana, sive Pallas,
 Sive vis utrumque dici.
 Talis est, quæ Patre solo
 Nata, libris jungit hastam.
 Talis est, quæ fonte lota,
 Post quietem, cum Molossis
 celsa lustrat Mænala.

XVI.

Quid, *venusta*, militamus?
 Error est. ignosce nobis.
 Pœnitet strinxisse ferrum.
 Muto mentem. Pono tela.

Me *Cupido* sauciavit.

Procido, tuumque supplex
 ambio connubium.

XVII.

Substitit Virago, torvum
 (Et decebat ira) ridens.

For-
 titudo.

Me putas curare Tædam,

Quâ repens favilla solvit!

Me viri mortalis ulnas!

Aut torum ferocis Hunni, seu
 cubile barbarum!

XVIII.

Alteri devincta SPONSO,
 Digniori, ditiori;
 Unico devota CHRISTO,
 Pulcriori, mitiori;
 Has nives intacta servo:

Integri florem pudoris, cin-
 gulumq; pectoris.

XIX.

Nec minis, nec arte flector.
 Spes inanes, *Gothæ*, pascis.
 Nuptias detestor omnes.
 Vim minorem duco lethi.
 Têde contrâ: confer arma.

Christianam, non profanam,
 senties Amazonem.

XX.

Ergò versus in leonem

Contumax *Giula* sævit.

Bisque concussit pharetrâ: icta con-
 cidit.

Et sagitta jacta duplex,

BRACHIUM potenter una,
 Una cor transverberavit Nu-
 minis SIGNACULUM.

20. Ge-
 mino
 vulnere
 icta con-
 cidit.

XXI.

Emicat, sinumque rumpit
Sanguis exundante rivo,
Labitur defecta cervix:
Luminumque gemmeorum
Pressa letho languet uva.
Sicebur rubescit ostro: t splen-
det humor lacteus.

XXII.

Classico novo tonante,
Sternitur, quodcumque
vernatur.
Exserit se viva Virtus.
Nulla vult postrema dici,
Crederes mori Camillas.
Nulla cessit inter omnes, præ-
ter unam CORDULAM.

XXIII.

Quin èt hæc reversa pulso
Rettulit timore palmam.
Quin èt hæc superbit alto
Ire victrix in triumpho:
Cuspideq; monstrat ictum,
Aggregata, jure belli, cæteris
Sodalibus.

XXIV.

Tunc iò, tunc Alleluja,
Ætheris concentus alti
Personare visus auras
Nube subter defluebat
Nimbus ingens laurearum.
Canduitque rotas aër, ceuli-
gustri sningeret.

XXV.

Quorpuellæ conciderunt;
Tot Rosæ, tot Liliorum
Virgulæ cœpère nasci.
Ipsa Tellus antè glauca,
Cæruleque mollis herbis,

Jam novas Sidoniarum sparsa
vestes induit.

XXVI.

Fluctuat cruore Rhenus,
Errubet, candore misto.
Sanguinis restagnat imber.
Perque funerum catervas
Spumat altus ire torrens.
Fusa venis, casta totum tinxit
æquor purpura.

XXVII.

Percitas stupore multo
Corniger retorfit undas.
Et caput bis, terve quassans
Post arundines recinctas,
Insulæ molitus oram,
Vitreum suos sub antrum se-
vocavit gurgites.

XXVIII.

Ligna, quæ frondosa cir-
cùm,

Ex Psal-
mo 113.

Colliumque, valliūmque;
Voce, mirandoque saltu
Se movere vasa, lætos
Sicut hœdus inter agnos:
Arbores in serra pronæ flexe-
rant fastigia.

XXIX.

Ede: cur, Jordanis instar,
RHENE, versus es retror-
sum?
Cur arundines recingis?
Dumque ripas pervagaris?
Insulæ molitus oram,

Vitreum tuos sub antrum se-
vocasti gurgites?

XXX.

Ligna cur frondosa circum
Vosque Colles, sicut hœdi,

Cor-
dulæ ti-
mor &
constan-
tia.

Accla-
matio
Davidi-
co-Poe-
tica.

Exul-inter-tastu agnos?

Scilicet, novi TRIUMPHI
Insolens, nec ante visum,
Stagna, silvas, antra, montes
impulit spectaculum.

XXXI.

Oestro
fugantur
à Rheno
Hunni.

Interim fugantur Hunni.
Castra vis Divina pullans
Pannico terrore complet.
Ceus repens Cometa vilus:
Aut nigris permista nimbis
Cæca, mugiente Cælo, tor-
queantur fulmina.

XXXII.

Turbido perculsus œstro
Digredi festinat Hostis.
Manibus, larvisque plenus,
Qua potest, abire tentat.
Luctus, & furor sequuntur,
Terga vertit: horret amens:
stridet atris dentibus.

XXXIII.

Enco-
mium &
felicitas
Coloniæ
Vbiorû.

Liberata pandit omnes
CIVITAS effusa portas:
Totque *Florum* luculentâ
Candidorum strage visâ;
Gaudium, fletumque mi-
scens,

MARTYRUM famosa curam
suscipit COLONIA.

XXXIV.

Ter, quaterque *Terra* felix!
Quæ bibit tantum cruoris,
CORPORUM decreta cu-
stos.

Cæsaris quam Mater alma
Seiuxit AGRIPPINA, gaude,
URBS Honoris & Decoris,
mobilis COLONIA.

XXXV.

Urbs amœno longa tractus:
Flumini comensa magno.
Artium fecunda nutrix,
Clara fastis, plena Templis:
Quæ tuo complexa servas
Ambitu, sunt invidenda, *cun-
ctâ penè regia.*

XXXVI.

TRES Sabæos namque RE-
GES

Possidere te, vetustas,
Testium firmata signis,
Pennipésque Fama jactat.
Lipsanis accessit istis

URSULAE Regale Pignus, UN-
DECIM CUM MILLIBUS.

XXXVII.

URBS FIDELIS UBIORUM:
Mordicus Romana scita
Retinens, PETRIQUE CLA-
VES.

Nullus inquinavit error:
Nullus in te serpsit umquâ
Cancer: hæresimque spargens
pura læsit ubera.

XXXVIII.

Digna ferre TRES CORO-
nas:

Fers adhuc quæ Virginale
FONTIS illibata sertum.

Digna, quam tot inclytarû
Virginum profusus olim
Ritè sanguis consecravit, *Un-
decim cum Millibus.*

XXXIX.

Fallor? an levatus alâ
Mentis abreptæ volatu
Defertor, quò vota tendût?

Auræ
Camera
descrip-
tio.

En

En, dehiscit PARTHENO-
NIS

Aula præsens: & severo
Dulce quod coruscat auro,
panditur SACRARIUM.

XL.

O ut hoc conclave fragrat!
CONDITORIUM Piarum
Virginumq; Martyrumq;
Quos odores hinc aperta
Castitas diffundit Arâ!

Verius beata Tempe, quam
sepulchra dixerim.

XLI.

VIRGINUM salвете FLO-
RES:

Quos remotos Orbe no-
stro,

Sed rigatos rore Cæli,
Et tepore flantis Austri,
Anglia, vel Angelorum

Cultus educavit Hortus: mes-
suit VICTORIA.

XLII.

NYMPHA, Nymphæ; SANC-
TA, Sanctæ;

VIRGO, Virgines colendæ!
Vos precor per ossa ve-
stra,

Quotquot hanc ornatis
ÆDEM:

Fata mitigate dura:
Supplices fovete Cives: cer-
nuos attollite.

XLIII.

Tuque (si mutetur omnis
In sonos, & ora Laurus;
Cuncta fiant astra linguæ)
Non satis canenda, nostris

Applica clementer aures
Cereas amica votis, omnium
Dux URSULA.

XLIV.

Virgo, verè *Virgo Prudens.*
Tu facis non *Quinque tan-*
tū

Ursula
cum un-
decim
millibus.

Obviam venire Christo:
Sed vigil majore pompâ,
Dum fores patent apertæ,
Agmen occursum ducis *Vnde-*
tum cum Millibus.

XLV.

Ex olivis copiosa
Mythicis Minerva stillans,
In sacros aptatur usus,
Lucidam factura noctem.
O quot ignes, quot pyropi,
O quot ardent *absque fungis*
præparatæ LAMPADES!

XLVI.

Fit sonus. Stellata cedunt,
Splendidis convexa Tur-
mis,

Occurrit
sponso
cum
Lampæ-
dibus.

Curritur, stupente Lunâ,
Quid facer velit tumultus.
Jamque SPONSUS ecce
prodit.

Comiter salutat omnes, *nocti-*
lucas Virgines.

XLVII.

Tum ferite plantus Aulam.
Tum sagittas, atque plagas
Ex amore suaviari.
Ducitur formosa latè
Per novem Choros Choreæ.

Barbitis resultat Aether: una
vox, *Thalassius.*

XLVIII.

XLVIII.

Tum caput fragrare nardo:
Tum manus stillare myr-
rham:

Tum madere mensa vino.
TRINUS UNUS EST RACE-
mus;

Unde manat iuge mustum:
Quod propinat nuptiale *Can-
ticorum Canticum.*

XLIX.

Digna toto vere spargi,
Quale summi Regis Hy-
men

Scripsit, obtulitq; SPONSAE
Solis à calore *nigra.*

Ille vulneravit uno

*Crine Colli: tu SAGITTIS, tu ca-
pillis omnibus.*

L.

Out Orbe, DIVA, toto;
Quà recens Aurora surgit;
Quà fretum Sol fessus in-
trat;

Tot Sodales te sequantur
Advocantis limen AGNI:
Fertilis quot delicatos pascit
agnos Anglia!

LI.

Luciam Sicana Tellus,
Costidem Pelasga præfert.
Casta Romæ floret *Agnes.*
Abulam *Teresa* clarat.

URSULAM nos invocamus.
Tu Voluptas Ubiarum, Tu
Corona Virginum.

LII.

URSULAE Puella nomen
Ferre cum Parente gaudet.
URSULAE Juventa palmas

Tibiis, Lyrisque cantat.
Si tacerent ora Vatum;
Saxa, rupes, & canora non ta-
cerent littora.

LIII.

Gens tibi *Togata* servit:
Cum Stola Prætexta plau-
dit:

Inque cunis parvus Infans
Ursulae trophæa lambit.

Candidati pusiones
Penilem balbutiente voce
Bullam consecrant.

LIV.

Mille laudibus sonari,
Te viator in plateis,
In foro mercator audit.
Pérque campos, pérque
silvas,

Aesculi jacens sub umbrâ
Pastor inflat: cùmque cannâ
lætus offert eclogam.

LV.

Quidquid hanc illustrat
Urbem;

Jam tibi dicavit olim
Cana Majorum Potestas:
Tecta, muros, Curiamque,
Jura, Fasces & Secures.

Tu Decus gravis Senatus,
Consulùmque Gloria.

LVI.

Hinc quotannis omnis æ-
tas,

Strenuus tenetque sexus;
Cùm redux *October* instat;
Ad tuam decenter Aram
Dona figit, & Tabellas.

SACRA concrepante fumant
thure

Affectus
Pij A-
grippi-
natum.

thure pulvinaria.

LVII.

In tuos imago vultus
Multiformi transit arte.
Nunc in ære, nunc in auro,
Osculis libanda fulges.
Nunc acu ducente fila,
Nunc *Rubeni* penicillo pingere
vivaciùs.

LVIII.

Invoca- Huc ades Tutela præsens:
rio auxi- PALLIUMQUE PURPURATUM
lij & tu- Explica super Clientes.
telæ S. Te penès stat summa rerù.
Ursulæ. Esto nostræ Civitati,
Quod suæ *Iudithæ* victrix ex-
ticit *Bethulæ*.

LIX.

Eja Dulcis, eja Nostra,
Nos tuere: proque RHENO,
Fortis Heroïna, certa:
Et tuis instructa telis
Masculum defende Flumen.
Nemo decoloret undas, quas
cruore tinxeras.

LX.

Si minax insultet *Ister*,
Evomâtq; rursus Hunnos,
Ad scelestâ bella pronos;
Si quis alter ab nivali
Axē tentet arma Triton:
Pone frena fastuosis; alta tun-
de cornua.

LXI.

Insuper vovemus ista.
Sit salubris & serenus
Aëris te propter haustus.
Pelle morbos: vim repelle:
Mœsta mulce: læta misce:

Adque portum plena nostræ
vela Navis dirige.

LXII.

Tuta, fac, contingat olim
Angliæ Cælestis oras.
Da dolos, opésque Mundi,
Da trucem vitare ventum,
Qui tumore pectus inflat.
Plùs nocet fremente Cauro
Spiritus Superbiæ.

LXIII.

Divitum subinde *Syrtes*, à concu-
(Nempe flavescentes arenas, piscentia:
Aurifer quas volvit Her- oculorù.
mus)
Prora prætervecta viter.
Quo metalla fulva terræ!
Congerit majora gemmis lu-
cra, quisquis spreverit.

LXIV.

Sylla restat & *Charybdis* ab insa-
Sobrio vitanda Nautæ. tiabili ha-
Ne Gulæ voracis ore bendi
Hauriamur, claude fauces cupidi-
Os Averni; fossa nullis tate.
Cladibus replenda, nunquam
dicit Orcus, sufficit.

LXV.

Sicubi latens reductis à quibus
Excubat *pirata* claustris: cunque
Seu novus *Giula* raptor, insidijs.
Seu *Charon*, infernus ho-
spes:

Perde lembum cum *Giulâ*:
Merge cymbam cum *Cha-*
ronte protinus sub Tar-
tara.

LXVI.

Sicubi balæna, cuius à malo
Turpis demone.

Turpis alvus stringit am-
nes,

Et Strygem squamosa ver-
rit;

Irruat, puppimque caudâ
Verberans immanè qual-
let;

Ne finas perire captos: sed
barathro subtrahe.

LXVII.

à concu-
piscen-
tia car-
nis.

Tum Venus, *marique spuma*,
(Unde nata duxit ortum)
Stante conquiescat Alco.
Si ciet Libido venas,
Improbôque fervet æstu;
Cyprios tranquilla fluctus
temperet malacia.

LXVIII.

à hillece-
bris no-
civissen-
sum.

Nulla Siren, Carnis illex,
Noxio blandita cantu
Remigum moretur aures.
Quæ tibi votiva Cera
Multiplex offertur, illâ,
Ne periclitentur, aures, Virgo,
nostras obstrue.

LXIX.

Desinat Cupido Matris
Missiles vibrare flammâs.
Virginis nos figat Arcus,
Iridis decore pulcher:
Unde Pacis signa rorant.
Ure sacro, fige dulci Cor A-
moris spiculo.

LXX.

à varijs
tentati-
onibus.

Heu mihi! tenebricolæ
Quale noctis involucrum.
Incubat caligo densa.
Astra condit atra nubes.
Sol recessit. Turbo sævit:

Pugnat Eurus, unda surgit: &
fremunt Ceraunia.

LXXI.

Exigit vindicta pœnas.
Imminet tremendus ultor.
Eja dulcis, eja Nostra,
Perditis succurre rebus.

Te vocat *Celeusma* notum,
URsulam clamamus omnes
Vndecim cum millibus.

LXXII.

Frangere tempestatis iram;
Numinisque concitati
Mitiga *justum Tridentem*.
Astra reddat pulsa nubes.
Ponat Eurus: Turbo ces-
set:

Sidat unda: lux reversa, Mên-
que pura rideat.

LXXIII.

Qui *Novum* retexit Orbem,
Ima navium COLUMBUS
Indico librâsse ligno,
Aut eburno dente fertur.
Nos gravamus sæpe, vili
Merce, *dentibus caninis*, crimi-
numque pondere.

à sarcina
peccato-
rum gra-
vitante
consci-
entias.

LXXIV.

Hinc timores. nî levemur,
Pressa succumbet carina.
Eja dulcis, eja Nostra,
Admove manum gementi.
Tolle funebrem *saburram*:

Ut beatæ, quâ potiris, littus
iatret Insulæ.

LXXV.

Sidus est sagitta quædam,
Hanc sequamur prævolan-
tem.

ut fausto
fidere
cœlum
subea-

Hæc mus.

Hæc POLUS: non *Vrsa Ma-*
ior.
 Urfulæ quamvis minorem
 Juerit spectare stellam.
 Certior tu, Virgo, *Magnes:*
 & salutis Anchora.

LXXVI.

Sic in istâ *lacrymarum*
Valle decurramus *Æquor*
 Mortuum, declive saltum,
 Mors ubi dolensque vita
 Dividunt alterna regna.

Transfer ad mansura Regni
 nos perennis gaudia.

LXXVII.

Quisquis hanc conscripsit
 Oden
 Aurei mucrone teli:
 Quisquis hunc cantabit
 Hymnum
 Ore casto, corde puro:
 In supremâ Mortis horâ,
 Huic Patrona mitis adsis, *Vn-*
decim cum Millibus.

CAPVT XIX.

*Precatio ad S. Vrsulam & Sodales pro felici morte
 & laxamento purgatorii impetrando.*

IOannes Nadasii in Anno cœlesti 21. Octobris brevi com-
 pendio gesta S. Vrsulæ, martyrium, miracula, patrocini-
 efficaciam, ex Cunibertina & Coloniensi historia, revela-
 tisque complectitur, & dicta corroborat, ut nefas sit hunc
 favum mellitæ precationis non delibasse, cujus ruminatio-
 ne felicitas æterna citius & certius comparatur.

Sancta Vrsula regia virgo Martyr, quæ dum datas tibi
 miro divinæ providentiæ ductu focias tuas in divini amoris
 providentiæ pijs exhortationibus erudies, illæ *corda cum*
manibus in cælum levantes te audiebant. Erudi & cor meum,
 & doce opere quoque hoc agere, quod monet amor Dei.
 Quæ monitis Angeli tibi futura ex vero prædicentis Ro-
 mam peregrina, inde Coloniam redux ab Hunnis ethnicis
 illam obsidione prementibus cum admirabili undecim mil-
 lium Martyrum sodalium tuarum exercitu Christi causâ
 interempta una sagitta in brachio, alterâ in corde faucia ce-
 cidisti,

cidisti, visis adesse triumpho tuo Seraphinis, Cherubinis & S. Joanne, qui animam tuam Deo & Matri virgini offerebant. Impetra cordi meo sagittam divini amoris cor totum, & totum brachium possidentem. Cujus sepulchrum & corpus S. Cunibertus Episcopus divinitus monitus indicio columbæ invenit. Quæ tempore prælij ad Nancæum visa es cum candidato virginum tuarum sodalium choro per dilectæ illius urbis tuæ murorum ambitum constitisse. Cujus ac sodalium ope constat felicem rerum difficillimarum exitum à Deo impetratum. Cujus nonnullæ sociæ alibi sepultæ queri auditæ de tempore eorum apud quos erant conditæ, ad te Coloniam, desertis illis tepidis redire sunt visæ. Cujus sanguis apud Amalphitanos conspectus est non semel hoc tuo die anniversario ebullire. Fuga à corde meo teporem noxium, ne merear deserui, fac ut bulliat cor meum calore ignis amoris Dei.

Tuo nomine templum erexit Clematius *divinis & flammeis visionibus frequenter admonitus* : admone cor meum flammeis monitis, ut expergiscar & ardeam. Quæ cum glorioso tuo agmine S. Elisabethæ Schônaugiensi, ac deinde pluribus clientibus tuis quotidianopenso tibi persanctè persoluto constanter addictis, animam agentibus pulcherrimo spectaculo, dulci solatio & præsentissimo auxilio adfuisti; compluribus ut è purgatorio liberarentur citius expiati adjutis: earum una anima etiam ad corpus tantisper postea reversa, & hinc iterum se migraturam dicente, ac eos, qui aderant, monente, se suæ erga te in vita pietatis pretium hoc tulisse, ut è pœnis purgatorij ope tua citius evolveret: unde omnes pro sancto felicitis mortis & purgatorij compendio ad te & socias tuas dignè colendas enixè cohortata migravit: fac ut ita te ac socias tuas dignis colam obsequijs, ut sic optime consulam agoni & purgatorio meo.

Quæ una cum S. Catharina V. M. cuidam pro nobili ægra oranti, ac ipsi etiam ægræ conspecta dixisti eam à Deo

S. Ig-

S. Ignatii Societatis Jesu parentis precibus mox valetudini restituendam: id quod factum. E cujus comitatu duæ virgines cuidam à dæmone tentatæ illi S. Ignatii imaginem reddidere, quam illa dæmone id agente amiserat & dixere: *ecce tibi sublatam iconem, sed cave, ne quando te otio torpentem & non occupatam reperiatur hominum hostis.*

Quæ oranti & deinde sopito clienti tuo conspecta es cum nobili supplicatione sanctarum tuarum virginum è rubris rosis secta gestantium, ac illum rosâ donatum odore mirabili recreasti & ad ineundam vitam religiosam pertraxisti. In cujus templo alius quoque religiosæ vitæ amplectendæ studio accensus est, audita istic musicâ cœlestium musicorum.

Quæ dæmonis sanctæ animæ specie, plures decipientis insidias detexisti, & profligasti: tuos clientes pro felici morte Deum, Deiparam & Sanctos orare docuisti, ex eorum domibus pestem, & morbos alios depulisti, in cujus aurea camera seu sanctuario Coloniae orantes plures divina instigatione ad excelsam virtutem igneo quodam desiderio sunt accensi, S. Ursula fac me dignum, quem & viventem ita incendas & morientem, ut sim dignus catalogo à te adiutorum in pretiosâ morte quam tot tuis feliciter procurasti. Experiar id ego ô fidelis tuorum patrona Virgo, vosque advocatæ meæ omnes & numero, & virtute & voluntate adjuvandum agonem meum fortissimæ, vallate me morientem, protegite; & cum tot tantæque coram Deo sponso sitis, unam singulæ pro me sanguinis vestri guttam proferte, ne me perire permittite, sed tactâ quasi contra hostes meos manu, me in illa, in qua estis æternitate collocare. Amen.

INDEX RERVM ET VER- BORVM.

A.

- A**clamatio Davidico-poetica ad Virgi-
nes casas. 67
- AE**gidius Comes in Aremoricis Ann. 463.
occidit Fridericum cum Gothis. 48
- AE**therius sponsus S. Vrsula cultus à quin-
gentis annis. 23
- AE**tius cum Avito Gothos cedit. 38
- A**ffectus p̃ij Agrippinatum ad S. Vrsulam. 70
- Al**bania. 29
- S. Albanus** protomartyr Britannia. 34
- Al**bion. 27. 28. 30. 31.
- Alani** ad Ligerim tempore Attila steterunt
pro Romanis. 38
- Alcuinus** Virgines Vrsulanas vocat Scoticas. 30
- Alexander** Imperator permisit S. Vrsula iter
Romanum. 46
- Alexander** 7. Papa coluit Colonia AEtheri-
um & Cyriacum MM. 23
- Alexandria** civitas No prius dicta. 29
- Allusio** ad navim vel sodalitatē S. Vrsula. 65
- Anatomia** nova Chimerica narrationis de
S. Vrsula. 45
- Angelus** S. Vrsula mandavit iter Romanum,
uti & S. Patritio. 18
- Anglia** Britannica & Germanica. 13
- Anglicano** martyrologio adscribenda S. Vr-
sula. 30
- S. Annam** expunxit Pius 5. è Calendario. 22
- Annales** Britannorum & Anglorum Leodij
prodierunt I. oppugnant S. Vrsula patri-
am, tempus, & locum martyrij, viros cum
ea Martyres, revelata. 1
- Anthemius** capefit imperium & Sidonium
praficit pratorio. 39 Riethamum cum
Britonibus vocat Biturigas, ibidem.
- Anterus** græcè, latine floridus & Hilarius
dicitur. 26
- Aquilinus** 4. Arch. Col. excepit hospitio SS.
Virgines, curavit eis funebrem apparatus
est titulos imponi tumulis. dedicat.
- Aremorici** steterunt pro Romanis contra At-
tilam. 38 manserunt toto quinto seculo
sui juris. 25. 44. 48.
- Argentina** S. Aurelia circa A. 237. obiit. 32
- Argo** navi Iasonis in cœlum translata, nobi-
lior S. Vrsula triremis, & stellis iure coro-
nanda. 69
- Arvandus** accusatus circa An. 469. relega-
tur. 39. 42.
- Arvernus** Sidonius Episcopus familiaris Rio-
thamo. 40
- Attila** incendit S. Vrsula templum. 32
- Attilani** temporis defensores, 31
- Aviti** bella 20. ann. in Gallia. 38. fit Impera-
tor. ibidem.
- Aurea** camera Coloniensis descriptio. 68

B.

- B**aronius Card. probat ex Prospero Palla-
dium ante S. Patritium Hibernos con-
verisse. 33. Conjecturis suis moderatus
est figmenta Galsfredi. 25
- B. Bassani** M. festum instituitur Cremona. 23
- Basileam** bis transeunt Virgines. 3
- Basileensis** processus de ijs & 4. prope eam
mortuis. 5
- Basileenses** heretici A. 237. passam volunt S.
Vrsulam. 18. 32

Bavaris

RERUM ET VERBORUM.

Bavari testantur S. Lucij Regis apostolatū. 15
S. Beatum Hibernum dedit S. Petrus Helvetis
apostolum. 33

Bebius consuluit de gestis in Anglia Anglosq;
scriptores petijt. 9

Beda Anglus recte Britannus dicitur. 13. in
Martyrologio locum martyrij & nume-
rum exprimit Virginum. 25. taxat Brito-
num ignaviam. 12. 49. & scelera tempo-
re Attila. 55

Bituriges admittunt Britones, qui inde pellun-
tur a Gothis. 39. ibi Sidonius ijs creat &
consecrat Archiepiscopū Simplicianū. 40

Bonfinius Coloniensem traditionem diserte
narrat. 24

Breviarium Romanum à Pio V. reformatum
expunctis de S. Vrsula lectionibus non offi-
ci sanctitati ejus & sodalium. 21, 22, 23

Britannia tripartita est. 28

Britannia major qua & quoduplex sit. 28, 30
non ē Britannia, ubi orta, sed Colonia, ubi
passa Virgines, veritas petenda. 8, 9 10

Gesta in Britannia perierunt in ea, Gildas
hausit ea ex transmarinis. 14

Britanni viri Martyres cum S. Vrsula culti
sunt quingentis annis. 23

Britannica Insula maxima sunt in orbe. 28

Britannia minoris regnum cœpit post annum.
510, 25, 42.

Britannici scriptores in patriam sunt promio-
res. 15, 60, 61

Britonum ad Ligerim accessus circa An. 468.
38, 39. eorum duodecim tantum millia
cum Rege Rothamo. 39, 49. caduntur, nec
toto seculo quinto Regnum Aremoricum
occupant. 40. sed incertis sedibus vagan-
tur in Gallia. 40, 42

Brovverus evertit Galfredi fabulas. 42

Buchananus Hiberniam facit insulam Bri-
tannicam. 28

Burgundi Arvernos tuiti Britones casos ad-
miserunt. 40

C.

Cædes Virginum. 4, 65

Caledonia: olim Albania, nūc Scotia. 29

Cambri sunt V Valli & V Valliones. 29

Cantus ex Gilda Britonum profugorum non
fuit propheticus. 54

Cassiodorus Ann. 469. relegatum scribit Ar-
vandum. 38

S. Cataldus 12. Episcopatus erexit in Hiber-
nia ante Patritium. 33

Causa & occasio martyrij S. Vrsula. 65

Certamen & fortitudo ejus gemino vulnere
icta concidentis. 66

Childericus & Clodoveus post annum 477.
condunt regnum Gallia. 25, 48

Clematius I. promovit sepulturam, successor
videtur fuisse Aquilini, dicasse ecclesiam,
festum SS. Virginum instituisse. dedicat.

Clematius II. cum uxore Theodora restaura-
vit ecclesiam. 32. dedicat.

Saxis incidit templi profusum ibi sanguinem
virgineum, ibidem.

Clerici Colonienses nomina Virginum lapio-
dibus inciderunt. ibidem.

Collatio narrationis Alfordiana cum funda-
mentis Cunibertina historia. 58, 62

Collatio fabularum Galfredi cum revelatis
genealogiis. 25

Colonia Agrippina encomium. 64, 68.

Palæstra est martyrij Vrsulani, non ager Ve-
ronensis. 57

Conceptionis B. V. officium proprium Pius V.
sustulit sine præjudicio festi. 22

Concilium Tridentinum nil decrevit vel mu-
tavit circa festum S. Vrsula vel lectiones
de ea, 22, 23

Conjectura nova falsa prorsus 36, 37, 39, 62

K 3

S. Cor-

INDEX

- S. Cordula timor & constantia.* 67
Cultus virorum Martyrum cum S. Vrsula
testatissimus est. 13, 23, 60
S. Cuncta circa A. 240. Rhena occisa. 32
S. Cunibertus Arch. Coloniensis sacrificans
indicio columbae reperit S. Vrsula tumu-
lum, levavit caput, curavit historiam fuisse
describendam, 61
Curia Apostolus S. Lucius M. ibi sepultus est,
& passus cum S. Emerita sorore 34
S. Cyriacus Vicarius fuit Pontiani relegati. 34
cultus à quingentis annis, 23, 34, 60. Pas-
sus circa A. 237. D. 32
S. Declanus cum 6. Episcopis vixit ante S. Pa-
tricium in Hibernia. 33
Diodorus Siculus, Dionysius & Græci veteres
Hiberniam vocant insulam vel partem
Britannia. 27
Dionethus non est à Maximo Petronio crea-
tus Rex Britannia, 51
Dolensis clades Britonum, E. 39
Episcopi Italia cultum promovere Vrsulanum. 23.
Episcopi Britannia quinque cum S. Vrsula
Martyres, 20, 23
S. Elisabetha Schönaugiensis & B. Herman-
ni revelata defenduntur, 17, 18, 19, 20, 26
Illa suasores martyrii Maximum & Africa-
num Coss. facit, 32
Errores Annalium Britannorum corriguntur
præfat. 62
Euricus Rex Visigothorum cadit Britones, 39
 F.
S. Felix dicitur Papa Romanus licet Vicarius
tantum fuerit, ut Cyriacus Pontiani, 34
Ferdinandus Arch. Colon. traditionem Colo-
niensem inseruit lectionibus horariis, 3
Fontes 21. è quibus manat traditio Coloniens.
sedecim historici, & 5. sacri concordēs in-
ter se, 4, 5, 11
Francici regni primordia in Gallis, 25
Franciscus Borromeus Episc. Cremon. festum S.
Bassani M. Vrsulani recens instituit, 23
 G.
Galsfredus non agnoscit martyriū S. Vrsula, 15
5. modis peccavit in S. Vrsulam, 24 ejus
mentiendi libido ex Annalibus Britanni-
cis demonstrata, 61
S. Lucij apostolatum negavit, 59
Genealogia Vrsulana probata ex titulis & in-
ventione corporum, 26
Geographi omnes Hiberniam passim Insulam
vocant Britannicam, 28
S. Germanus A. 430. Saxones cantu fugavit
37. liberavit Britanniam heresi Pelagia-
na, 37. Aremoricos servavit, 37
Gildas non meminit Vrsulani martyrii, 12
nec tempus insinuat, 12
Gesta in Britannia hausit ex transmarinis, 14
Attila tempore facit Britannos flagitiosos
& impuros 55. ignavos, belli imperitos, 49
Glossa juris Canonici tuetur Cyriaci pontifi-
catum, 5, 34
Gothi Biturigibus pellunt Britones, 39
Græci scriptores omnes Hiberniam faciunt
Insulam Britannicam, 27
 H.
Harpsfeldus S. Vrsulam necatam Colonia ait,
57. nec connubij sed martyrii causa eo pro-
fectam, 43
Henrici Bonnenfis M. miracula Lusitani nar-
rante, 10
Hermannus Fleien tuetur locum martyrii Co-
loniam, 57
B. Hermanni Steinfeldensis oracula defen-
duntur, nemo eum hætenus ullius menda-
cii arguit: nec ei fabularum architecti
preferendi, 17
Vernas oraculorum ejus demonstratur ex ti-
tulis corporum centum post annis inven-
torum, 26. Hiber-

RERUM ET VERBORUM.

Hibernia Christiana longè ante S. Patritiū, 33
vera pars & insula Britannia est, 27, 28, 29
Verosimiliter est patria S. Vrsulae, 30
Hilarius Papa diu post mortem S. Vrsulae cre-
atus est Pontifex, 27

Hunni tempore Attila non fuerunt in agro
Veronensi Batavia, 57
Nec bis Colonia, 38
Occiderunt sanctas Virgines circa A. 337, 4.
Oestro fugati à Rheno, 4, 68

L.

S. Iacobus Antiochenus antistes titulus dictans
dis & apponendis Martyribus praefuit, de-
dicat. passus circa A. 237, 32

Iacobi Balde Hymnus elegantissimus de S. Vr-
sula martyrio, triumpho, patrocinio, 64
Ioannis Nadasii precatio ad S. Vrsulam &
sodales pro felici morte & laxamento pur-
gatorii impetrando, 73

Invocatio auxilij & tutelae S. Vrsulae, 71
Ut liberet à superbia vita, concupiscentia ocu-
lorum, avaritia, concupiscentia carnis,
71. ut q. fausto sidere subeamus caelum, 72

Ioannes Coloniensis pro fide occisus à Turcis, 10
Ivvanus Londinensis Episcopus occisus cum S.
Vrsula, 23

L.

Laudensis Episcopus festum S. Mallusij M. in-
stituit, 23

Leodi prodierunt Annales Britannorum &
Anglorum, 1

Ligerim fluvium acceperunt An. 467. Brito-
num 2. millia, 39

Inde vocati Biturigas A. 470, 39

Casi & fugati inde à Gothis A. 473, 40

Litorius A. 435. domuit Aremoricos, 38

Locus in quo res contigit ejus gesta veritas in-
vestiganda, 2, 10

Loci iudex examinat etiam exterorum reo-
rum in suo districtu patrata crimina, 16

Sic exempti loci Episcopo vi criminis com-
missi subduntur, 16

Londino è Tamesi non solverunt Virgines,
56.

S. Lucius primus Albionis Rex Christianus
Curientium Rhetorum & Bavarorum
Apostolus & Martyr acriter à Michaële
Alfordo contra Britannos scriptorss vin-
dicatur, 59, 60

Ludus navalis in mari Virginum usitatus A.
237. & postea in Britannia, Norvvegia
& Germania, 18, 19

S. Lupus cum Attila Anno 451. rediit ad
Rhenum, 38

M.

S. Mansuetus Hibernus à S. Petro Tullensi-
bus datus Apostolus, 33

Martyrium S. Vrsulae & Virginum, 4
Ejus spe cum Virginitas patriam reli-
quit, 33

Martyrologia stabiliunt traditionem Colo-
niensem, 5

Martyrologio Anglicano inscribenda S. Vr-
sula, 30

Maximus Petronius non duxit Legionem Ro-
manam in Britanniam, 52

Nec ibi capessivit imperium. Nulla bella ges-
sit, Senator Romae quietus haesit: Ibidem
purpuram sumpsit, discerptus à plebe,
52, 53, 54.

Michael Alfordus in Annalibus Britannicis
utiliter res fidei controversas tractavit,
& sanctorum gesta: in Vrsulana historia
prorsus aberrat, praefat. Conjectura ejus
tres falsa, 36, 39, 62

Im

INDEX RERUM ET VERBORUM.

In apostolatu S. Lucij relictis Britannis Germanos scriptores & loci traditionem rectè sequitur ac vetera monumenta: sicque re ipsa definit in alijs sanctorum & S. Ursula gestis esse faciendum, 60, 61.

Excusantur errores ejus, prafat. 62

Moguntia Aetherius sponsus S. Ursula baptizatur, 4

N.

Nanneticus & Rhedonicus Limes regnum Britonum in Aremotici post A. 510. terminavit, 42

O.

Odescalcus Cardinalis Novariensis festum S. Maronij Episcopi & M. instituit, 23

Orcades Insula vocantur Britannica, 28

P.

S. Patritius non fuit prius, sed precipuus Apostolus Hibernie jussu, Angeli Romam iit, 8. multis millibus ipse persuasit peregrinationem Romanam, 34

Patria S. Ursula verosimiliter est Hibernia, 30

Peregrinatio Romana certa ex vestigijs, traditionibus, titulis, juratis testibus, 18

Picti ante Scotos fuerunt in Caledonia & majore Britannia non tamen in ea ut hac genus est ad species duas, 29

Pius V. festum S. Ursula duplex fecit simplex, sicut & festum SS. Anna & Rochi ex calendario & officium presentationis B. V. ex breviario expunxit sine prejudicio sanctitatis eorum, 21, 22

Q.

S. Quirillus titulos apposuit Virginibus, dedicat.

R.

Revelata sunt tantum sigilla veritatis historica, qua non nititur ijs sed naturalibus principijs, 20

Rhenus sanguine purpuratus fluxit, 67

Richardus Premonstratensis, Robertus & Rogerius Cistercienses coevi ferè Galfredo pro traditione Colonienfi scripserunt, 15

Riothamus vel Rothamus cum 12. millibus venit ad Ligerim, postea Biturigas: inde pulsus toto seculo quinto delituit inglorius nullo regno inchoato, 39, 40. non fuit hostis, sed amicus Romanorum, 40

S.

Santi vaticinijs & miraculis clari non sunt arguendi mendacij, 17, 26

Saxones A. 428. venerunt in Britanniam, 37. A. 438. domuerunt eam 13. annis ante Attilam 37

30. A. ante Britonum adventum ad Ligerim, 38

Scoti ante Pictos & Christum natum fuere in Hibernia, 29

Sidonius Britonibus familiaris Biturigibus A. 471, 39. & pulsus inde post 473. Arvernus apud Burgundos delitescens, 40

Simoneus Arch. Col. sermonem l. pro natali SS. Xl. Millium circa A. 500. vulgavit, dedicat.

Solinus Arch. Col. amplificavit ecclesiam S. Magdalena, levavit quadam corpora, munijt agrum Ursulanum, dedicat. 32

T.

Tempus Martyrij, 4, 31, 32

Theodora uxor Clematij II. restaurat ecclesiam S. Ursula, ded. cat.

Tituli curati à S. lac. & tumulis inditi: dedicat, 4

Traditio Col. lectionibus horarijs comprehensa, 2. 21. fontibus historicis & divinis confirmata, 4. certitudo ejus maxima 6. non nititur revelatis, 20. ab 83. Archiepiscopis in officio divina custodita: dedicat.

Translatio cepta à Solino & S. Cuniberto: dedic.

Tritthemij narratio de S. Ursula, 47

Facit omnes Virgines Christianas, 46

V.

Veritas rei gesta è loco ubi contigit petenda, 9

Veritatis ab 83. Archiepiscopis conservata clypeus opponitur fabulis, dedicat.

Veronensis ager Batavia distans 40. leucis Colonia, 56 non fuit palestra martyrij: nec ejus fit mentio in gestis S. Ursula, 56. nec ibi fuerunt Hunni Attilani, 57

Vortigernus Rex Britannia vocavit Saxones A. 428. 37. 12. regnavit ann. crematus igne ob libidinem, 37

S. Ursula patria, 30. exercuit Virgines laboribus ad Martyrium, 55. peregrinatio Romana, 3. locus & tempus martyrij, 4, 56. occurrit sponso cum lampadibus, 69

Vfferius sobrie loquitur de traditione Colon. 19

Insectatur fabulas Galfredi & assecularum, 20, 43

Negat S. Ursulam connubij spe iter ingressam, 43

Vallia est Cambria, 29

Valli, Valliones Cambri & Britones, 29

Vandelbertus locum martyrij Colonia tuetur, 28

Omnia ad majorem Dei, Deiparæ, S. Ursulæ & Sodalium ejus gloriam subiecta S. Matris Ecclesie judicio

Crombach, Hermann,

Actuarium sive liber 12. S. Ursulae vindicatae

S.l. [1669]

4 V.ss. 578 m

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10693420-6

VD17 12:114221M